Profilul Migrațional Extins al Transnistriei

Finanțat de Uniunea Europeană

MOBILITATE PENTRU DEZVOLTARE

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)
Agenția ONU pentru migrație

Analizele, constatările, interpretările și concluziile exprimate în cadrul acestei publicații aparțin autorilor şi nu reflectă neapărat opiniile Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) și ale partenerilor proiectului. Denumirile întrebuințate și modalitatea de prezentare a materialului în cadrul lucrării nu reprezintă punctul de vedere al OIM, al Uniunii Europene și a partenerilor proiectului, privind statutul juridic al oricărei țări, teritoriu, oraș sau zonă, sau al autorităților acestora, sau privind frontierele și hotarele acestora.

OIM este fidelă principiului că migrația legală ce respectă demnitatea umană aduce beneficii migranților și societății. În calitate de organizație inter-guvernamentală, OIM colaborează cu partenerii săi pe plan mondial după cum urmează: asistă la satisfacerea provocărilor operaționale ale migrației; promovează înțelegerea integrală a problemelor ce țin de migrație; încurajează dezvoltarea economică și socială prin intermediul migrației; activează pentru respectarea reală a demnității umane și a bunăstării migranților.

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar oferit de Uniunea Europeană în cadrul proiectului „Susținerea implementării componentei de migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE-Moldova și valorificarea beneficiilor acesteia pentru locuitorii regiunii Transnistrene a Republicii Moldova", implementat de OIM Moldova.

Activitățile proiectului respectiv au fost implementate în cadrul măsurilor de consolidare a încrederii destinate să faciliteze soluționarea conflictului transnistrean prin creșterea încrederii între Chișinău și Tiraspol prin inițiative comune care implică autoritățile locale, organizațiile societății civile și alte părți interesate din ambele părți. Niciunul dintre termenii / definițiile folosite în acest document nu aduce atingere unei decizii de principiu privind statutul viitor al Transnistriei, care urmează să fie adoptată de actorii relevanți în cadrul unei soluționări comprehensive și pașnice a conflictului transnistrean.

Autor: Vladimir Fomenko

Editor: OIM, Misiunea în Moldova
Republica Moldova
Chișinău, MD-2001
Str. Ciuflea, 36/1
Tel. + 373 22 23-29-40; + 373 22 23-29-41
Fax: + 373 22 23-28-62
E-mail: iomchisinau@iom.int
Internet: http://www.iom.md

ISBN 978-9975-89-092-2.
© 2017 Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o parte a prezentei publicații nu poate fi reprodusă, păstrată pe un sistem de căutare a informației sau transmisă sub orice formă prin intermediul unor mijloace electronice, mecanice, de fotocopiere, înregistrare sau altfel fără permisiunea scrisă prealabilă a editorului.

Profilul migrațional extins al Transnistriei

Decembrie 2017

Proiect finanțat de UE

MOBILITATE PENTRU DEZVOLTARE

Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)
Agenția ONU pentru migrație

CUPRINS

Lista tabelelor v
Lista figurilor vi
Lista abrevierilor vii
Introducere și Cuvânt de mulțumire ix
Datele-cheie x
Sumar executiv 1

Partea A. Tendințe migraționale 5
A.1. Scurt istoric și principalii factori determinanți 5
A.2. Caracteristicile proceselor migraționale contemporane 8
A.2.1. Fluxul migrației internaționale a locuitorilor (rezidenților) Transnistriei și stocul persoanelor originare din Transnistria care locuiesc peste hotare 9
A.2.2. Populația rezidentă de proveniență străină 24

Partea B. Impactul migrației 33
B.1. Migrația și evoluția demografică 33
B.2. Migrația și dezvoltarea economică 35
B.3. Migrația, ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă 40
B.4. Migrația și sfera socială 45
B.5. Migrația și sistemul de ocrotire a sănătății 48

Partea C. Cadrul de gestionare a migrației 49
C.1. Cadrul legislativ și normativ 49
C.2. Cadrul instituțional 51
C.3. Cadrul de politici și programe 54

Partea D. Constatări și recomandări 59
D.1. Principalele constatări cu privire la legătura între migrație și dezvoltare 59
D.2. Recomandări cu privire la gestionarea migrației 61
D.3. Recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare 63
D.4. Recomandări vizând îmbunătățirea statisticilor migraționale 63

Anexe **71**
Anexa 1. Chestionar L 1
Recensământul populației din Transnistria, anul 2015 71
Anexa 2. Chestionar L 2
Recensământul populației din Transnistria, anul 2015 72
Anexa 3. Chestionar B 1
Recensământul populației din Transnistria, anul 2015 73

Bibliografie **75**

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Organizarea administrativ-teritorială a Transnistriei, în 2015 x

Tabelul 2. Dinamica populației din Transnistria (la începutul anului), în 1989–2016 (mii persoane) xi

Tabelul 3. Dinamica indicatorilor absoluți ai sporului natural negativ și migrației nete negative a populației în Transnistria, în 2000–2015 (persoane) 10

Tabelul 4. Numărul și ponderea bărbaților în componența migranților, în 1998–2012 13

Tabelul 5. Circulația migrațională a populației din Transnistria, în funcție de mediul de reședință, în 1990–2015 (persoane) 15

Tabelul 6. Structura răspunsurilor respondenților sondajului Laboratorul de Cercetări Științifice (LCȘ) „Sociologia", realizat în 2013, la întrebarea: *Ce state sunt mai atrăgătoare pentru Dvs. din punct de vedere al angajării în câmpul muncii?* (%) 18

Tabelul 7. Populația absentă permanent sau temporar a Transnistriei în 2004–2015 21

Tabelul 8. Populația temporar absentă a Transnistriei, în 2015 (persoane) 21

Tabelul 9. Evidența intrărilor, pe teritoriul Transnistriei, a cetățenilor străini, deținători de documente de identitate emise de state recunoscute, în 2010–2012 (persoane) 28

Tabelul 10. Țările/teritoriile cele mai dependente de remitențe, în 2011 (%) 37

Tabelul 11. Distribuția șomerilor, recunoscuți oficial (rezidenți ai Transnistriei), pe categorii de sex și vârstă, la sfârșitul anului 2015 42

Tabelul 12. Dinamica răspunsurilor respondenților sondajelor LCȘ „Sociologia" realizate în 2009, 2012, 2013, 2015, la întrebarea: *Mulți locuitori ai Transnistriei încearcă să găsească o muncă în străinătate. Care este atitudinea Dvs.?* (%) 43

Tabelul 13. Structura răspunsurilor respondenților sondajelor LCȘ „Sociologia", realizate în 2009, 2012, 2015, la întrebarea: *În ce scop au plecat membrii familiei în străinătate?* (%) 44

Tabelul 14. Structura răspunsurilor respondenților sondajelor LCȘ „Sociologia", realizate în 2009, 2011, 2015, la întrebarea: *Cât de importanți, pentru bugetul familiei tale, sunt banii primiți din străinătate?* (%) 45

Tabelul 15. Dinamica salariului mediu lunar pe ramuri ale economiei Transnistriei, în 2000, 2010, 2014 (dolari SUA) 45

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Așezarea geografică și diviziunea administrativ-teritorială a Transnistriei x
Figura 2. Numărul populației stabile a Transnistriei, în 1989–2016 (mii persoane) xi
Figura 3. Dinamica sporului natural negativ și a migrației nete negative a populației, în 2011–2015 (persoane) 7
Figura 4. Dinamica migrației populației în Transnistria, în 1990–2016 11
Figura 5. Dinamica migrației nete negative a populației urbane, în 2011–2015 (persoane) ... 14
Figura 6. Dinamica migrației nete negative a populației rurale, în 2011–2015 (persoane) 15
Figura 7. Geografia rețelelor migraționale ale Transnistriei, în 2015 17
Figura 8. Populația temporar absentă a orașelor și raioanelor din Transnistria, în 2015 22
Figura 9. Dinamica numărului populației Transnistriei, în 2011–2015 (mii persoane) 33
Figura 10. Dinamica migrației nete al populației, în 2011–2015 (persoane) 34
Figura 11. Structura de vârstă și sex a populației conform rezultatelor recensămintelor din 1989 și 2004 (persoane) 34
Figura 12. Dinamica căsătoriilor și divorțurilor, în 2011–2015 35
Figura 13. Dinamica PIB pe cap de locuitor al Transnistriei, în 2011–2015 (mii dolari SUA) 36
Figura 14. Dinamica remitențelor în Transnistria, în 2001–2017 (milioane dolari SUA) 38
Figura 15. Geografia remitențelor transnistrenilor, în 2016–2017 (%) 38
Figura 16. Structura valutară a remitențelor în Transnistria, în 2016–2017 (%) 39
Figura 17. Dinamica distribuției populației ocupate, pe ramuri ale economiei, în 2011–2015 (%) 41
Figura 18. Dinamica distribuției resurselor de muncă, după structura ocupării forței de muncă, în 2011–2015 (mii persoane) 43
Figura 19. Factorii de respingere (push) care favorizează plecarea tinerilor din mediul rural al Transnistriei 44
Figura 20. Dinamica mărimii pensiei medii lunare și raportul acesteia cu salariul mediu lunar, în 2011–2015 46
Figura 21. Dinamica numărului de profesori în învățământul superior, primar și mediu profesional, în 2011–2016 (persoane) 47
Figura 22. Dinamica indicatorilor activității sistemului de învățământ, în 2011–2015 (mii persoane) 47

LISTA ABREVIERILOR

SS	Sovietul Suprem/Organul legislativ al Transnistriei
PIB	Produsul Intern Brut
UE	Uniunea Europeană
CGLC	Comisia pentru gospodăria locativ-comunală
CGGLC	Compania pentru gestionarea gospodăriei locativ-comunale
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
ILO	Organizația Internațională a Muncii
LCŞ	Laboratorul de Cercetări Științifice
NGO	Organizații Neguvernamentale
CISA	Centrul Independent de Studii Analitice
CBGC	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice
ANO	Asociații Naționale Obștești
RED	Raport de evaluare a datelor
ONU	Organizația Națiunilor Unite
AFM	Ancheta Forței de Muncă
BT	Banca Transnistreană
SG	Serviciul de Grăniceri al Transnistriei
RM	Republica Moldova
PME	Profilul Migrațional Extins
FR	Federația Rusă
MIM	Mijloace de Informare în Masă (mass-media)
UMT	Uniunea Moldovenilor din Transnistria
CSI	Comunitatea Statelor Independente
UCRT	Uniunea Comunităților Ruse din Transnistria
UUT	Uniunea Ucrainenilor din Transnistria „A. Buta”
BPM	Biroul pentru problemele Migrației din cadrul organelor afacerilor interne

INTRODUCERE

Scopul prezentului document constă în reflectarea unei imagini de ansamblu a proceselor migraționale în Transnistria. Pentru a atinge acest obiectiv, a fost necesară colectarea și sistematizarea informațiilor cu privire la sursele de date disponibile în domeniul migrației în general și migrației forței de muncă în special, precum și revizuirea priorităților și provocărilor-cheie în acest domeniu complex și controversat.

Este o primă încercare de a elabora profilul migrațional al unui teritoriu cu statut juridic internațional nedeterminat. Astfel, Profilul Migrațional Extins (PME) ar trebui să contribuie la înțelegerea generală a situației migraționale în Transnistria.

Profilul Migrațional Extins este menit să reflecte situația privind colectarea și sistematizarea informațiilor din domeniul migrației în Transnistria, de asemenea, să determine gradul de comparabilitate al acesteia cu informațiile similare din alte rapoarte analogice ale altor state. Constatările și concluziile Profilului urmează să constituie baza pentru dezvoltarea politicilor migraționale eficiente.

Este important de menționat că, în text poate fi utilizată noțiunea „cetățenie", deoarece această noțiune este utilizat în Transnistria contemporană. Utilizarea acestei noțiuni, de asemenea, permite evitarea aglomerării textului cu trimiteri frecvente la noțiuni, precum cea „de facto", înainte de fiecare menționare a acestei noțiuni juridice, care s-a dezvoltat și este utilizată în Transnistria contemporană.

CUVÂNT DE MULȚUMIRE

Autorul își exprimă gratitudinea față de Maria Vremiș, Valeriu Moșneaga, Ghenadie Crețu și Viorica Toartă pentru asistența teoretică și metodică acordată în procesul de scriere a PME. Autorul exprimă în mod deosebit recunoștința față de Olga Chudinovskikh pentru remarcile critice corecte și recomandările valoroase pe parcursul elaborării raportului.

DATELE-CHEIE

Suprafața totală a Transnistriei – 4 163 km².

Figura 1. Așezarea geografică și diviziunea administrativ-teritorială a Transnistriei, în 2015

Organizarea-administrativă teritorială – 7 unități administrativ-teritoriale: 2 orașe cu subordonare centrală și 5 raioane (Figura 1, Tabelul 1).

Sistemul de așezări – 8 orașe, 4 orășele, 156 sate (Tabelul 1).

Tabelul 1. Organizarea-administrativă teritorială a Transnistriei, în 2015

	Raioane	Orașe	Orășele	Sate
Total	5	8	4	156
inclusiv:				
or. Tiraspol	–	1	1	1
or. Dnestrovsc	–	1	–	–
or. Bender	–	1	–	3
Raionul Râbnița	1	1	–	47
Raionul Dubăsari	1	1	–	28
Raionul Slobozia	1	1	2	25
Raionul Grigoriopol	1	1	1	29
Raionul Camenca	1	1	–	23

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei. [Anuarul statistic al Transnistriei. Compendiu statistic (2011–2015), 2016].

Populația – 475 665 persoane (datele preliminare ale recensământului populației în Transnistria, anul 2015). În perioada dintre recensăminte (2004–2015) numărul populației în Transnistria a scăzut cu 14,3% (Tabel 2, Figura 2).

Tabelul 2. Dinamica numărului populației din Transnistria (la începutul anului), în 1989–2016 (mii persoane)*

Anul	Mii persoane	Anul	Mii persoane	Anul	Mii persoane	Anul	Mii persoane
1989**	680,9	1996	629,6	2003	571,6	2010	522,5
1990	688,8***	1997	616,8	2004****	562,0	2011	518,0
1991	693,0***	1998	608,7	2005	554,4	2012	513,4
1992	683,5***	1999	603,6	2006	547,5	2013	509,4
1993	685,5***	2000	597,9	2007	540,6	2014	505,2
1994	683,6***	2001	589,8	2008	533,5	2015*****	475,7
1995	639,0	2002	580,5	2009	527,5	2016	458,5******

Notă:
* În localitățile din Transnistria.
** Conform datelor Recensământului Unional al populației (la 12 ianuarie 1989).
*** Inclusiv localitățile din raioanele administrative ale RSSM aflate sub jurisdicția Republicii Moldova.
**** Conform datelor Recensământului populației în Transnistria (la 11–18 noiembrie 2004).
***** Conform datelor Recensământului populației în Transnistria (la 14 octombrie 2015).
****** Calculat situația din 1 septembrie 2016.

Figura 2. Numărul populației stabile din Transnistria, în 1989–2016 (mii persoane)

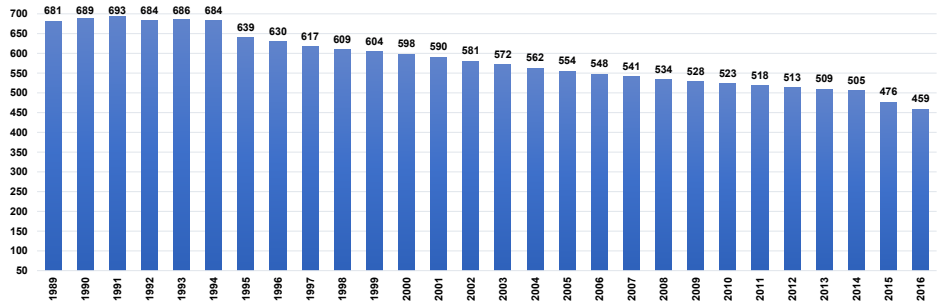

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică. [Raport privind activitatea de cercetare științifică al LCȘ „Studii Regionale", 2016].

Produsul Intern Brut (PIB) pe cap de locuitor – 1828 dolari SUA (anul 2015), în 2013 constituia 2076 dolari SUA[1].

Rata migrației nete internaționale la 1000 de locuitori: −4,1.

[1] Anuarul Statistic al Transnistriei. Compendiu statistic (pentru anii 2011–2015). Tiraspol, 2016.

SUMAR EXECUTIV

PME este un raport statistic elaborat în conformitate cu un șablon standard, care reunește într-un mod structurat, informațiile disponibile din diverse surse, care au implicare în evidența diferitelor aspecte ale migrației și dinamicii acesteia. Sunt luați în considerare indicatorii privind migrația, precum și informațiile referitoare la politicile din diverse domenii legate, direct sau indirect, de migrație. De asemenea, s-a încercat analiza impactului migrației asupra dezvoltării sociale și economice a Transnistriei și a bunăstării populației acesteia, ceea ce deține un rol important în promovarea dezvoltării politicilor relevante.

Profilul este alcătuit din patru secțiuni informative și analitice: Partea A. „Tendințe migraționale"; Partea B. „Impactul migrației"; Partea C. „Cadrul de gestionare a migrației"; Partea D. „Constatări și recomandări".

În prezent, practic, singurele surse de date privind evidența migrației sunt Biroul pentru problemele Migrației al organelor afacerilor interne (BPM) și Serviciul de Statistică. Datele privind evidența intrărilor pe/ieșirilor de pe teritoriul Transnistriei nu sunt accesibile pentru cercetători. Prin urmare, este oportun ca analiza statisticilor administrative existente să fie completată cu materialele studiilor sociologice[2].

Pierderile suportate de Transnistria în rezultatul migrației continuă să joace un rol decisiv atât în formarea situației demografice, și a celei social-economice. Prin urmare, o analiză complexă a proporțiilor, stocurilor, factorilor și a geografiei fluxurilor migraționale este extrem de importantă pentru prognozarea și planificarea dezvoltării social-economice a Transnistriei.

Analiza situației migraționale în Transnistria denotă că motivele determinante ale emigrării locuitorilor Transnistriei sunt statutul juridic incert al acesteia, perspectivele politice și economice nesigure, climatul moral-psihologic complicat și criza actuală a situației social-economice. Acestea sunt exacerbate de dificultățile de acces ale entităților economice transnistrene la piețele externe. Șomajul și nivelul de trai scăzut determină plecarea populației

[2] Кривенко А. В., Оставная А. Н. Проблемы учета миграционного движения в Приднестровье // Материалы научно-практической конференции «Управление и маркетинг: тенденции и перспективы развития в условиях экономики Приднестровья». Приднестровский университет им. Т. Г. Шевченко. Тирасполь, 2013, с. 43–46.

din Transnistria. Timp de un sfert de secol, pentru Transnistria este caracteristic bilanțul negativ al migrației – migrația netă negativă a populației.

Proporția migrației autorizate și statistic înregistrate ocupă o pondere semnificativă în volumul total al migrației locuitorilor Transnistriei. Aceasta presupune scoaterea din evidența de la domiciliu și plecarea în afara Transnistriei pentru stabilire cu traiul permanent, ceea ce înseamnă, de fapt, „emigrare permanentă". Cea mai mare parte a emigrației temporare, sau circulare, este formată din lucrătorii migranți și cei plecați la studii. Transnistria este în mare parte abandonată de către tineri și de specialiștii calificați, solicitați în străinătate. Aceasta duce la „îmbătrânirea" structurii de vârstă a populației Transnistriei, reducerea potențialului său reproductiv și deficitului de specialiști calificați în anumite ramuri ale economiei. În PME este analizată migrația externă (internațională). „Migrația Internațională" trebuie percepută ca schimbarea țării de reședință obișnuită pentru o perioadă de cel puțin 12 luni. Dacă această perioadă este de la 3 la 12 luni, atunci este vorba despre o „migrație temporară". În general, informația despre migranții internaționali este colectată de către organele controlului de pașapoarte la locul de trai (locul de reședință permanentă) și BPM al Transnistriei, la intrarea pe/ieșirea de pe teritoriul Transnistriei. Însă în acest domeniu apar probleme de relaționare juridică informațională între diferite departamente și servicii.

Volumul exact al migrației de muncă este dificil de măsurat, deoarece Transnistria nu este subiect de drept internațional, fapt ce nu permite încheierea acordurilor interguvernamentale în domeniul migrației forței de muncă și, în plus, migranții din Transnistria sunt considerați în țara de destinație ca fiind sosiți din Republica Moldova. Mulți locuitori ai Transnistriei au documente care atestă cetățenia Republicii Moldova, Ucrainei și Rusiei și la intrarea pe teritoriul Republicii Moldova, Ucrainei și Rusiei, autoritățile transnistrene îi consideră drept migranți internaționali, iar conform normelor de drept internațional sunt migranți interni. Sosind în Moldova, Ucraina și Rusia, în calitate de lucrători migranți, aceștia adesea nu sunt considerați în această calitate de către statistica națională.

În medie, anual, în scopul angajării temporare în afara Transnistriei, pleacă în jur de ¼ din locuitorii Transnistriei în vârsta aptă de muncă (bărbați – de la 15 la 60 ani, femei – de la 15 la 55 ani). Dintre aceștia, mai mult de ¾ aleg pentru angajarea temporară Federația Rusă. Proporția celor orientați spre Federația Rusă până în 2014 a constituit aproximativ ⅔ din numărul total de persoane care pleacă din Transnistria. După intrarea Ucrainei în criza politică și economică, rolul ei de gazdă a scăzut de la ¼ la mai puțin de 10%. Printre direcțiile prioritare

ale lucrătorilor migranți de asemenea rămân a fi Belarus, România, Bulgaria, Polonia.

Caracterizând migrația pentru studii, este necesar de menționat locuitorii Transnistriei, deținători de acte ce atestă cetățenia Republicii Moldova și a Ucrainei, care își fac studiile în instituțiile de învățământ superior din Transnistria, precum și cotele alocate de către Federația Rusă și Ucraina pentru absolvenții instituțiilor de învățământ general din Transnistria.

În prezent problemele ce țin de migrație sunt reglementate de pachetul de acte normative, adoptate în data de 19 iunie 2017 (*Cu privire la evidența migrațională a cetățenilor străini și apatrizilor; Cu privire la regulile de intrare pe teritoriul Transnistriei și de ieșire de pe teritoriul Transnistriei; Cu privire la dreptul locuitorilor Transnistriei la libera circulației și alegerea locului de ședere și de reședință pe teritoriul Transnistriei; Cu privire la statutul juridic a cetățenilor străini și apatrizilor*). Totuși, acestea nu prevăd extinderea spațiului juridic al Transnistriei prin acorduri interstatale privind lucrătorii migranți originari din Transnistria. Cadrul normativ al Transnistriei determină doar statutul persoanelor care intră pe teritoriul Transnistriei în scop de muncă.

Migrația externă a populației din Transnistria determină caracterul de depopulare al situației demografice create. În ultimii ani se constată o creștere a gradului de conștientizare a rolului emigrației ca fenomen distructiv în viața Transnistriei, care necesită o intervenție operativă și hotărâtă. Însă cadrul normativ și instituțional existent în Transnistria nu este suficient pentru gestionarea situației migraționale. Dinamismul factorilor externi și situația complicată din Transnistria necesită atât crearea unor instituții eficiente pentru gestionarea migrației, cât și elaborarea politicilor migraționale. Reieșind din situația migrațională creată, autoritățile din Transnistria încearcă să elaboreze un mecanism socio-economic pentru reținerea potențialilor emigranți pe termen mediu.

Astfel, elaborarea PME al Transnistriei constituie o oportunitate unică de a ameliora situația, pentru a analiza indicatorii cei mai exacți și mai veridici și pentru a sprijini politica migrațională în Transnistria. Astfel, unii indicatori semnificativi pot fi elaborați prin compilarea informațiilor colectate de către diferite structuri instituționale ale Transnistriei.

PARTEA A. TENDINȚELE MIGRAȚIONALE

A.1. Scurt istoric și principalii factori determinanți

În perioada anilor 1990–1991, Transnistria încă menținea o valoare pozitivă a migrației nete. Destrămarea URSS, conflictul militar-politic din anul 1992, lipsa unui statut politico-juridic internațional al Transnistriei, acutizarea crizei economice, constrângerile externe, imposibilitatea de exercitare deplină a drepturilor omului de către posesorii documentelor ce atestă cetățenia unor țări cu un nivel mai ridicat de dezvoltare (Rusia, Ucraina) au determinat pierderea atractivității migraționale pentru Transnistria și emigrarea intensă a populației, precum și diminuarea potențialului său migrațional.

Dezvoltarea progresivă din punct de vedere cronologic a următoarelor tipuri de migrație: involuntară (conflict armat, anul 1992), pendulatorie sau de navetă (călătorii pentru aprovizionarea cu marfă de uz cotidian), de muncă (călătorii în scopul angajării temporare în câmpul muncii), în scopul reintegrării familiei, migrația pentru studii, dar ulterior, și mai ales în perioada actuală, rolul predominant a revenit anume migrației temporare de muncă (circulară)[3].

Este deosebit de important să menționăm anul 1992, când, ca urmare a conflictului militar, în toate unitățile administrativ-teritoriale din Transnistria, a fost înregistrat cea mai mare valoare a negativă a migrației nete în istoria sa modernă. În anul 1993 a fost înregistrat o valoare pozitivă a migrației nete, cu un caracter reversibil după evenimentele anului anterior. Începând cu anul 1994 numărul celor plecați (emigranți) anual depășea numărul celor sosiți (imigranți), ceea ce a dus, în rezultat, la permanentizarea migrației nete negative[4].

Conform calculelor noastre, în perioada anilor 1994–2012, migrația netă negativă totală a populației constituia – 82 248 persoane, iar migrația netă negativă medie anuală a fost de – 4 300 persoane[5]. Migrația netă negativă

[3] Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап V. Численность и размещение населения Приднестровья. Перспективная демографическая политика. Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2016.

[4] Бурла М. П., Гушан В. А., Казмалы И. М. Экономика Приднестровья на переходном этапе. – Тирасполь: «Шериф», 2000, с. 45.

[5] Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап I. Миграционное движение населения Приднестровья (промежуточный). Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2013.

a populației este un indicator clasic care reflectă fenomenele de criză în dezvoltarea politică și social-economică a Transnistriei. Migrația are o influență decisivă asupra modificării numărului populației din Transnistria, însă volumul migrației nete negative, conform datelor oficiale și calculate, variază esențial. Prin includerea în migrația netă a pierderilor subestimate, putem supune că aproximativ 185 000 de persoane au părăsit teritoriul Transnistriei în perioada intercenzală 2004–2015 (nu permanent) contrar cifrelor oficiale de 56 200 persoane (Figura 3).

De la sfârșitul anilor 90 indicatorii absoluți ai migrației nete negative au crescut constant și au depășit, în 2001, 6 000 persoane. Începând cu anul 2005, aceștia au scăzut semnificativ la 4 000–2 000 persoane, ajungând la un nivel minim în 2012. Apoi a avut loc o ușoară creștere a migrației nete negative. Astfel, numărul absolut de imigrări în 2014 (7 185 persoane) a fost de 4,9 ori mai mic, față de numărul imigrărilor în 1990 (36 029). Situația este similară pentru populația emigrantă, numărul căreia a scăzut de la 32 926 în 1990 la 9 333 persoane în 2014, adică de 3,4 ori. Pentru o mai mare obiectivitate, pot fi comparate perioadele de cinci ani din 1990–1994 și 2008–2012. În anii 1990–1994 au sosit 128 850 persoane, iar în perioada anilor 2008–2012 – 34 669 persoane (de 3,72 ori mai puțin). În perioada anilor 1990–1994 au plecat 135 986 persoane, iar în 2008–2012 – 46 918 persoane (de 2,9 ori mai puțin). Ulterior se înregistrează o reducere a dimensiunii absolute a migrației nete negative. Imigrarea în Transnistria s-a redus de două ori – de la 12 100 persoane în 2000 până la 6 100 persoane în 2015. Emigrarea s-a redus mai bine de două ori – de la 17 400 persoane în 2000 până la 7 900 persoane în 2015. Dacă în anul 2000 migrația netă negativă constituia 5 400 persoane, atunci în 2015 cifra acesteia a scăzut de trei ori și a constituit 1 800 persoane[6] (figura 3). Cu toate acestea, reducerea mărimii absolute a migrației este cauzată de reducerea bazei sale demografice – numărul populației. Din 2000 până în 2015 numărul populației din Transnistria, potrivit surselor oficiale, s-a micșorat de la 651 800 persoane, la 475 700 persoane.

[6] Бурла М. П., Кривенко А. В., Фоменко В. Г. Миграции населения: социально-экономическое и территориальное измерение // Вестник Приднестровского университета. № 3, 2014, с. 136–144; Фоменко В. Г. Миграционная ситуация в Приднестровье: факторы, механизм, проблемы анализа и тренды // Сборник «Миграционные мосты в Евразии»: материалы VII международной научно-практической конференции «Роль трудовой миграции в социально-экономическом и демографическом развитии посылающих и принимающих стран». Москва-Ставрополь. 13–18 октября 2015 г. М.: Изд-во «Экон-Информ», 2015, с. 489; Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап V. Численность и размещение населения Приднестровья. Перспективная демографическая политика. Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2016; Предварительные результаты Переписи населения Приднестровья 2015 г. Тирасполь: Служба статистики Ведомства Экономического Развития, 2016.

Amploarea pierderilor de migrație din Transnistria este mai reprezentativ exprimată prin Astfel, în anul 2000, intensitatea imigrării a constituit 19,6‰, emigrarea – 26,7‰, intensitatea migrației nete a constituit: minus 8,3‰. Conform recensământului populației din Transnistria din 2004, situația s-a ameliorat, comparativ, iar acești indicatori au constituit, respectiv, 15,5, 23,0 și 7,6‰. Conform recensământului populației din 2015 tendințele negative au persistat, iar indicatorii enumerați s-au redus brusc – respectiv, 12,8, 16,6 și 3,8‰; potrivit datelor experților independenți în 2015 intensitatea imigrației a constituit 15,6‰, emigrarea – 14,2‰, rata migrației nete negative – 4,4‰[7].

Figura 3. Dinamica sporului natural negativ și migrației nete negative ale populației, în 2011–2015 (persoane)

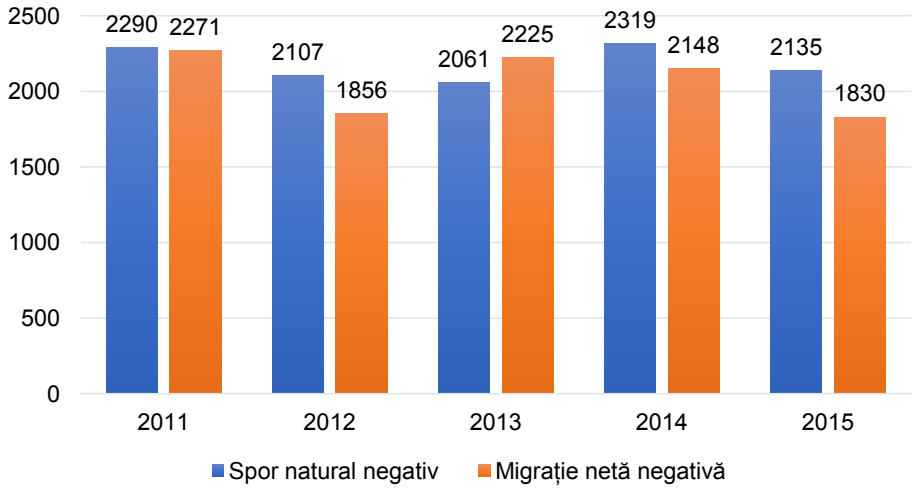

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Se evidențiază următoarele etape ale evoluției proceselor migraționale în Transnistria: 1) criza migrațională din anul 1992; 2) creșterea valorii migrației nete negative în anii ’90 ai secolului trecut; 3) reducerea valorii relative a migrației nete negative – anii 2004–2008; 4) stabilizarea valorii absolute a migrației nete negative – sfârșitul anilor 2000.

[7] Фоменко В. Г. Миграционная ситуация в Приднестровье: факторы, механизм, проблемы анализа и тренды // Сборник «Миграционные мосты в Евразии»: материалы VII международной научно-практической конференции «Роль трудовой миграции в социально-экономическом и демографическом развитии посылающих и принимающих стран». Москва-Ставрополь. 13–18 октября 2015 г. М.: Изд-во «Экон-Информ», 2015, с. 489; Ibidem, Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования», 2016.

Printre factorii care determină amploarea, structura și geografia fluxurilor migraționale ale locuitorilor Transnistriei se evidențiază:

- **economici**, care se asociază cu căutarea de locuri cu condiții mai bune de trai și de muncă și, prin urmare, cu venituri mai mari. Un exemplu este migrația internațională a forței de muncă, inclusiv „exodul de creiere" – emigrarea potențialului intelectual (persoanele cu un nivel ridicat de educație și calificări);
- **geopolitici**, cauzați de evenimentele de la începutul anilor 80–90 ai secolului trecut – destrămarea URSS, confruntarea intereselor marilor puteri sau criza politică din 2014 în Ucraina;
- **militari**, în legătură cu luptele armate din 1992, ce au dus la un exod în masă a populației pașnice din orașele Bender și Dubăsari și a determinat, pentru Transnistria, statutul de „zonă fierbinte";
- **naturali** – condițiile naturale favorabile ale Transnistriei atrag migranții, însă problemele geopolitice și social-economice sunt determinante în formarea imaginii sale negative;
- **etnici**, sunt favorabili, deoarece tensiunea interetnică, din punct de vedere istoric, nu este caracteristică locuitorilor Transnistriei;
- **istorici**, condiționați de dorința unei părți semnificative a locuitorilor de a se reuni cu patria lor istorică – Moldova, Ucraina, Rusia, Israel, Germania etc.

A.2. Caracteristicile proceselor migraționale contemporane

Sursele de informații și statisticile disponibile în domeniul migrației sunt insuficiente și extrem de limitate. Elaborarea raportului PME al Transnistriei – un teritoriu cu statut politic și juridic internațional incert – este o primă experiență de efectuare a analizei complexe a proceselor migraționale în entitățile teritoriale de acest gen. Elaborarea PME constă în evaluarea disponibilității și a accesibilității datelor migraționale existente în Transnistria, menționarea celor mai importante surse de informare și indicatori migraționali, identificarea și analiza impactului pozitiv și negativ al migrației asupra proceselor demografice și social-economice.

Pentru a obține date complete și suficient de veridice în domeniul migrației, au fost stabilite acțiunile și autoritățile responsabile. Raportul conține, de asemenea, o analiză a datelor obținute ca urmare a studiilor sociologice efectuate în perioada analizată.

A.2.1. Fluxul migrației internaționale a locuitorilor (rezidenților) Transnistriei și stocul persoanelor originare din Transnistria care locuiesc peste hotare

În această secțiune, vor fi prezentate datele cheie privind numărul total (stocul) și fluxurile de emigranți Transnistria. Având în vedere nivelul de precizie a acestui tip de migrare, datele privind emigrarea sunt mult mai dificil de colectat decât datele privind imigrarea. Adesea, pentru a obține date despre persoanele originare din Transnistria care locuiesc în străinătate, este necesar să se utilizeze metodele și estimările țărilor de destinație sau anchetele speciale. Prin urmare, este necesar de acordat atenție deosebită descrierii metodelor utilizate în scopul obținerii datelor prezentate, precum și descrierii posibilelor deficiențe și erori.

Emigrarea. În cadrul analizei emigrării locuitorilor originari din Transnistria, există date privind numărul anual de cazuri de emigrare internațională, structura de gen a fluxului de emigrare internațională, raportul emigranților internaționali din zonele rurale și urbane, numărul anual al cazurilor de emigrare internațională a locuitorilor Transnistriei, în funcție de nivelul de educație. În cazul în care sunt disponibile date, este posibilă efectuarea altor clasificări pe grupuri – vârstă, durata absenței, cetățenie, țării de origine, țării de reședință, țării de origine a părinților.

BPM identifică următoarele tipuri de fluxuri migraționale: intern, internațional, de muncă, involuntar, legal și ilegal. Timp de un sfert de secol, amploarea emigrării populației din Transnistria depășește în mod semnificativ amploarea imigrării, ceea ce provoacă migrația netă negativă a populației. Majoritatea imigranților sosesc în Transnistria din Rusia, Ucraina și Moldova. Emigrarea este orientată, în fond, spre aceleași țări. Este de remarcat faptul că declinul valorii absolute a migrației nete negative din ultimii ani se datorează reducerii bazei demografice – numărului total al populației în Transnistria. Potrivit datelor Serviciului de Statistică, proporțiile emigrării din Transnistria au scăzut aproape de trei ori – de la 22 800 în 1995 la 7900 în 2015 (Tabelul 3, Figura 4).

Tabelul 3. Dinamica indicatorilor absoluți ai migrației nete negative absolute a populației în Transnistria, în 2000–2015 (persoane)

Anul	Imigrarea	Emigrarea	Migrația netă negativă
2000	12081	17448	–5367
2001	12000	18090	–6090
2002	11360	16797	–5437
2003	9457	15418	–5961
2004	8597	12793	–4196
2005	8364	11660	–3296
2006	7418	10908	–3490
2007	6996	10826	–3830
2008	6883	10226	–3343
2009	6366	9083	–2717
2010	6544	8606	–2062
2011	7260	9531	–2271
2012	7616	9472	–1856
2013	7588	9813	–2225
2014	7185	9333	–2148
2015	6109	7939	–1830

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Problema cetățeniei/apartenenței la spațiul juridic. Efectiv, măsurarea migrației internaționale a locuitorilor originari din Transnistria se efectuează la punctele de trecere a frontierei și de evidență migrațională ale Moldovei la frontiera moldo-ucraineană, moldo-română și la aeroportul internațional Chișinău, prin intermediul înregistrării pașapoartelor străine ale Rusiei, Ucrainei, altor țări, permise de ședere și buletinelor de identitate ale Moldovei. În primul rând, aceștia sunt locuitori originari din Transnistria care dețin documente ce atestă cetățenia Moldovei (20%), Rusiei (15%) și Ucrainei (10%). Într-o măsură mult mai mică (de la 1 la 5%) – a Bielorusiei, Bulgariei și a României. În principiu, deținerea dublei cetățenii, adică a Moldovei și a altor țări, este permisă, dar este necesară notificarea serviciilor de eliberare a actelor de identitate din ambele țări (ale Moldovei și ale altor țări), prin documente ce atestă cetățenia deținută de persoană. Realizarea evidenței suficient de complete a cetățeniilor deținute de locuitorii originari din Transnistria nu este posibilă.

Figura 4. Dinamica migrației populației în Transnistria, în 1990–2016

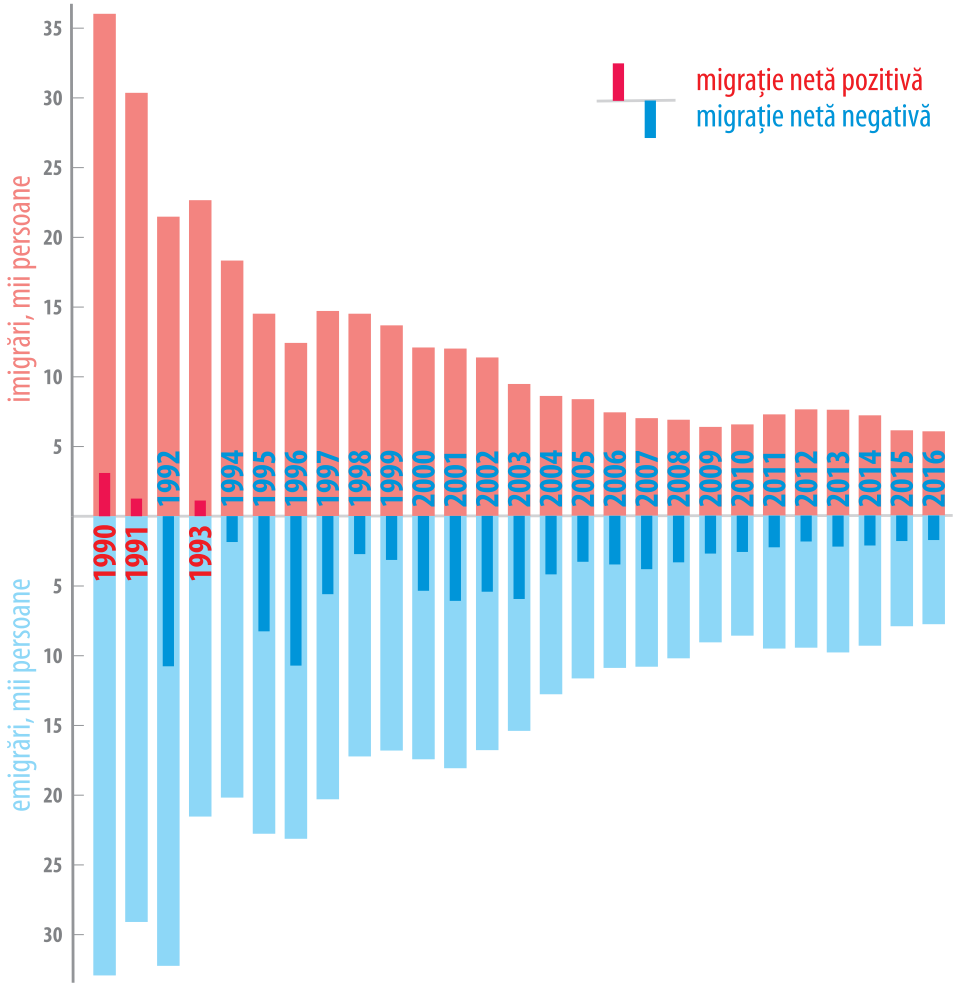

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei [Raport privind activitatea de cercetare științifică a LCȘ „Studii Regionale", 2016].

Experții din Moldova tratează segmentul transnistrean deschis al frontierei cu Ucraina drept o problemă serioasă în reglementarea fluxurilor migraționale. În consecință, persoanele care părăsesc Moldova prin acest segment al frontierei cu Ucraina rămân în afara evidenței migraționale. Acest lucru explică parțial dorința autorităților moldovenești de a institui, împreună cu autoritățile ucrainene, posturi vamale și de frontieră pe segmentul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, pe teritoriul ucrainean. În legătură cu lipsa posibilității de a traversa frontiera Republicii Moldova (RM) de către locuitorii Transnistriei, care nu dețin un permis de ședere pe teritoriul RM sau buletin de identitate al RM,

ponderea locuitorilor originari din Transnistria care se înregistrează la serviciile de eliberare a actelor de identitate din RM a crescut brusc. Astăzi, utilizarea a diverse forme de evidență și înregistrare în RM a locuitorilor originari din Transnistria implicați în procesul migrațional este în creștere[8].

Este important de menționat că disponibilitatea documentelor care certifică cetățenia unei țări, nu întotdeauna este corelată cu etnia unei persoane. Pașaportul rusesc este cel mai preferat. Acest fapt reflectă, per ansamblu, tendința migrațională a populației de a alege Rusia în calitate de țară a viitoarei reședințe temporare sau permanente[9].

În domeniul asigurării drepturilor omului, în ceea ce privește migrația și prezența documentelor care atestă cetățenia unei țări și dreptul de a alege locul de reședință, Reprezentantul pentru Drepturile Omului constată că, potrivit BPM al Transnistriei, se înregistrează o reducere a numărului de cereri privind permisul de reședință, permisul de ședere și primirea documentelor transnistrene.

În anul 2015, Reprezentantul a primit 91 de adresări cu referire la înregistrarea la domiciliu (locul de reședință permanentă) și la reședință (temporară), precum și privind scoaterea de la evidență (în 2014 au fost 98 asemenea adresări); 39 adresări legate de obținerea documentelor transnistrene, ce atestă apartenența la spațiul juridic al Transnistriei (și permis de ședere permanentă) (în 2014 au fost 56 asemenea adresări); 35 adresări legate de primirea actelor de identitate (în 2014 au fost 42 asemenea adresări); libera circulație a fost menționată în 7 adresări (în 2014 în 5 adresări).

Datele prezentate denotă o reducere a potențialului migrațional general al Transnistriei, precum și o înăsprire a regulilor pentru migranții care sosesc în

---

[8] Чеснокова Н. Улучшение качества и полноты сбора информации о миграции, проведение миграционного мониторинга и межгосударственного обмена информацией. Опыт Республики Молдова. Материал тематич. семинара, Москва, 3–4.06.2010 г. Disponibil pe: http://mirpal.org/material/conference/day3/7_1.ppt; Чеснокова Н. Совершенствование существующих методов сбора данных о миграции в рамках реализации расширенного миграционного профиля. Гендерные перспективы. Записка Нац. бюро статистики Республики Молдова // Economic Commission for Europe. The Conference of European Statisticians. December 21, 2011; Кривенко А. В., Оставная А. Н. Проблемы учета миграционного движения в Приднестровье // Материалы научно-практической конференции «Управление и маркетинг: тенденции и перспективы развития в условиях экономики Приднестровья». Приднестровский университет им. Т. Г. Шевченко. Тирасполь, 2013, с. 43–46; Фоменко В. Г. Миграционная ситуация в Приднестровье: факторы, механизм, проблемы анализа и тренды // Сборник «Миграционные мосты в Евразии»: материалы VII международной научно-практической конференции «Роль трудовой миграции в социально-экономическом и демографическом развитии посылающих и принимающих стран». Москва-Ставрополь. 13–18 октября 2015 г. М.: Изд-во «Экон-Информ», 2015, с. 492.

[9] Волкова О. А., Оставная А. Н. Приднестровская трудовая миграция: штрихи к потенциальной социальной политике // Актуальные проблемы экономики и менеджмента. 2014. – № 1 (1), с.98.

țările care primesc imigranți. Transnistria, de asemenea, a fost activ implicată în procesele migraționale în creștere în spațiul post-sovietic și în întreaga lume, datorită proximității (relative) geografice atât de Rusia, cât și de UE. De la începutul anilor '90, participarea sa în procesul migrației internaționale s-a manifestat sub diferite forme (involuntară, pendulatorie sau de navetă, de muncă, migrația în scop de studii), dar ulterior, și mai ales la momentul actual, rolul predominant îl deține migrația forței de muncă.

Structura migranților pe grupe de vârstă și sexe. Dintre persoanele originare din Transnistria care pleacă la muncă, ponderea bărbaților este, de obicei, puțin mai mică decât ponderea femeilor. Cu toate acestea, excedentul ponderii femeilor față de ponderea bărbaților nu este la fel de semnificativ ca în dreapta Nistrului (aproximativ 20%) – în total 5–7%. Bărbații de regulă, tind să-și găsească un loc de muncă pe șantierele de construcții, în calitate de șoferi, programatori. Femeile lucrează de regulă în sfera socială – îngrijirea copiilor și a persoanelor în vârstă, în calitate de educatoare, vânzătoare (Tabelul 4).

Tabelul 4. Numărul și ponderea bărbaților în componența migranților, în 1998–2012

Anul	Imigranți		Emigranți	
	Bărbați		Bărbați	
	persoane	%	persoane	%
1998	6989	48,2	8259	47,9
1999	6351	46,5	7640	45,4
2000	5678	47,0	8071	46,3
2001	5290	44,1	7990	44,2
2002	4999	44,0	7652	45,6
2003	4073	43,1	7102	46,1
2004	3787	44,1	5662	44,3
2005	3807	45,5	4962	42,6
2006	3498	47,2	4974	45,6
2007	3251	46,5	5110	47,2
2008	3276	47,6	4812	47,1
2009	2973	46,7	4377	48,2
2010	2951	45,1	4111	47,8
2011	3300	45,5	4488	47,1
2012	3560	46,7	4519	47,7

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei [Raportul privind activitatea de cercetare științifică a LCȘ „Studii Regionale", 2013].

În migrația populației din Transnistria, rolul dominant îi aparține mediului urban. Oportunitățile sociale și economice mai mari ale mediului urban condiționează atractivitatea lor atât pentru migranții interni, cât și pentru imigranți. Anume orășenii asigură majoritatea lucrătorilor migranți. Preponderent emigrează orășenii – cota acestora constituie de la ⅔ până la ¾ din numărul total al emigranților. De exemplu, în anul 2015, din 7 939 emigranți, 5 459 erau orășeni.

Deși, în termeni absoluți, amploarea emigrării orășenilor este mai semnificativă decât emigrația locuitorilor din mediul rural, consecințele depopulării determinate de migrația netă negativă din mediul rural sunt considerabil mai mari. Aici procesele de îmbătrânire a structurii de vârstă a populației sunt mai intense și potențialul său reproductiv scade. În ultimul deceniu, valorile migrației nete negative a populației rurale este de 5–7 ori mai mare decât cele ale migrației nete negative a mediului urban. Cu toate acestea, în timp ce emigrația preponderentă din mediul rural cauzează pierderi demografice irecuperabile, orașele transnistrene sunt principalii poli de atracție pentru imigranți. Astfel emigrarea în străinătate se compensează pe seama migrației interne din mediul rural (Figura 5, Figura 6; Tabelul 5).

Figura 5. Dinamica migrației nete negative a populației urbane, în 2011–2015 (persoane)

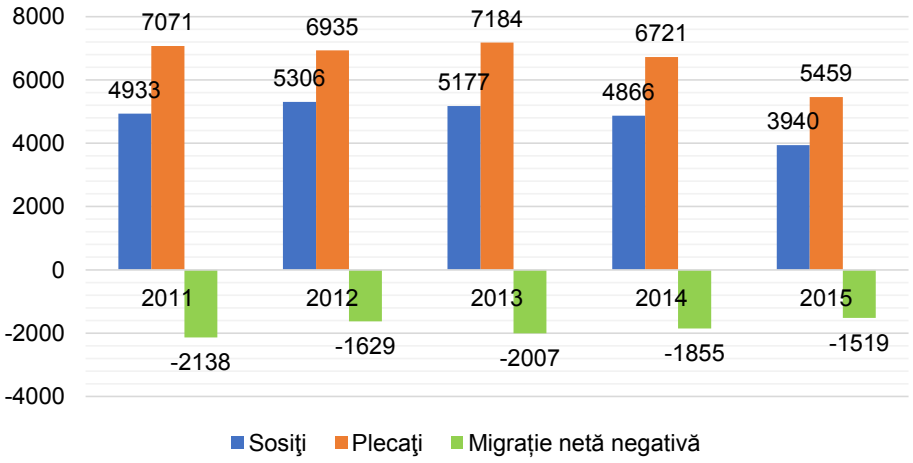

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Figura 6. Dinamica migrației nete negative a populației rurale, în 2011–2015 (persoane)

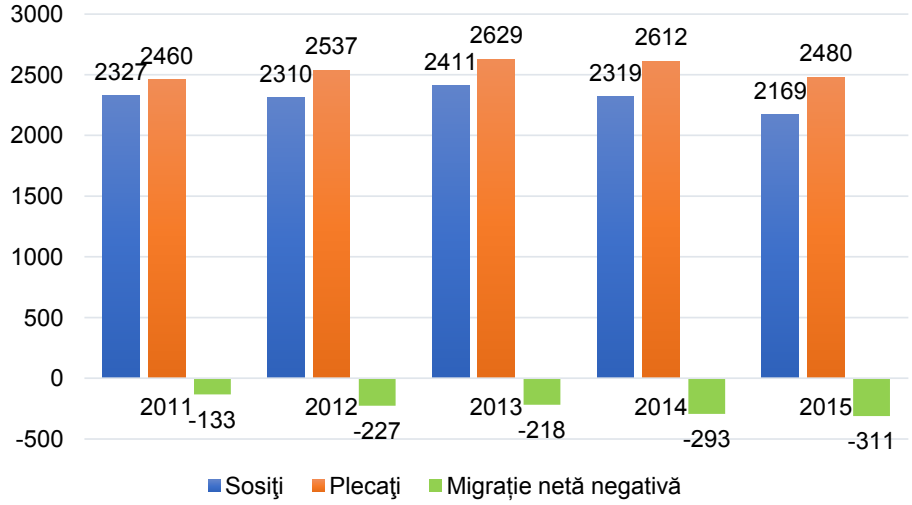

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Tabelul 5. Mobilitatea migrațională a populației din Transnistria după mediul de reședință, în 1990–2015 (persoane)

Anul	Imigrări			Emigrări			Migrație netă negativă (pozitivă)		
	Total	oraș	sat	Total	oraș	sat	Total	oraș	sat
1990*	36029	25936	10093	32926	22883	10043	3103	3053	50
1991*	30359	21781	8578	29095	21391	7704	1264	390	874
1992	21478	15877	5601	32242	25491	6751	–10764	–9614	–1150
1993	22658	16489	6169	21539	16142	5397	1119	347	772
1994	18326	13187	5139	20184	15118	5066	–1858	–1931	73
1995	14513	10161	4352	22777	18118	4659	–8264	–7957	–307
1996	12416	8724	3692	23139	18675	4464	–10723	–9951	–772
1997	14707	10283	4424	20311	15913	4398	–5604	–5630	26
1998	14507	10008	4499	17239	13326	3913	–2732	–3318	586
1999	13669	9411	4258	16820	12918	3902	–3151	–3507	356
2000	12081	8298	3783	17448	13520	3928	–5367	–5222	–145
2001	12000	8134	3866	18090	13942	4148	–6090	–5808	–282
2002	11360	7894	3466	16797	12644	4153	–5437	–4750	–687
2003	9457	6457	3000	15418	11644	3774	–5961	–5187	–774
2004	8597	5842	2755	12793	9383	3410	–4196	–3541	–655
2005	8364	5490	2874	11660	8488	3172	–3296	–2998	–298

Anul	Imigrări			Emigrări			Migrație netă negativă (pozitivă)		
	Total	oraș	sat	Total	oraș	sat	Total	oraș	sat
2006	7418	4986	2432	10908	8058	2850	–3490	–3072	–418
2007	6996	4892	2104	10826	7955	2871	–3830	–3063	–767
2008	6883	4856	2027	10226	7426	2800	–3343	–2570	–773
2009	6366	4430	1936	9083	6595	2488	–2717	–2165	–552
2010	6544	4545	1999	8606	6485	2121	–2062	–1940	–122
2011	7260	4933	2327	9531	7071	2460	–2271	–2138	–133
2012	7616	5306	2310	9472	6935	2537	–1856	–1629	–227
2013	7588	5177	2411	9813	7184	2629	–2225	–2007	–218
2014	7185	4866	2319	9333	6721	2612	–2148	–1855	–293
2015	6109	3940	2169	7939	5459	2480	–1830	–1519	–311

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.
Nota: * Datele includ localitățile de pe malul drept și malul stâng, care nu au trecut în anul 1992 sub controlul Transnistriei.

Locuitorii originari din Transnistria, care trăiesc peste hotare. Datele despre persoanele originare din Transnistria care sunt domiciliate temporar sau permanent peste hotare pot fi accesate fie din statisticile țărilor-gazdă, fie pot fi obținute ca urmare a unor studii sociologice speciale realizate în rândul diasporei. Este importantă determinarea numărului de migranți originari din Transnistria care se află în străinătate; numărul celor care lucrează în străinătate în baza contractelor legale de muncă; a celor aflați la studii peste hotare.

Migrația de muncă. Deja mai bine de un sfert de secol, Transnistria este furnizor de lucrători migranți în statele CSI și UE.

În medie, anual, cu scopul angajării temporare, din Transnistria pleacă în jur de ¼ locuitori originari în vârsta aptă de muncă (bărbați – între 15 60 de ani, femei – între 15 55 de ani). Dintre ei ¾ aleg Federația Rusă ca țară de destinație pentru angajarea temporară în câmpul muncii. Ponderea celor plecați în Federația Rusă până în anul 2014 constituia aproximativ ⅔ din totalul celor plecați în afara Transnistriei. După instalarea crizelor politică și economică în Ucraina, rolul ei de țară gazdă s-a redus de la ¼ până la mai puțin de 10%. Printre țările prioritare care găzduiesc lucrătorii migranți din Transnistria rămân a fi Belarus, România, Polonia, Bulgaria (figura 7)[10].

[10] Кивачук А. А. Демографическая картина Приднестровья // Демоскоп Weekly. № 591–592, 24 марта–6 апреля 2014 г.; Фоменко В. Г. Миграционная ситуация в Приднестровье: факторы, механизм, проблемы анализа и тренды // Сборник «Миграционные мосты в Евразии»: материалы VII международной научно-практической конференции «Роль трудовой миграции в социально-экономическом и демографическом развитии посылающих и принимающих стран». Москва-Ставрополь. 13–18 октября 2015 г. М.: Изд-во «Экон-Информ», 2015, с. 491.

Figura 7. Geografia rețelelor migraționale ale Transnistriei, în 2015

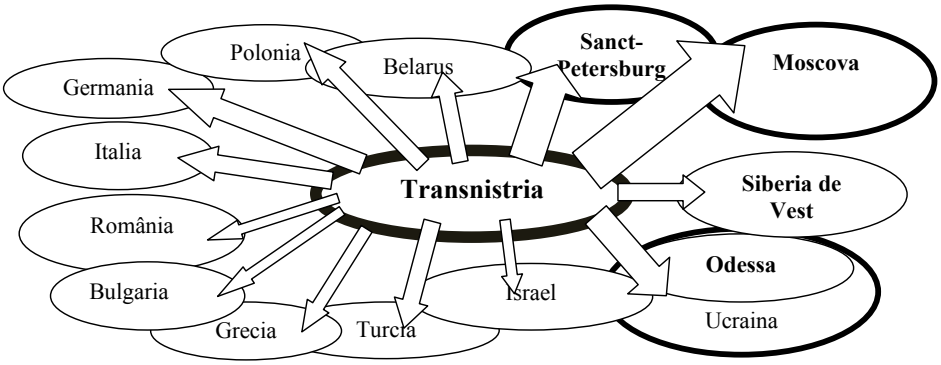

Sursa: Conform studiilor: „Imaginea demografică a Transnistriei" (Kivaciuc, 2014) și „Situația migrațională în Transnistria: factori, mecanisme, probleme de analiză și tendințe" (Fomenko, 2015).
Notă: Grosimea săgeților reflectă intensitatea fluxurilor migraționale.

Informația despre țările de destinație este fragmentară și contradictorie, deoarece migranții nu sunt întotdeauna cinstit indică țara de destinație în momentul plecării, mulți dintre ei tranzitând și aflându-se temporar în Moldova și Ucraina. În ultimul timp se restabilesc migrațiile frontaliere ale locuitorilor originari din Transnistria în Ucraina în scopuri de muncă, comerț, studii. Tendința de emigrare a majorității covârșitoare a locuitorilor Transnistriei este orientată către Federația Rusă – aproximativ ⅔ în 1995, aproape ¾ în 2005 și 2010 și aproape 80% în 2015. O parte a lucrătorilor migranți originari din Transnistria sunt angajați temporar în Germania, Italia, Turcia, SUA[11] (Tabelul 6).

Actualmente, potrivit sondajelor LCȘ „Sociologia", 9 din 10 migranți transnistreni lucrează în Rusia. Atractivitatea acestei țări de destinație este determinată de afinitățile culturale și lingvistice; de deținerea cetățeniei ruse de către o parte semnificativă a populației din Transnistria; de autoidentificarea drept ruși a locuitorilor Transnistriei, indiferent de naționalitatea lor; de dominația absolută în sistemul educațional al Transnistriei a standardelor educaționale rusești; de prezența în mass-media transnistreană a unui puternic segment în limba rusă; de reședința pe teritoriul Federației Ruse a rudelor, prietenilor și

[11] Ibidem, Фоменко, 2015, 490–491; Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап I. Миграционное движение населения Приднестровья (промежуточный). Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2013; Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап V. Численность и размещение населения Приднестровья. Перспективная демографическая политика. Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2016.

cunoștințelor lucrătorilor migranți; de o atitudine relativ bună față de ei înșiși – fără discriminare și conflicte. În mod tradițional, piața rusească a locurilor de muncă vacante este reprezentată de ocupații în sectoarele construcției și reparațiilor, serviciilor comunale, transporturilor și gospodăriilor casnice.

Tabelul 6. Structura răspunsurilor respondenților sondajului LCȘ „Sociologia", realizat în 2013, la întrebarea: *Care state sunt cele mai atractive pentru Dvs. în ceea ce ține de angajarea în câmpul muncii?* (%)

Țara în care...	...au lucrat rudele dvs. în ultimii 10?	...lucrează în prezent cineva din membrii familiei?	...v-ar plăcea cel mai mult să lucrați?
Rusia	75,3	66,0	61,4
Ucraina	7,5	6,8	4,1
Germania	2,3	2,0	8,1
SUA	0,6	0,7	5,6
Turcia	1,1	0,7	1,0
Italia	2,3	3,4	7,6
Refuz să răspund	4,0	12,2	1,5
Îmi este greu să răspund	6,9	8,2	10,7

Sursa: În baza datelor LCȘ „Sociologie", 2013.

În Rusia doar 61,4% de transnistreni se încadrează legal în câmpul muncii (cu înregistrarea carnetului de muncă), 38,6% – ilegal (în baza unei înțelegeri verbale). Fiecare al patrulea respondent a indicat că ilegalitatea nu-i complică situația. Ceilalți au menționat că, într-o oarecare măsură, o agravează. De facto, statutul juridic al lucrătorilor migranți originari din Transnistria, ce dețin permis de ședere în Moldova sau buletin de identitate moldovenesc, este reglementat de normele legale interne și acordurile internaționale ale Republicii Moldova cu alte state[12].

Pentru migranții transnistreni, ramurile tradiționale ale ocupării forței de muncă sunt: construcții (38,2%), comerț (22,5%), transport (12,7%), comunicații (8,8%), alimentația publică (7,8%), industrie (5,9%), medicină (2,9%). Astfel, 51% dintre aceștia muncesc în calitate de muncitori, 38,2% – specialiști, 10,8% – funcționari. 49,4% dintre respondenți sunt angajați stabili, 37,6% angajați temporar, 7,1% – sunt ocupați în afaceri cu angajarea lucrătorilor, 3,5% sunt antreprenori individuali, pentru 2,4% este caracteristică munca ocazională[13].

[12] Миграция населения и миграционная политика России // Демографические перспективы России = Demographic perspectives Russia: [сб. ст.] / Фонд ООН в обл. народонаселения [и др.]; под ред. Осипова Г. В., Рязанцева С. В. – М.: Экон-Информ, 2008, с. 545–766; Оставная А. Н., Волкова О. А., Замалетдинова Л. Р. Трудовые мигранты из Приднестровья на территории страны-реципиента: качество жизни и особенности занятости // Вестник экономики, права и социологии. – 2015. – № 3, с. 254.

[13] Оставная А. Н. Модели занятости трудовых мигрантов из Приднестровья // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право. Выпуск № 3

În anul 2014, LCȘ „Sociologia", al Universității transnistrene „T. G. Șevcenco", în cadrul temei: „Migranții în noua comunitate: adaptare și integrare" a efectuat un sondaj sociologic pe un eșantion de 270 de persoane. Rezultatele sondajului au reflectat reprezentativ tendințele existente în migrația temporară (de muncă) a populației din Transnistria. Printre locuitorii originari din Transnistria care pleacă la muncă, ponderea bărbaților, de regulă, este considerabil mai mare decât ponderea femeilor și constituie, respectiv, 63% și 37%. Mai predispuși pentru migrație se dovedesc a fi tinerii – aproximativ ½ dintre respondenți. Etnia lucrătorilor migranți reflectă, în principal, structura compoziției populației Transnistriei: aproape 40% sunt ucraineni, 31% – moldoveni, ¼ – ruși, restul, cea mai mare parte, găgăuzi și bulgari. Atractivitatea Rusiei pentru migranții de muncă din Transnistria este demonstrată și prin faptul că mai bine de 46% dintre ei sunt deținători ai cetățeniei Federației Ruse, 32% dețin acte ce atestă cetățenia Republicii Moldova, 21% – a Ucrainei, iar restul – a altor state. Aproape ⅓ migranți au studii superioare, 14% – studii superioare incomplete, 41% – studii medii de specialitate, 10% – studii medii de cultura generală. Potrivit experților, ponderea emigranților cu studii superioare este în continuă scădere[14].

Migrația cu scopul reîntregirii familiei este una dintre consecințele emigrației de muncă în masă. Ea are tendințe contradictorii de dezvoltare. Pe de o parte, lucrătorii migranți temporari (de regulă, cea mai mare parte sunt tineri apți de muncă), „stabiliți" în țara-gazdă pentru reședință permanentă, își cheamă la ei și părinții din Transnistria. Pe de altă parte, mulți dintre ei tind să-și mențină legătura cu Transnistria, lăsându-și părinții acolo. Actualmente, aceste tendințe comportamentale și motivele care le condiționează sunt deosebit de actuale. Condițiile de pensionare din Rusia, mult mai atractive, fie au stimulat strămutarea în această țară, fie permiteau primirea pensiei rusești în Transnistria. Potrivit Fondului Unic de Asigurare Socială al Transnistriei, în Transnistria există 120 000–140 000 de pensionari, dintre care aproximativ ⅓ primesc pensii din Rusia. Cu toate acestea, devalorizarea recentă a rublei rusești a diminuat semnificativ puterea sa de cumpărare. În același timp, ar trebui luat în considerare pachetul destul mare de garanții sociale pentru pensionarii ruși, care constituie un argument puternic în favoarea Federației Ruse pentru imigranții-pensionari. De asemenea, acest tip de emigrație este valabil și pentru a explica reducerea progresivă a forțelor Armatei a 14-a a URSS la grupul operațional al trupelor rusești în Transnistria – de la 22 000 în anul 1992, la 3 000 de soldați în 1997. Retragerea ulterioară a unităților militare rusești din Transnistria a

(224) / том 35 / 2016, с. 54.

[14] Оставная А. Н., Волкова О. А., Замалетдинова Л. Р. Трудовые мигранты из Приднестровья на территории страны-реципиента: качество жизни и особенности занятости // Вестник экономики, права и социологии. 2015. № 3, с. 336; Ibidem, Оставная, 2016, с. 49.

condiționat mutarea la locul nou de muncă și a familiilor militarilor. Actualmente, numărul total al grupului operațional al trupelor rusești din Transnistria, inclusiv forțele pacificatoare, este de aproximativ 1700 de militari. În același timp, 90% din componență se datorează populației locale.

Transnistria este o regiune înalt urbanizată – 70% din populație locuiește în orașe (potrivit datelor Serviciului de Statistică, 2016). Așadar populația orașelor are un rol decisiv în formarea fluxurilor migraționale, deoarece potențialul migrațional al zonelor rurale ale țării este extrem de scăzut. Trebuie de luat în considerare faptul că orașele posedă forță de muncă de o calificare mai înaltă și, prin urmare, mai bine plătită. Emigrarea populației din zonele rurale din Transnistria influențează puternic asupra depopulării acestora. Aceasta duce la deformarea structurii de vârstă și sex a populației și stabilirea unei tendințe de „îmbătrânire" precum și la reducere bruscă a potențialului reproductiv și economic al periferiilor rurale[15].

Un indicator important, care poate fi examinat ca dovadă a migrației nete negative din orașe și raioane, este proporția populației temporar absente. Sondaje de opinie pe scară largă în Transnistria nu au fost efectuate, iar înregistrarea actuală a populației nu permite realizarea evidenței integrale a migrației internaționale, în special a migrației forței de muncă. Sondajele sociologice oferă o anumită idee despre migrația de muncă a populației. Acestea fac posibilă formarea unei imagini cu privire la cele mai importante aspecte ale migrației de muncă a locuitorilor Transnistriei: sex, vârstă, educație, etnie, cetățenie, legalitatea intrării ieșirii din/în Transnistria, angajarea în câmpul muncii și ședederea pe teritoriul țării de destinație.

Imaginea reală este doar cea furnizată de recensămintele populației din anii 2004 și 2015. Acestea realizează evidența populației permanente. Populația permanentă, adică numărul de persoane al căror domiciliu (loc de reședință permanentă) se află pe teritoriul corespunzător, inclusiv persoanele care sunt temporar absente. În statisticile recensământului există o astfel de categorie de evidență – „populația temporar absentă". Aceasta este o sursă indirectă de informații despre migranți. Astfel, în 2004, au fost înregistrate 6,5% persoane din această categorie, iar în cadrul recensământul din 2015 a fost înregistrat de două ori mai mult – aproape 15%. Din ponderea totală a populației temporar absente mai puțin de 1 an, sunt absente 11%, iar mai mult de 1 an lipsesc 3,8%.

[15] Влэдическу Н., Времиш М. Социальные последствия эмиграции и сельско-городской миграции в Центральной и Восточной Европе. Final Country Report. Moldova. VT/2010/001; Фоменко В. Г. Трудовая эмиграция как фактор депопуляции сельской местности Приднестровья // Современные миграционные процессы: состояние и основные формы: Материалы Международного научно-исследовательского семинара. Тирасполь. 17 декабря 2015 г. Кишинев: МОМ, 2016, с. 139–140.

Dacă prima categorie de persoane a părăsit Transnistria (aflându-se, de regulă, în străinătatea învecinată) în scopul angajării temporare, deoarece legislația privind migrația unor state din străinătatea învecinată limitează ședera pe o perioadă de la 3 până la 6 luni, atunci a doua categorie poate fi clasificată drept „emigranți potențial permanenți" (Tabelul 7).

Tabelul 7. Populația Transnistriei absentă permanent și temporar, în 2004–2015

	popu-lație, persoane (anul 2004)	temporar absenți, persoane (anul 2004)	temporar absenți, în % la numă-rul total (anul 2004)	popu-lație, persoane (anul 2015)	temporar absenți, persoane (anul 2015)	temporar absenți, în % la numărul total (anul 2015)
Transnistria	555347	36312	6,54	475665	70587	14,84
or. Tiraspol	146781	3669	2,50	129477	18808	14,53
or. Dnestrovsc	12382	879	7,10	9756	1686	17,28
or. Bender	105010	11916	11,35	91298	18298	20,04
raionul Râbnița	82699	5277	6,38	69560	10747	15,45
raionul Dubăsari	37449	3092	8,26	31222	5110	16,37
raionul Slobozia	95742	4640	4,85	83863	7520	8,97
raionul Grigoriopol	48000	4299	8,96	39819	6345	15,93
raionul Camenca	27284	2540	9,31	20670	2073	10,03

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei [Rezultate preliminare ale recensământului populației din Transnistria, 2015–2016; Raportul privind activitatea de cercetare științifică a LCȘ „Studii Regionale", 2016].

Cu un grad ridicat de probabilitate, populația temporar absentă timp de mai mult de 1 an este din categoria persoanelor care au părăsit țara pentru reședință permanentă și în scopul angajării ulterioare. În special, a crescut numărul celor absenți temporar în perioada dintre recensăminte (anii 2004–2015) în orașele – Tiraspol – aproape de 7 ori, Dnestrovsc – de 2,5 ori, în Bender – aproape de 2 ori, în raionul Râbnița – de 2,5 ori. În mediul rural al Transnistriei, creșterea numărului de cetățeni absenți temporari este mai puțin semnificativă, deoarece majoritatea absolută a așezărilor rurale și-au epuizat potențialul demografic de creștere a proporțiilor de emigrare de muncă (vezi Tabelul 7, Tabelul 8; Figura 8)[16].

Tabelul 8. Populația Transnistriei temporar absentă, în 2015 (persoane)

	Populația permanentă	Temporar absenți mai puțin de un an	Temporar absenți mai un an și mai mult
Transnistria	475665	52558	18029
or. Tiraspol	129477	12263	6545
or. Dnestrovsc	9756	1216	470

[16] Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап V. Численность и размещение населения Приднестровья. Перспективная демографическая политика. Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2016.

	Populația permanentă	Temporar absenți mai puțin de un an	Temporar absenți mai un an și mai mult
or. Bender	91298	15468	2830
raionul Râbnița	69560	6319	4428
raionul Dubăsari	31222	4225	885
raionul Slobozia	83863	6455	1065
raionul Grigoriopol	39819	4809	1536
raionul Camenca	20670	1803	270

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei [Rezultate preliminare ale recensământului populației din Transnistria, 2015–2016; Raportul privind activitatea de cercetare științifică a LCȘ „Studii Regionale", 2016].

Figura 8. Populația temporar absentă a orașelor și raioanele din Transnistria, în 2015

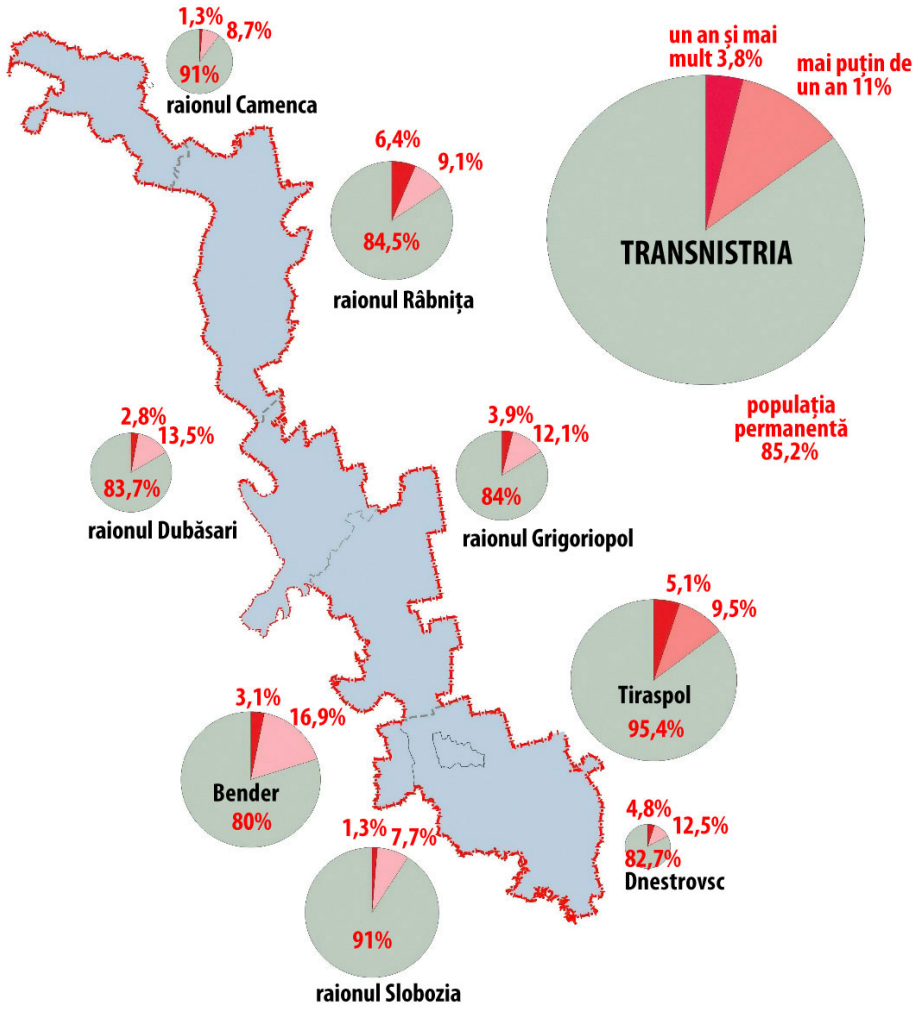

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei. [Rezultate preliminare ale recensământului populației din Transnistria, 2015].

Migrația pentru studii. Migrația pentru studii joacă un rol semnificativ în formarea fluxurilor și stocurilor migraționale. Anual, în funcție de cota alocată țărilor CSI, de la 50 la 100 de absolvenți sunt înmatriculați la studii la Universitatea transnistreană „T. G. Șevcenco", majoritatea fiind cetățeni ai Ucrainei, Rusiei și Belarus, cote separate sunt valabile pentru locuitorii Găgăuziei. Același număr de cetățeni străini intră anual la filialele universităților comerciale ruse și ucrainene de pe teritoriul Transnistriei.

Rusia oferă la rândul său, locuri pentru studii în învățământul mediu de specialitate, precum și pentru obținerea calificărilor de bacalaureat (licențiat), de specialist diplomat sau magistru, precum și a locurilor oferite prin Ministerul Dezvoltării Economice, Serviciul Federal de Monitorizare Financiară (Rosfinmonitoring) și Serviciului Vamal ale Federației Ruse. Potrivit Instituției responsabile de domeniul educației din Transnistria, în 2016, Federația Rusă a acordat aproape 200 de locuri pentru Transnistria: la magistratură – 29 de locuri, la studii superioare de specialitate – 46 de locuri și la bacalaureat (studii de licență) – 121 de locuri. Până în 2014, Ucraina a asigurat anual pentru candidații din Transnistria aproximativ 100 de locuri în universitățile sale. Astfel, în conformitate cu cotele Instituției responsabile de domeniul educației din Transnistria în 2016, 151 de absolvenți ai școlilor medii din Transnistria au fost recomandați pentru a studia în universitățile rusești, inclusiv 105 persoane repartizate pentru studii de bacalaureat (licență), 27 pentru studii superioare de specialitate și 19 pentru magistratură[17].

Mecanismul, aparent bine intenționat, de cote acordate în universitățile din Rusia și Ucraina pentru absolvenții instituțiilor de învățământ din Transnistria contribuie la „exodul de creiere". Absolvenții care beneficiază de aceste privilegii manifestă o tendință migrațională sporită și, după absolvirea studiilor corespunzătoare, de regulă, nu se întorc în Transnistria. Odată cu cei care se înscriu în universitățile din străinătate, în bază de cote, un număr semnificativ de absolvenți ai școlilor medii se înmatriculează în mod independent în universitățile din străinătate și, de asemenea, nu manifestă dorința să se întoarcă în Transnistria. Pentru a avea o imagine mai completă a migrației în scop de studii, este necesar să fie analizate datele din țările de destinație.

Emigrarea legală. Subiectul migrației ilegale este de actualitate, ca și problema disponibilității datelor privind această categorie de migranți. Migrația ilegală se caracterizează, în principal, prin intrarea legală în țara de destinație

[17] Квоты-2016 // Официальный сайт Ведомства просвещения. Disponibil pe: http://minpros.info/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=25&Itemid=72; Аналитические материалы ЕГЭ. Аналитический отчет ЕГЭ-2016 // ГУ «Центр экспертизы качества образования» Ведомство просвещения. Disponibil pe: http://ceko-pmr.org/uploads/sitemenu/82-2016.pdf

și angajarea ilegală, fără autorizație. Această categorie cuprinde mai mult de ⅓ lucrătorii migranți originari din Transnistria. Portretul generalizat al „migrantul ilegal" originar din Transnistria poate fi redat prin intermediul sondajelor sociologice, precum urmează: predominant femei, tineri și persoane în vârsta de pre-pensionare și de pensionare, în special persoane cu studii medii speciale și superioare incomplete, majoritatea absolută a acestora fiind moldoveni și ucraineni care nu posedă cetățenia Federației Ruse[18].

Protecția juridică a lucrătorilor migranți originari din Transnistria necesită atenție specială din partea autorităților. Mulți locuitori originari din Transnistriei lucrează în afara teritoriului acesteia și adesea le sunt încălcate drepturile, existând chiar și cazuri când aceștia nimeresc în robie. Eliberarea licențelor și monitorizarea permanentă de către autorități a organizațiilor care recrutează forță de muncă din Transnistria în străinătate ar putea fi un mecanism eficient pentru asigurarea protecției drepturilor locuitorilor originari din Transnistria[19].

În prezent nu există date publice despre categoriile de migranți originari din Transnistria menționați mai sus.

A.2.2. Populația rezidentă de proveniență străină

Stocul populației de proveniență străină. Statisticile oficiale pot clasifica populația permanentă fie după criteriul cetățeniei, fie după criteriul țării de naștere, fie sunt analizate ambele tipuri de date. Este necesară o atenție sporită pentru analiza datelor bazate pe criteriile țării de naștere în regiunile în care s-au produs recent transformări politice și schimbări de frontieră, ce ar putea duce la includerea unor persoane strămutate în interiorul țării în categoria de imigranți internaționali, atunci când statul era încă unitar, iar mai târziu împărțit în mai multe state suverane. Înregistrarea cetățenilor străini și apatrizilor sosiți pentru reședință permanentă la rude apropiate (tată, mamă, copii, frați și surori, bunici, nepoți) pe teritoriul Transnistriei se efectuează pe o perioadă de 1 an. Aceasta poate fi prelungită până la 2 ani, cu condiția ca cetățenii străini să desfășoare o activitate de muncă timp de cel puțin 9 luni sau să studieze pe teritoriul Transnistriei.

Sursele de informare privind migrația populației sunt: evidența administrativă (curentă) – sistemul de înregistrare al populației sau de

[18] Оставная А. Н. Модели занятости трудовых мигрантов из Приднестровья // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право. Выпуск № 3 (224) / том 35 / 2016, с. 51.

[19] Карамышева К. Трудовая миграция: правовые основы для создания общего рынка труда в Евразийском Союзе. Disponibil pe: http://smdip.mid.gospmr.org/index.php?newsid=97. 2016

înregistrare a străinilor; alte surse administrative (permisele de ședere, permisul de muncă sau solicitările de azil); datele obținute de la punctele de control la ieșirea de pe / intrarea pe teritoriul Transnistriei (tipuri de vize la intrarea pe / ieșirea de pe teritoriul Transnistriei); recensămintele generale ale populației și anchetele speciale ale populației – unități de familie și a forței de muncă[20]. Chestiunile ce țin de eliberarea și anularea permisului de ședere permanentă sunt examinate de către Comisia pentru înregistrarea la domiciliu (locul de reședință permanentă) a cetățenilor străini și scoaterea de la evidența la domiciliu a locuitorilor Transnistriei, din cadrul organelor afacerilor interne, cu participarea reprezentanților organelor de securitate și justiție, în baza pachetului de acte normative adoptate în data de 19 iunie 2017.

Înregistrarea pe termen lung a cetățenilor străini și a apatrizilor se efectuează la prezentarea documentelor care confirmă angajarea sau studiile pe teritoriul Transnistriei, îndeplinirea obligațiunilor de plată a impozitelor și a altor plăți obligatorii, disponibilitatea unei locuințe pentru trai, precum și alte documente necesare pentru adoptarea deciziei de către Comisia pentru înregistrarea la domiciliu (locul de reședință permanentă) a cetățenilor străini și scoaterea de la evidența la domiciliu a locuitorilor Transnistriei, din cadrul organelor afacerilor interne.

Înregistrarea la domiciliu (locul de reședință permanentă) a cetățenilor străini și a apatrizilor pe teritoriul Transnistriei se efectuează în baza permisului de ședere permanentă eliberat de BPM. Permisul de ședere permanentă – document emis în conformitate cu cadrul normativ unui cetățean străin sau apatrid, care justifică dreptul de ședere permanentă, precum și dreptul la liberă ieșire de pe și intrare pe teritoriul Transnistriei.

În bazele de date ale BPM și a Serviciului de Grăniceri (SG) al organelor de securitate, precum și în materialele recensământului populației din Transnistria din anii 2004 și 2015, se conțin informații despre numărul total al străinilor și apatrizilor care locuiesc în Transnistria; ponderea străinilor în numărul total al populației; stocul populației permanente de origine străină conform cetățeniei. Posedând date cât mai complete despre populația de origine străină, se poate face o clasificare suplimentară pentru alte subcategorii: după categoriile de vârstă, țara de origine a părinților, statutul profesional, ocupația, nivelul de educație; numărul populației permanente de origine străină după țările de cetățenie.

[20] Чудиновских О. С. Статистика трудовой миграции в странах сети МИРПАЛ. Report for Migration and Remittance Peer-Assisted Learning network. Секция «Республика Молдова» 2011. (с. 65–73). Национальное Бюро статистики РМ, с.18.

La momentul actual, nu există date public accesibile privind aceste categorii de cetățeni.

Migrația internațională a populației de proveniență străină. Este necesar să răspundem la următoarele întrebări: Cât de mobilă este populația și dacă numărul de intrări depășește numărul de ieșiri? Care sunt principalele scopuri urmărite de străinii care vin (cu condiția ca motivul intrării/ieșirii să fie înregistrat la intrarea în Transnistria)? Fluxurile migraționale sunt, în primul rând, voluntare sau dictate de factori externi sau interni (disconfortul social-economic, instabilitatea politică, înrăutățirea mediului etc.)? Care este geografia mobilității migraționale tipice într-o anumită țară (țările de unde sosesc străinii și în care pleacă localnicii)? Putem afirma că fluxurile apar mai întâi într-o anumită regiune sau sunt distribuite uniform între diferite țări? Cum s-au modificat rutele principalelor „coridoare migraționale"? În măsura posibilităților, trebuie să fie abordați factorii descriși în secțiunea A.1 (spre exemplu, libertatea de circulație, cetățenia, legăturile economice cu anumite țări/regiuni, turism etc.). „Migrația internațională" trebuie înțeleasă ca schimbare a țării de reședință obișnuită pentru o perioadă de cel puțin 12 luni. Dacă această perioadă constituie un interval de la 3 la 12 luni, atunci este vorba despre „migrația temporară".

În prezent, nu există date publice privind aceste categorii de persoane.

Imigrare legală. Intrarea cetățenilor străini pe teritoriul Transnistriei poate fi clasificată în funcție de gradul de legalitate și de scopul ședерii. Avem acces la datele privind numărul străinilor cu permis de ședere permanentă; proporția străinilor care au obținut permis de ședere permanentă, pentru reîntregirea familiei; ponderea străinilor care au obținut permis de ședere temporară, în scop de muncă și de afaceri; ponderea străinilor care au obținut permis de ședere temporară, pentru studii; ponderea străinilor care au obținut permise pentru micul trafic de frontieră.

Protecția internațională. Acest modul conține o descriere a numărului total (stocului) și fluxurilor imigranților care nimeresc involuntar în Transnistria sau care deja locuiesc pe teritoriul acesteia. Migrația involuntară – sau „forțată" – poate apărea din mai multe motive, inclusiv din cauza conflictelor și a persecuțiilor politice, precum și deteriorarea rapidă sau consecventă a mediului natural sau antropogen.

Instituția responsabilă de afaceri externe din Transnistria și BPM colectează date privind numărul anual de cereri de azil (prima cerere) și țările de origine ale solicitanților de azil pe teritoriul Transnistriei.

Refugiații. În anul 2014 au fost înregistrate apeluri unice la BPM de la cetățeni ucraineni, în legătură cu criza politică și economică din Ucraina. Nu erau prevăzute plăți sociale pentru refugiați. De asemenea se remarca ședederea temporară pe teritoriul Transnistriei a cetățenilor Ucrainei de vârsta recrutării, adică potențiali participanți la conflictul din Donbas.

În situații excepționale, persoanele care au desfășurat activități politice, diplomatice sau au deținut posturi publice în diferite țări sau în organizații internaționale, persoanele care au manifestat afecțiune, respect și interes deosebit pentru Transnistria, alte personalități remarcabile, persecutate în țara lor de origine, pot adresa petiții liderului Transnistriei solicitând azil politic.

În prezent, nu există date publice privind aceste categorii de persoane.

Combaterea traficului de ființe umane. În anul 2013 a fost înființată Comisia interinstituțională pentru combaterea traficului de ființe umane. Printre indicatorii care reflectă această problemă trebuie de menționat: numărul total al locuitorilor Transnistriei care au devenit victime ale traficului de ființe umane; numărul victimelor traficului de ființe umane înregistrate, după țările de destinație; ponderea femeilor în rândul victimelor traficului de ființe umane. Formele principale ale traficului de ființe umane sunt: traficul în scop de exploatare sexuală; traficul în scop de exploatare prin muncă și comerț; în scopul prelevării de organe. Cel mai frecvent, victime ale traficului de ființe umane sunt femeile și copiii traficați în vederea exploatării sexuale în Turcia, Rusia, Orientul Mijlociu. Anual, în Transnistria sunt înregistrate câteva zeci de tentative de trafic de ființe umane. Cu toate acestea, statisticile au un caracter fragmentar și nu permit să estimăm pe deplin amploarea fenomenului în cauză.

Mobilitatea generală transfrontalieră. Situația poate fi reflectată cu ajutorul a doi indicatori: numărul de plecări ale transnistrenilor înregistrate la ieșirea din Transnistria și numărul de intrări ale cetățenilor străini în Transnistria, înregistrate la intrarea în Transnistria.

Pentru Transnistria, datorită localizării geografice în calitate de zonă de tranzit, scurta ședere a cetățenilor străini într-un interval de timp de la 24 de ore la mai multe zile este extrem de importantă. O imagine clară este oferită de datele privind ieșirea din / intrarea în Transnistria a străinilor care dețin documente eliberate de state recunoscute, dar majoritatea absolută a acestora sunt migranți de tranzit (Tabelul 9).

Tabelul 9. Înregistrarea intrărilor, pe teritoriul Transnistriei, a cetățenilor străini, deținători ai documentelor emise de state recunoscute, în 2010–2012 (persoane)

Țara	Numărul	Țara	Numărul	Țara	Numărul
Anul 2010					
Australia	23	Yemen	2	Serbia	65
Austria	84	Kazahstan	401	Sierra Leone	1
Azerbaidjan	385	Camerun	2	Siria	72
Albania	3	Canada	284	Slovacia	52
Algeria	1	Cipru	124	Slovenia	76
Emiratele Arabe Unite	3	Kârgâzstan	60	Sudan	29
Argentina	7	China	8	Surinam	11
Armenia	277	Congo	1	Tadjikistan	178
Afganistan	1	Coreea	15	Turkmenistan	21
Belize	1	Côte d'Ivoire	1	Turcia	723
Bielorusia	3340	Kuweit	1	Uzbekistan	399
Belgia	83	apatrizii	49	Ucraina	154188
Bulgaria	303	Letonia	254	Finlanda	46
Bosnia	8	Liban	65	Franța	221
Brazilia	10	Lituania	236	Croația	28
Regatul Unit	233	Luxemburg	4	Republica Cehă	105
Ungaria	64	Macedonia	1	Ciad	1
Venezuela	1	Mali	1	Elveția	83
Haiti	1	Malta	1	Suedia	78
Guineea	6	Maroc	1	Sri Lanka	23
Germania	3798	Malul drept al râului Nistru (titularii de documente care atestă cetățenia Republicii Moldova)	367127	Ecuador	7
Grecia	133	Mongolia	47	Estonia	127
Georgia	233	Mexic	1	Africa de Sud	1
Danemarca	63	Nigeria	12	Japonia	15
Egipt	4	Olanda	172	**TOTAL**	**609995**
Israel	891	Noua Zeelandă	2		
India	29	Norvegia	71		
Iordania	8	Pakistan	10		
Irak	16	Polonia	428		
Iran	12	Portugalia	65		
Irlanda	55	Federația Rusă	71468		
Islanda	2	Rwanda	3		
Spania	55	România	910		
Italia	804	SUA	680		

Țara	Numărul	Țara	Numărul	Țara	Numărul
Anul 2011					
Australia	24	Italia	728	SUA	787
Austria	101	Yemen	7	Serbia	42
Azerbaidjan	424	Kazahstan	445	Senegal	3
Albania	15	Camerun	4	Sierra Leone	2
Algeria	1	Canada	195	Siria	118
Emiratele Arabe Unite	2	Cipru	106	Slovacia	52
Argentina	19	Kârgâzstan	50	Slovenia	77
Armenia	325	China	9	Sudan	17
Afganistan	3	Columbia	2	Surinam	9
Bielorusia	3075	Coreea	16	Tadjikistan	173
Belgia	115	Côte d'Ivoire	3	Turkmenistan	23
Bulgaria	445	Apatrizii	25	Turcia	904
Bosnia	8	Letonia	314	Uzbekistan	352
Brazilia	21	Liban	101	Ucraina	170704
Burkina Faso	1	Lituania	289	Filipine	2
Regatul Unit	277	Luxemburg	1	Finlanda	30
Ungaria	59	Macedonia	7	Franța	180
Venezuela	1	Malta	2	Croația	38
Vietnam	1	Maroc	2	Republica Cehă	128
Guineea	13	Malul drept al râului Nistru	438493	Chile	1
Guatemala	1	Mongolia	402	Elveția	85
Ghana	1	Nepal	1	Suedia	82
Germania	3774	Nigeria	23	Sri Lanka	12
Grecia	140	Olanda	158	Ecuador	9
Georgia	243	Noua Zeelandă	4	Estonia	89
Danemarca	54	Norvegia	65	Japonia	9
Egipt	9	Paraguay	1	**TOTAL**	**712141**
Israel	1037	Pakistan	11		
India	40	Peru	39		
Iordania	12	Polonia	424		
Irak	10	Portugalia	95		
Iran	8	Federația Rusă	84709		
Irlanda	37	România	1089		
Spania	65	Somalia	1		

Țara	Numărul	Țara	Numărul	Țara	Numărul
Anul 2012					
Australia	15	Italia	894	Osetia	7
Austria	86	Islanda	4	SUA	765
Azerbaidjan	321	Kazahstan	448	Serbia	70
Albania	8	Camerun	6	Senegal	1
Angola	1	Canada	210	Sierra Leone	2
Argentina	10	Cipru	146	Siria	111
Armenia	224	Kârgâzstan	41	Slovacia	32
Afganistan	9	China	8	Slovenia	68
Bielorusia	2595	Congo	2	Sudan	16
Belgia	91	Coreea	17	Surinam	15
Bulgaria	446	Kenia	1	Tadjikistan	134
Bolivia	3	apatrizii	18	Turkmenistan	17
Bosnia	4	Letonia	831	Turcia	830
Brazilia	5	Liban	36	Uzbekistan	324
Burkina Faso	1	Libia	4	Ucraina	122967
Regatul Unit	269	Lituania	212	Filipine	22
Ungaria	36	Luxemburg	10	Finlanda	26
Vietnam	4	Macedonia	9	Franța	221
Guineea	20	Malta	6	Croația	30
Ghana	7	Maroc	1	Republica Cehă	84
Germania	3573	Malul drept al râului Nistru	449516	Ciad	2
Grecia	151	Mongolia	18	Elveția	85
Georgia	170	Mexic	66	Suedia	93
Daghestan	1	Nigeria	16	Sri Lanka	5
Danemarca	63	Olanda	200	Ecuador	7
Republica Dominicană	3	Noua Zeelandă	3	Estonia	138
Egipt	17	Norvegia	80	Etiopia	1
Israel	813	Paraguay	1	Africa de Sud	2
India	24	Pakistan	10	Japonia	24
Iordania	8	Panama	1	**TOTAL**	**666755**
Irak	4	Polonia	394		
Iran	11	Portugalia	90		
Irlanda	48	Federația Rusă	77009		
Spania	62	România	1245		

Sursa: Potrivit datelor BPM.

Aplicarea cadrului normativ în domeniul migrației și reîntoarcerii migranților. Actul normativ *Cu privire la evidența migrațională a cetățenilor*

străini și apatrizilor din 19 iunie 2017 reglementează relațiile care apar la înregistrarea mobilității cetățenilor străini și apatrizilor legate de intrarea sau tranzitarea teritoriului Transnistriei, deplasarea și schimbarea domiciliului (locului de reședință permanentă) sau reședinței (locul de reședință temporară) pe teritoriul sau la ieșirea din Transnistria.

Actul normativ respectiv definește și utilizează următoarele prevederi cheie: a) înregistrarea migrațională a cetățenilor străini și apatrizilor – activitatea de ținere a evidenței și agregare a datelor despre cetățenii străini și apatrizi, precum și despre mobilitatea cetățenilor străini și a apatrizilor; b) organul responsabil de gestionarea evidenței migrației cetățenilor străini și apatrizilor este autoritatea executivă de resort pentru probleme legate de migrație; c) domiciliul (locul de reședință permanentă) unui cetățean străin sau apatrid în Transnistria – o locuință, un apartament, o cameră, casă specializată din cadrul fondului locativ sau o altă locuință, în care cetățeanul străin locuiește în mod permanent sau predominant în calitate de proprietar, în baza unui contract de chirie (de subînchiriere) sau altor temeiuri, prevăzute de actualul cadru normativ și pe adresa unde un cetățean străin sau un apatrid este înregistrat, în conformitate cu procedura stabilită de acest act normativ; d) reședința (locul de reședință temporară) unui cetățean străin sau apatrid în Transnistria – hotel, sanatoriu, casă de odihnă, pensiune, camping, bază turistică, organizație medicală sau altă instituție similară, instituție a sistemului penal-executiv de ispășire a pedepsei cu privațiune de libertate sau care nu este locuința unui locuitor al Transnistriei, în care se află un cetățean străin sau apatrid și (sau) pe adresa cărora un cetățean străin sau apatrid este înregistrat în momentul sosirii, în modul prevăzut de prezentul act normativ; e) înregistrarea la domiciliu (locul de reședință permanentă) a unui cetățean străin sau apatrid – ținerea evidenței de către organele responsabile de evidența migrațională, în conformitate cu procedura stabilită, cu privire la domiciliul (locul de reședință permanentă) (numită și înregistrare permanentă); f) înregistrarea unui cetățean străin sau apatrid la reședință (locul de reședință temporară) – ținerea evidenței, potrivit procedurii stabilite, de către organele abilitate, în conformitate cu cadrul normativ, cu privire la reședința (locul de reședință temporară) unui cetățean străin sau apatrid (numită și înregistrare temporară). Articolul 12 din documentul menționat, stabilește statutul, obiectivele și funcțiile Băncii centrale de date privind evidența migrațională, în baza listei de informații înregistrate în timpul efectuării evidenței migraționale.

Migrația de revenire, este un fenomen care poate avea mai multe forme. Deja din denumire este clar că migrația de revenire este întoarcerea a unei persoane la locul de trai precedent, care poate sau nu să fie țara de cetățenie a migrantului. Acest proces poate fi voluntar sau involuntar, iar revenirea

poate avea loc în scopul restabilirii șederii pe termen scurt (definită, la nivel internațional, ca având o durată de la 3 până la 12 luni) sau a ședерii pe termen lung (mai mult de 12 luni).

Înregistrarea migrațională are un caracter de notificare, cu excepția cazurilor prevăzute de cadrul normativ și se bazează pe principiile: liberei circulații a cetățenilor străini și alegerii reședinței (locului de reședință temporară) și domiciliului (locului de reședință permanentă) pe teritoriul Transnistriei, în baza normelor juridice, inclusiv de drept internațional; combinarea intereselor individului, societății și structurilor oficiale; asigurarea securității Transnistriei și protejarea altor interese ale Transnistriei; accesibilitatea de efectuare a acțiunilor necesare pentru realizarea evidenței migraționale; unificarea regulilor de efectuare a evidenței migraționale.

Evidența migrațională include: înregistrarea la domiciliu (la locul de reședință permanentă) și la reședință (locul de reședință temporară), precum și înregistrarea altor informații; prelucrarea, analiza, stocarea, protecția și utilizarea informațiilor privind caracteristicile social-economice cantitative și calitative și alte caracteristici ale proceselor migraționale; menținerea Băncii centrale de date privind evidența migrațională.

Traiul permanent pe teritoriul Transnistriei este confirmat de prezența înregistrării la domiciliu (permanente). Temeiul pentru obținerea permisului de ședere permanentă este reședința pe teritoriul Transnistriei, în vederea înregistrării pe termen lung, efectuată de organele afacerilor interne, pentru o perioadă de 3 (trei) ani, conform proceduri în vigoare. Permisul de ședere permanentă se eliberează cetățeanului străin sau apatridului pentru o perioadă de 5 (cinci) ani, luând în considerare perioada de valabilitate a pașaportului național, cu posibilitatea purcederii la înregistrarea la domiciliu (la locul de reședință permanentă). După expirarea perioadei de cinci ani de valabilitate a permisului de ședere permanentă, acesta poate fi prelungit pentru o perioadă mai lungă de timp.

PARTEA B. IMPACTUL MIGRAȚIEI

Migrația externă are un impact contradictoriu, dar în general negativ, asupra situației demografice și economice din Transnistria. Pe de o parte, emigrarea reduce presiunea asupra pieței locale a muncii, iar emigranții servesc drept o sursă importantă de remitențe. Pe de altă parte, emigrarea contribuie la reducerea potențialului demografic al Transnistriei.

B.1. Migrația și evoluția demografică

Situația demografică din Transnistria se caracterizează printr-un nivel critic al depopulării. În perioada anilor 2011–2015, se mențin tendințe negative în ce privește mișcarea naturală și migratorie a populației, iar situația demografică s-a agravat. Astfel, potrivit datelor Serviciului de Statistică, descreșterea naturală și migrația netă negativă a populației determină, aproape în mod egal, reducerea stocului populației Transnistriei (Figura 9). Valoarea absolută a migrației nete negative a populației Transnistriei, în perioada analizată, rămâne înaltă: emigrează anual cu 1800–2300 de persoane mai mult decât imigrează (figura 10). Migrația forței de muncă a tinerilor duce la îmbătrânirea populației, iar emigrarea femeilor de vârstă reproductivă duce la scăderea fertilității populației.

Figura 9. Dinamica numărului populației Transnistriei (stoc), în 2011–2015 (mii persoane)

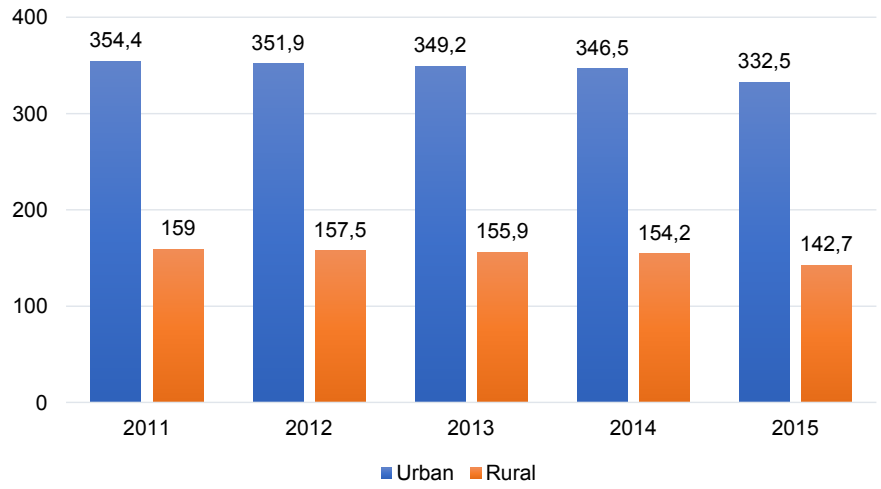

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.
Notă: Estimarea se bazează pe datele preliminare ale recensământului populației din Transnistria, realizat în 2015.

Figura 10. Dinamica migrației nete negative a populației, în 2011–2015 (persoane)

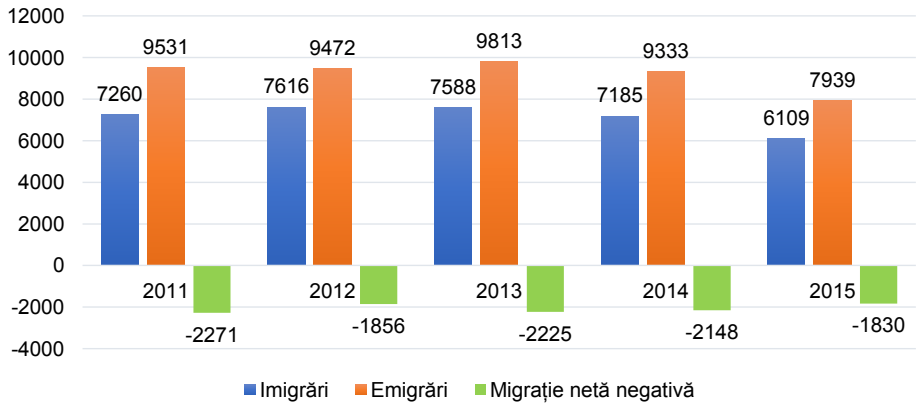

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Figura 11. Structura populației pe grupe de vârstă și sexe, conform rezultatelor recensămintelor, în 1989 și 2004 (persoane)

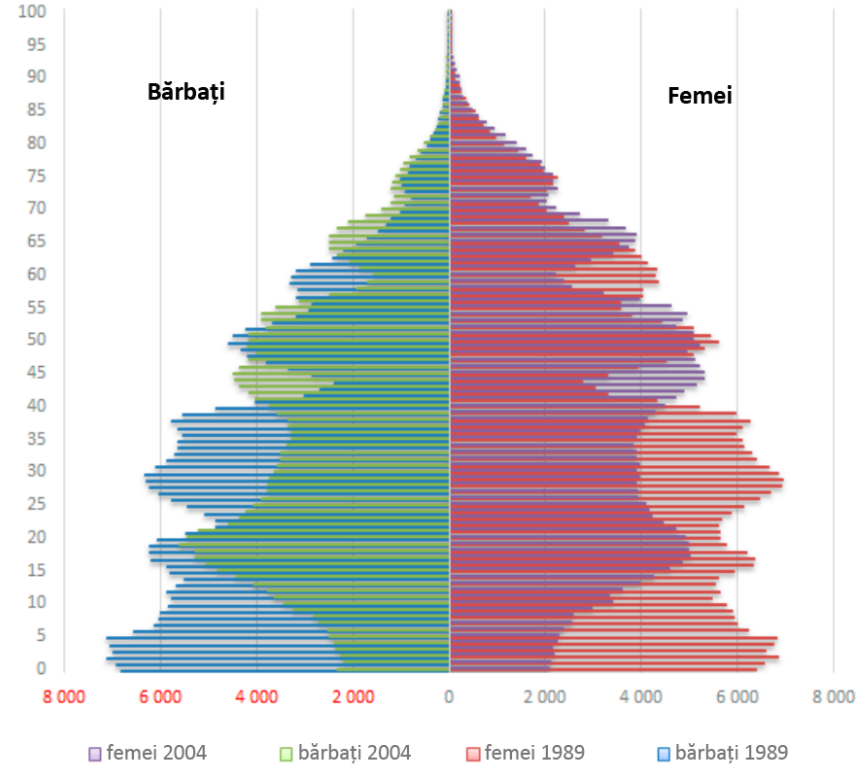

Sursa: Potrivit datelor studiului: „Imaginea demografică a Transnistriei" (Kivaciuc, 2014).
Notă: Datele prezentate sunt nivelate.

Emigrația deformează în mod semnificativ configurația piramidei de vârstă și sex în Transnistria, în special în categoria de vârstă aptă de muncă – de la 15 la 55 de ani, pentru femei, și de la 15 la 60 de ani, pentru bărbați (Figura 11).

Emigrația are un impact negativ asupra nupțialității populației din Transnistria. Numărul de căsătorii a scăzut semnificativ – cu 16% în 2015, față de anul 2011, iar numărul divorțurilor, în perioada analizată, a scăzut cu 14%. Imigrarea îndelungată a unuia dintre soți reprezintă o amenințare pentru integritatea familiei și creează condiții pentru creșterea numărului copiilor lăsați fără îngrijire părintească. Se menține tendința de creștere a numărului divorțurilor – acestea reprezintă circa ½ din numărul total al căsătoriilor înregistrate. Rata divorțialității a scăzut nesemnificativ: de la 3,9‰ în anul 2011 la 3,6‰ în 2015 (figura 12).

Figura 12. Dinamica indicatorilor privind căsătoriile și divorțurile, în 2011–2015

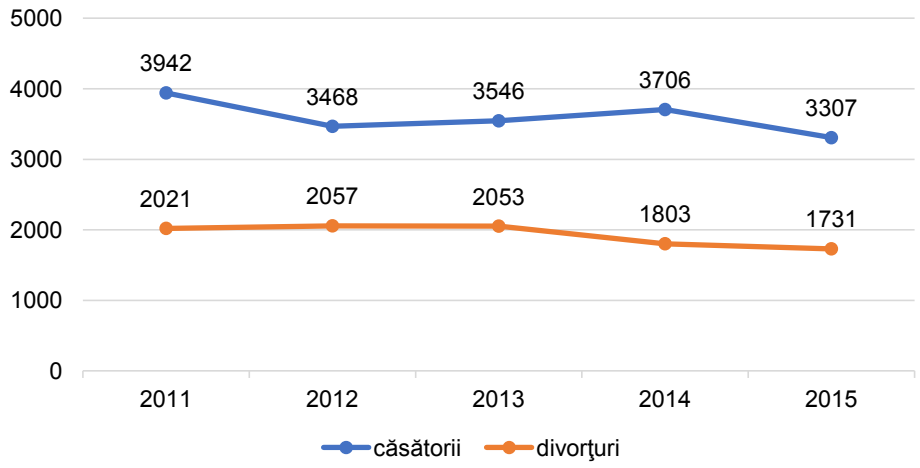

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei, 2016.

B.2. Migrația și dezvoltarea economică

Migrația internațională a locuitorilor transnistreni este cel mai important factor de dezvoltare economică. În pofida descreșterii stocului populației din Transnistria în perioada analizată, se observă o revenire a indicatorilor economici reflectați pe cap de locuitor, la nivelul anului 2011. Astfel, indicatorul Produsului Intern Brut (PIB) pe cap de locuitor a crescut în perioada anilor 2012–2014 și a scăzut în 2015 până la nivelul anului 2011, însumând 1.8 mii dolari SUA (figura 13).

Figura 13. Dinamica Produsului Intern Brut pe cap de locuitor în Transnistria, în 2011–2015 (mii dolari SUA)

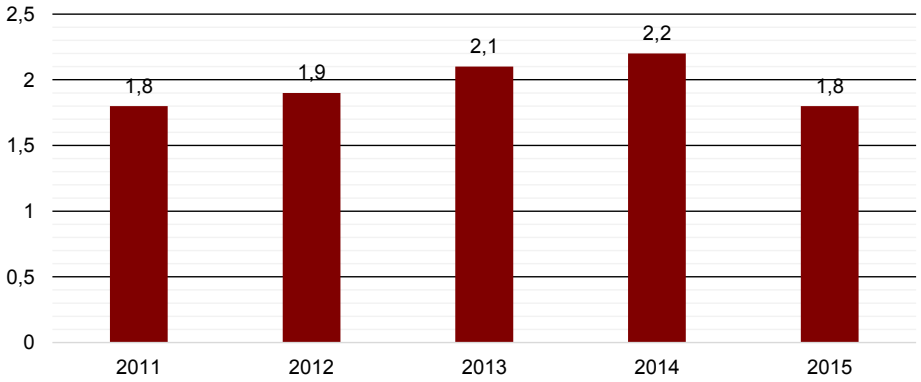

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei, 2016.

Dacă până în 2011 ponderea remitențelor din străinătate constituia 15–18% din PIB-ul Transnistriei, atunci, în ultimii cinci ani (2012–2016), dependența economiei transnistrene de remitențele în valută a crescut semnificativ și, potrivit estimărilor experților, au constituit în 2015 ¼ din PIB-ul Transnistriei.

Conform estimărilor Băncii Transnistrene (BT), efectuate în baza volumului remitențelor, în migrația de muncă sunt implicați circa 150–170 mii locuitori originari din Transnistria, ce constituie aproximativ ⅓ din populația acesteia[21]. Acest lucru este comparabil cu numărul populației Transnistriei angajate în câmpul muncii – 136 400 persoane (situația la data de 1 ianuarie 2016)[22]. Însă aceste cifre nu sunt în tocmai corecte, deoarece includ și persoanele care pleacă în scopul angajării temporare în afara Transnistriei de mai multe ori în perioada de raportare.

Conform estimărilor experților, mai bine de jumătate din volumul remitențelor este transmis de lucrătorii migranți care muncesc în Federația Rusă, Italia, Cehia și Spania. În anii 2012–2013, salariul mediu în Transnistria constituia 330–350 de dolari SUA. În 2012, venitul monetar nominal pe cap de locuitor, în Transnistria, a crescut cu 19%. În medie, per capita, acesta constituia

[21] Рынок денежных переводов: тенденции, потенциал и вклад в экономическое развитие Приднестровья // Вестник Приднестровского Банка. – 2013. – № 3, с. 13. Disponibil pe: http://www.cbpmr.net/resource/prbvd166-3.pdf

[22] Социально-экономическое развитие Приднестровья (окончательные данные), 2015 г. Тирасполь, 2016, с. 43. Disponibil pe: http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskom-polozhenii-pmr/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pmr-za-2015-god-okonchatelnye-dannye.html, din 22 decembrie 2016.

195 dolari SUA sau 2155 de ruble transnistrene, conform cursului de schimb valutar al BT. În ceea ce privește valoarea agregată a bunurilor și serviciilor produse, remitențele lucrătorilor migranți din Transnistria depășesc 50%. De exemplu, ponderea veniturilor din vânzarea valutei (31,7%) s-a egalat, în anul 2012, aproape cu veniturile obținute de populația locală din activitatea salariată (33,9%). Până la începutul anului 2016, acest indicator s-a redus la jumătate. Astfel, dependența Transnistriei de remitențe este extrem de înaltă (Tabelul 10).

Tabelul 10. Țările/teritoriile cele mai dependente de remitențe, în 2011 (%)

Locul în ratingul internațional	Țări/teritorii de destinație	Cota transferurilor în PIB (%)	Locul în ratingul internațional	Țări/teritorii trimițătoare	Cota transferurilor în PIB, %
1	Tadjikistan	46,9	1	Luxemburg	19,2
2	Liberia	31,0	2	Liban	11,3
3	Kârgâzstan	29,1	3	Maldive	10,6
4	Moldova	23,0	4	Insulele Solomon	7,4
5	Nepal	22,3	5	Kuweit	6,7
6	Samoam	21,4	6	Butan	5,8
	Haiti	21,1	7	Kârgâzstan	5,7
–	Transnistria	18,3	8	Arabia Saudită	4,9
9	Liban	18,0	–	Transnistria	2,8
10	Kosovo	17,7	38	…Moldova	1,4

Sursa: Potrivit datelor BT.

Mulți locuitori originari din Transnistria în vârsta aptă de muncă pleacă peste hotare în căutarea unei vieți mai bune pentru sine și apropiații lor. Despre proporțiile și rolul migrației de muncă în Transnistria putem judeca în baza dinamicii remitențelor. Potrivit BT, s-a constatat o reducere semnificativă a remitențelor în perioada de după începutul crizei financiare și economice din 2008–2009, în timp ce volumul maxim de remitențe a fost trimis în perioada 2012–2014. (Figura 14). În general, în perioada 2002–2012, Transnistria a primit remitențe în valoare de 1 miliard 230 milioane de dolari, ceea ce este de 3 ori mai mult decât volumul investițiilor străine directe. Fluctuațiile sezoniere, de regulă, se manifestă prin creșterea către toamnă a remitențelor.

Figura 14. Dinamica remitențelor în Transnistria, în 2001–2017 (milioane dolari SUA)

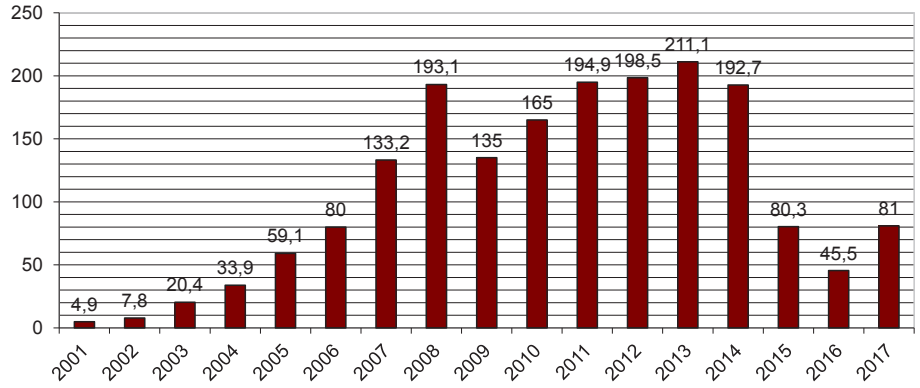

Sursa: Potrivit datelor BT. [Dinamica remitențelor în/din Transnistria în anul 2017. Disponibil pe: cbpmr.net/data/ddp_12_02_18.pdf, din 25 februarie 2018].

Potrivit BT, cea mai mare parte a banilor, în 2017, au fost obținuți din țările CSI (75,0%), preponderent din Federația Rusă – 70,8% din total (57,1 milioane de dolari SUA).

Ponderea remitențelor de pe malul drept al Nistrului – (2,0% sau 1,7 milioane de dolari SUA), din Ucraina – (1,2% sau 0,9 milioane de dolari). În ceea ce privește țările îndepărtate, remitențele de bază vin din Israel (4,9% sau 4,0 milioane de dolari SUA), Statele Unite (3,9% sau 3,1 milioane de dolari SUA), Turcia (2,5% sau 2,1% milioane dolari SUA) și Italia (2,5%, sau 2,0 milioane de dolari SUA) (Figura 15).

Figura 15. Geografia remitențelor trimise de migranții originari din Transnistria, în 2016–2017 (%)

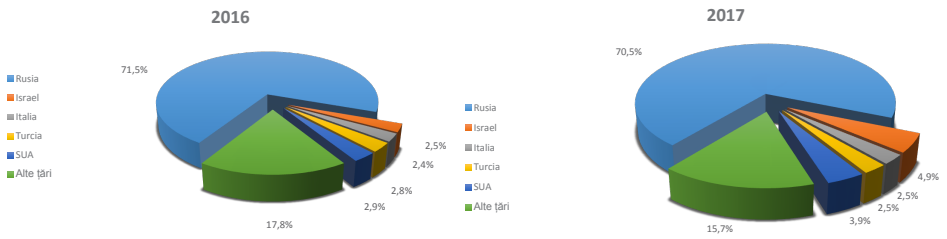

Sursa: Potrivit datelor BT. [Dinamica remitențelor în/din Transnistria în anul 2017. Disponibil pe: cbpmr.net/data/ddp_12_02_18.pdf, din 25 februarie 2018].

Un volum covârșitor al remitențelor, în Transnistria, este trimis în dolari SUA, ponderea valutei europene crește, ponderea rublei ruse și a leului moldovenesc fiind în scădere (figura 16).

Figura 16. Structura valutară a remitențelor în Transnistria, în 2016–2017 (%)

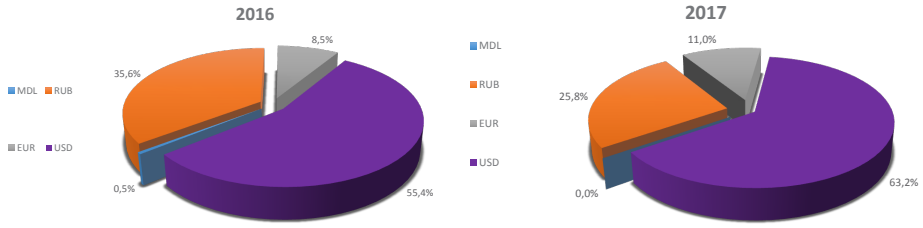

Sursa: Potrivit datelor BT. [Dinamica remitențelor în/din Transnistria în anul 2017. Disponibil pe: cbpmr.net/data/ddp_12_02_18.pdf, din 25 februarie 2018].

Conform datelor agregate ale experților, dinamica negativă actuală este în legătură cu criza social-economică pe care o traversează țările din regiune, în special Federația Rusă, din care vine cea mai mare parte a remitențelor în Transnistria. Devalorizarea rublei ruseşti a schimbat suma totală în echivalentul de dolari – moneda rusească a scăzut din 2014 mai mult de două ori. În consecință, s-a modificat și suma remitențelor convertită în dolari SUA.

După criza sistemică politică și social-economică din Ucraina în perioada anilor 2013–2014, volumul remitențelor trimise din această țară de lucrătorii migranți originari din Transnistria a scăzut de 10 ori și mai mult.

Un alt factor, ce a dus la reducerea volumului remitențelor în ultimele luni, a fost deficitul de valută în băncile comerciale din Transnistria. Organizațiile de creditare propun retragerea transferurilor de bani în părți și în diferite valute. Din acest motiv, persoanele fizice preferă să trimită bani în băncile de pe malul drept al Nistrului și Ucraina, unde nu există deficit de numerar.

Potrivit BT, remitențele reprezintă o sursă mai mare de venituri decât asistența oficială pentru dezvoltare sau investițiile străine directe. Astfel, în perioada anilor 2002–2012, locuitorii originari din Transnistria plecați la muncă peste hotare (conform estimărilor, 150–170 mii de persoane) au trimis acasă aproape 1 miliard 230 milioane dolari SUA, ceea ce depășește de 3 ori investițiile directe ale investitorilor străini. Până în 2012, suma remitențelor constituia 20% din PIB-ul Transnistriei. Potrivit experților, în perioada respectivă ele reprezentau „motorul principal al consumului”. Începând cu anul 2015, volumul remitențelor în Transnistria scade rapid. Potrivit BT, acest aspect a devenit unul

dintre factorii ce au generat deficitul de valută în Transnistria. Pe parcursul anului 2016, specialiștii BT au estimat o reducere de 3–4 ori a volumului remitențelor. Această scădere considerabilă se explică prin înrăutățirea situației economice din Rusia și devalorizarea rublei rusești.

Ca urmare a crizei politice din Ucraina (2013–2014), migrația circulară în scop de muncă din Transnistria în Rusia a fost semnificativ mai dificilă din cauza restricțiilor la ieșirea din/intrarea în Transnistria pentru bărbații aflați la vârsta de recrutare, posesori ai cetățeniei ruse. Prin urmare, mulți au fost nevoiți să-și modifice traseul, renunțând la deplasarea terestră și apelând la serviciile aeroportului Chișinău. Însă costul speculativ, ridicat al călătoriilor aeriene a dus la „nerentabilitatea" migrației circulare în scop de muncă. Devalorizarea rublei rusești a afectat în mod semnificativ reducerea volumului migrației circulare în scop de muncă a locuitorilor originari din Transnistria. Structura valutară a remitențelor trimise de migranții originari din Transnistria a devenit următoarea: mai mult de ⅔ – dolari SUA, circa ¼ – ruble rusești și restul, cea mai mare parte, – euro[23].

Potrivit experților, drept indiciu indirect al reducerii acestei categorii de migranți servește statistica remitențelor și a veniturilor din vânzarea valutei străine. În anul 2014, în comparație cu anul 2013, volumul remitențelor trimise de lucrătorii migranți originari din Transnistria a scăzut cu 7%, iar veniturile din vânzarea valutei străine, obținute, preponderent de la aceștia, au scăzut cu ¼[24].

B.3. Migrația, ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă

Conform datelor agregate ale Instituției responsabile de dezvoltarea economică, de protecția socială și a muncii din Transnistria pentru perioada analizată (2011–2015), se observă o reducere semnificativă a numărului de persoane în vârsta aptă de muncă – cu 9500 persoane, precum și creșterea numărului și proporției persoanelor inapte de muncă – cu 3400 persoane. Aceste tendințe sunt determinate de o creștere semnificativă a numărului de pensionari. Amplificarea ulterioară a fenomenului emigrării tinerilor apți de muncă din Transnistria va determina diminuarea resurselor de muncă,

[23] Рынок денежных переводов: тенденции, потенциал и вклад в экономическое развитие Приднестровья // Вестник Приднестровского Банка. 2013. № 3, с. 14. Disponibil pe: http://www.cbpmr.net/resource/prbvd166-3.pdf

[24] Денежные доходы и расходы населения в 2014 г. Вестник Приднестровского Банка. 2015. № 4, с. 26–27; Оставная А. Н. Модели занятости трудовых мигрантов из Приднестровья // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право. 2016. Выпуск № 3 (224) / том 35, с. 55.

pierderea unei părți a specialiștilor calificați și reducerea presiunii asupra pieței muncii. Emigrarea locuitorilor originari din Transnistria are un impact direct asupra structurii ocupaționale a populației în anumite sectoare ale economiei transnistrene. Exodul specialiștilor de înaltă calificare a condus către o reducere semnificativă a ponderii angajaților din industrie și agricultură (figura 16).

Șomajul. Rata șomajului în perioada analizată rămâne relativ scăzută (2,7% în 2015). Potrivit Fondului Unic de Asigurări Sociale din Transnistria, la finele anului 2015, 2684 persoane au fost recunoscute oficial ca șomeri, inclusiv 46,7% femei.

Figura 17. Dinamica distribuției populației ocupate, pe ramuri ale economiei, în 2011–2015 (%)

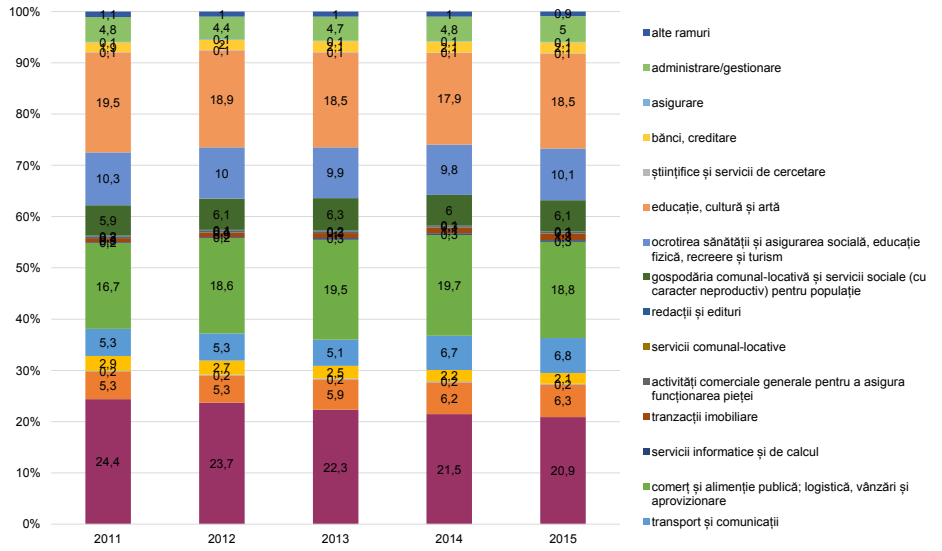

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

O analiză a distribuției șomerilor după criteriile de vârstă și sex demonstrează că mai mult de 41% din numărul acestora este cuprins de persoanele cu vârsta între 41–52 ani pentru femei și 41–57 ani pentru bărbați, după care urmează persoanele cu vârste cuprinse între 30 și 40 ani – 22,3% (10,2% femei și 12,1% bărbați), iar cei cu vârste între 23 și 29 ani – 14,4% (7,9% femei și 6,5% bărbați). Grupurile de vârstă prepensionară și tinerii cu vârste cuprinse între 18–22 ani reprezintă 13,5% (5,7% femei și 7,8% bărbați) și 7,7% (3,5% femei și 4,2% femei), respectiv (Tabelul 11).

Tabelul 11. Distribuția șomerilor recunoscuți oficial (rezidenți ai Transnistriei), pe grupe de vârstă și sexe și, la sfârșitul anului 2015

	Persoane			%		
	șomeri	inclusiv		șomeri	inclusiv	
	total	bărbați	femei	total	bărbați	femei
Total	2684	1430	1254	100	53,3	46,7
inclusiv la vârsta de ... (ani):						
până la 18	16	6	10	0.6	0.2	0.4
18–22	207	114	93	7,7	4,2	3,5
23–29	386	174	212	14,4	6,5	7,9
30–40	599	324	275	22,3	12,1	10,2
41–52 (femei), 41–57 (bărbați)	1113	603	510	41,5	22,5	19,0
vârsta înainte de pensionare	363	209	154	13,5	7,8	5,7

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Reducerea numărului populației angajate în câmpul muncii, precum și creșterea valorilor relative ale șomajului este, oarecum, compensată de emigrarea forței de muncă. Printre motivele care au condus la stabilizarea șomajului la un nivel optim se evidențiază angajările ilegale și exodul populației apte de muncă din Transnistria. Șomajul și ocuparea parțială/incompletă afectează în mod direct agravarea situației criminogene – ⅔ dintre autorii infracțiunilor înregistrate în Transnistria sunt șomeri. În același timp, potrivit Instituției responsabile de protecția socială și muncii, presiunea demografică asupra populației Transnistriei în vârstă aptă de muncă este în continuă creștere – în ultimii ani ponderea pensionarilor a crescut în mod semnificativ, iar ponderea copiilor a scăzut (de la 105 000 în 2012, la 140 000 în 2017 (Figura 17).

Emigrarea forței de muncă. Conform studiilor sociologice efectuate de LCȘ „Sociologia" al Universității transnistrene „T. G. Șevcenco", pe parcursul ultimilor 10 ani, pentru 40–50% din familiile transnistrene plecarea la muncă în străinătate este singura sursă de existență, iar pentru 20–25% dintre respondenți – un venit suplimentar semnificativ. Mai bine de 60% din cei intervievați au menționat situația materială precară, mai mult de 50% – dificultăți la angajare, mai mult de 25% – achitarea cu întârziere a salariilor, mai mult de 20% – reducerea salariilor. Astfel, respondenții au remarcat, în principal, motivele economice printre factorii ce au determinat emigrarea.

Figura 18. Dinamica distribuției resurselor de muncă, după structura ocupării forței de muncă, în 2011–2015 (mii persoane)

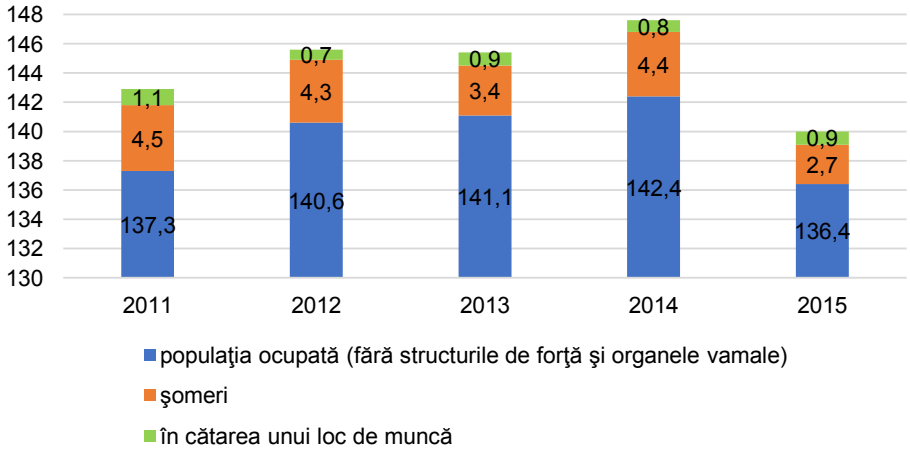

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Potrivit rezultatelor studiilor sociologice ale CISA (Centrul Independent de Studii Analitice) „Новый Век / Secolul Nou" și LNȘ „Sociologia" din cadrul Universității transnistrene „T. G. Șevcenco", au fost primite următoarele date. Migrația de muncă se bucură, în general, de aprobarea opiniei publice a locuitorilor Transnistriei. În vara anului 2009, în toiul crizei economice, atitudinea populației față de migrația forței de muncă a fost mai favorabilă. După câțiva ani, numărul celor care cred că locuitorii Transnistriei ar trebui să caute un loc de muncă mai degrabă în Transnistria decât în străinătate a crescut. Cu toate acestea, agravarea situației social-economice din Transnistria în 2015 a determinat înțelegerea mai bună a circumstanțelor emigrării forței de muncă (Tabelul 12).

Tabelul 12. Dinamica răspunsurilor respondenților sondajului LNȘ „Sociologia" realizat în 2009, 2012, 2013, 2015, la întrebarea: *Mulți locuitori ai Transnistriei încearcă să-și găsească un loc de muncă în străinătate. Care este atitudinea Dvs.?* (%)

Variante de răspunsuri	2009	2012	2013	2015
Îi înțeleg pe acești oameni, aprob încercările lor	78,6	67,5	66,9	75,0
Ar fi trebuit să facă tot posibilul pentru a-și găsi un loc de muncă în Patrie	16,7	24,5	26,0	21,5
Categoric împotriva acestor încercări, consider că aceasta este trădare de Patrie	4,7	7,1	7,1	3,5

Sursa: Potrivit studiilor sociologice ale CISA „Новый Век / Secolul Nou" și LNȘ „Sociologia" din cadrul Universității transnistrene „T. G. Șevcenco".

Analiza motivelor emigrării locuitorilor din mediul rural în vârstă aptă de muncă, a evidențiat creșterea importanței angajării acestora în câmpul muncii peste hotare (Tabelul 13). Cu toate acestea, tinerii atrag atenția asupra faptului că, deși absența locurilor de muncă bine remunerate este motivul principal care îi impulsionează să plece din satele lor de baștină, rolul cel mai important în luarea deciziilor este lipsa de perspective clare (Figura 18).

Tabelul 13. Structura răspunsurilor respondenților sondajelor LNȘ „Sociologia", realizate în 2009, 2011, 2015, la întrebarea: Cu ce scop au plecat membrii familiei în străinătate? (%)

Variante de răspunsuri	2009	2011	2015
Toți (sau un singur membru al familiei) au plecat la studii	4,1	5,9	7,8
Toți (sau un singur membru al familiei) au plecat la muncă	62,1	65,7	70,1
Cineva pentru studii, cineva la muncă	11,8	7,2	8,0
O persoană a plecat să studieze și să muncească concomitent	5,9	9,0	9,5
Altele	3,0	2,1	1,6
Îmi vine greu să răspund / refuz să răspund	13,0	10,1	3,0

Sursa: Potrivit studiilor sociologice ale CISA „Новый Век / Secolul Nou" și LNȘ „Sociologia" din cadrul Universității transnistrene „T. G. Șevcenco".

Figura 19. Factorii de respingere (push), care favorizează plecarea tinerilor din mediul rural din Transnistria, 2015

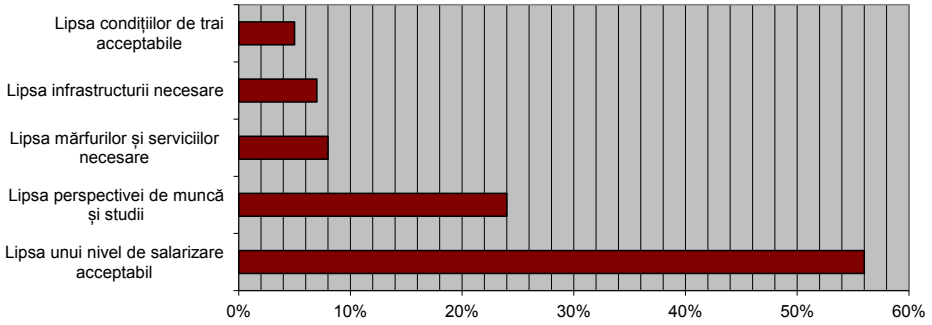

Sursa: Potrivit studiilor sociologice ale CISA „Новый Век / Secolul Nou" și LNȘ „Sociologia" din cadrul Universității transnistrene „T. G. Șevcenco".

Aspectul financiar al emigrației forței de muncă devine tot mai evident. Doar aproximativ ⅓ respondenții din mediul rural (persoanele în vârstă aptă de muncă) au recunoscut că în prezent familiile lor primesc bani din străinătate. Mai bine de 70% din respondenți susțin că remitențele sunt importante pentru bugetul familiei (Tabelul 14). Aproape 90% din respondenți au indicat că este, în general, important ca ei să poată părăsi liber Transnistria.

Tabelul 14. Structura răspunsurilor respondenților sondajelor LNȘ „Sociologia", realizate în 2009, 2011, 2015, la întrebarea: *Cât de importanți, pentru bugetul familiei Dvs., sunt banii care sunt trimiși din străinătate?* (%)

Variante de răspunsuri	2009	2011	2015
Foarte importanți	40,2	65,2	71,0
Destul de importanți	25,0	21,0	20,0
Nu prea importanți	5,4	4,5	2,3
Nu sunt importanți	1,8	0,4	0,2
Refuz să răspund	24,1	8,1	6,1
Îmi vine greu să răspund	3,6	0,9	0,4

Sursa: Potrivit studiilor sociologice ale CISA „Новый Век / Secolul Nou" și LNȘ „Sociologia", din cadrul Universității transnistrene „T. G. Șevcenco".

B.4. Migrația și sfera socială

Migrația internațională afectează sistemul de asigurări sociale din Transnistria, în special funcționarea sistemului educațional și a celui de sănătate. Salariile insuficient de mari în marea majoritate a ramurilor economiei transnistrene impun căutarea surselor de venituri alternative sau suplimentare în afara Transnistriei (Tabelul 15, Figura 20).

Tabelul 15. Dinamica salariului mediu lunar pe ramuri ale economiei Transnistriei, în 2000, 2010, 2014 (dolari SUA)

Ramura	2000	2010	2014	Ramura	2000	2010	2014
Transnistria – total	32	279	364	Gospodăria comunal-locativă	37	276	380
Industrie	50	366	463	Servicii sociale (cu caracter neproductiv) pentru populație	16	244	316
Agricultură	11	136	301	Ocrotirea sănătății	21	180	244
Transport	32	299	396	Educație	24	184	241
Servicii poștale	18	176	190	Cultură, artă	20	168	217
Telecomunicații	71	606	860	Recreere și turism	19	269	432
Construcții	53	393	467	Știință	26	272	257
Comerț și alimentație publică	17	371	389	Bănci, creditare	72	560	760
Aprovizionare	22	320	484	Asigurare	25	397	510

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei [Raportul privind activitatea de cercetare științifică a LCȘ „Studii Regionale", 2016].

În anul 1996, raportul dintre populația ocupată și pensionarii din Transnistria a fost de 1,73:1, în anul 2000 – 1,53:1, în septembrie 2016, acest raport se egala – 1:1, adică numărul angajaților s-a egalat cu cel al pensionarilor.

Sistemul de pensii al Transnistriei este format în baza principiului „solidarității generațiilor”, care este eficient numai atunci când angajați sunt semnificativ mai mulți decât pensionari. În țările și regiunile cu o economie stabilă, acest raport este la nivelul de 2,2–2,4. Raportul dintre 1,5 angajat la 1 pensionar pentru un astfel de sistem de pensionare indică o situație critică.

În ultimii 5 ani, numărul populației economic active din Transnistria a scăzut, iar numărul pensionarilor, dimpotrivă, a crescut. Ca urmare a emigrării pensionarilor și a restructurării schemei de pensii, numărul beneficiarilor de pensii pentru anul 2015, față de 2014, a scăzut cu 16 300 persoane sau cu 11,5%, ajungând la 125 000 persoane până la sfârșitul anului 2015. Acest fapt determină și creșterea presiunii asupra sistemului de pensii – în anul 2015, în economia transnistreană s-a creat situația în care 100 de persoane lucrau pentru aproximativ 92 de pensionari. Referitor la mărimea pensiilor și posibilitatea de a trăi cu demnitate, dincolo de limita sărăciei, datele arată că, în 2015, mărimea pensiei medii calculate a fost de 120 dolari SUA, cu o rată de înlocuire de 35% în raport cu salariul mediu din regiune (Figura 20).

Figura 20. Dinamica mărimii pensiei medii lunare și raportul acesteia cu salariul mediu lunar, în 2011–2015

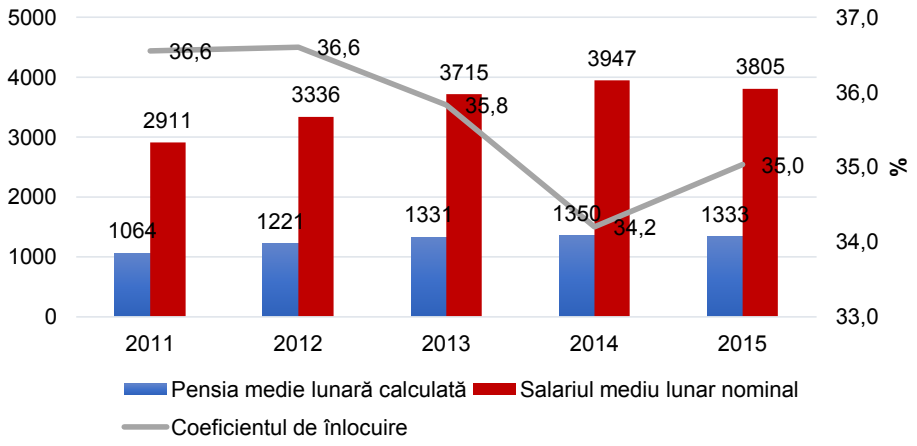

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică al Transnistriei.

Migrația internațională determină în mare măsură valoarea și structura indicatorilor sistemului educațional al Transnistriei. Anual, numărul profesorilor din instituțiile de învățământ superior, primar și mediu profesional din Transnistria se reduce, inclusiv din cauza emigrării specialiștilor (Figura 21).

Figura 21. Dinamica numărului de profesori în învățământul superior, primar și mediu profesional, în 2011–2016 (persoane)

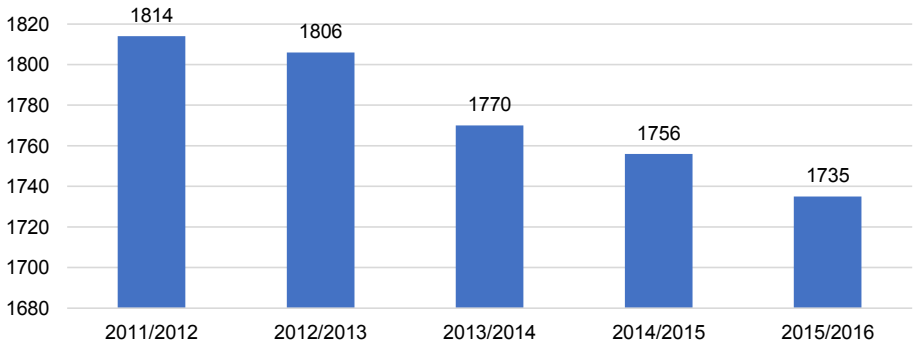

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică și Instituției responsabile de domeniul educației ale Transnistriei.

Figura 22. Dinamica indicatorilor sistemului de învățământ, în 2011–2015 (mii persoane)

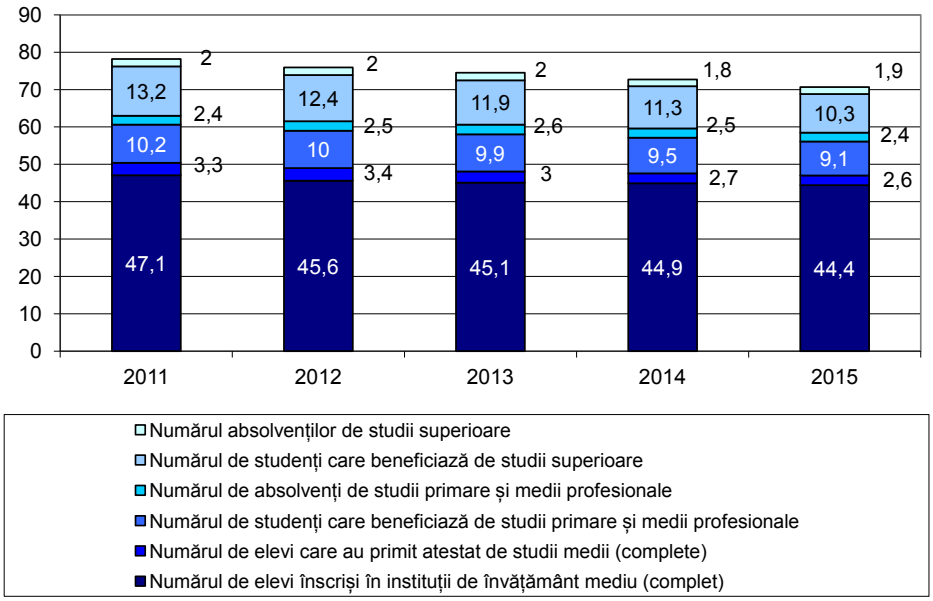

Sursa: Potrivit datelor Serviciului de Statistică și Instituției responsabile de domeniul educației ale Transnistriei.

Unul dintre principalii factori care influențează această dinamică negativă sunt salariile mici, care reprezintă doar 69,8% din salariul mediu lunar în regiune. Numărul absolvenților instituțiilor de învățământ primar, mediu și superior din

Transnistria este în continuă scădere. Deosebit de mult s-a redus numărul de studenți care beneficiază de învățământul mediu profesional (Figura 22).

B.5. Migrația și sistemul de ocrotire a sănătății

Numărul, în medie, de medici și personal medical, la 100 000 persoane, în Transnistria este de 376 și, respectiv, 821 de specialiști. Deficitul de lucrători medicali se datorează în mare măsură emigrației lor din Transnistria. În mediul urban, acest indicator depășește 500 de medici și 950 de asistenți medicali. În mediul rural din Transnistria sunt 100 medici și aproximativ 400 asistenți medicali la 100 000 de locuitori. Astfel, asigurarea cu specialiști în mediul rural este, respectiv, de 5 și 2 ori mai mică. Remunerarea necorespunzătoare a lucrătorilor din mediul rural și oportunitățile mai generoase din orașe duc la o redistribuire a personalului medical din aceste zone.

PARTEA C. CADRUL DE GESTIONARE A MIGRAȚIEI

C.1. Cadrul legislativ și normativ

Sunt destul de răspândite cazurile când drepturile sociale și cele de muncă ale migranților sunt încălcate. Cele mai grave au devenit problemele legate de crearea condițiilor normale de muncă și protecția drepturilor lucrătorilor migranți. Aceasta și determină rolul important al proceselor de universalizare și unificare a reglementărilor privind relațiile de muncă în contextul migrației internaționale. Un aspect esențial îl constituie integrarea juridică, în vederea apropierii standardelor de drept locale și armonizării normelor de drept în conformitate cu reglementările de drept internațional.

Mai adaptat la normele de drept internațional este actul normativ *Cu privire la combaterea traficului de ființe umane* din 23 iulie 2010. Acesta definește criteriile pentru atribuirea de acțiuni specifice traficului de ființe umane, clasificarea formelor de trafic, în funcție de tipul de exploatare, circumstanțele traficului de ființe umane care constituie un pericol sporit pentru populație, cadrul organizatorico-juridic pentru activitățile de combatere a traficului de ființe umane; reglementează activitățile autorităților însărcinate cu combaterea traficului de ființe umane și interacțiunea cu diverși actori internaționali cu competențe în acest domeniu; stabilește un sistem de măsuri în vederea protecției și acordarea de asistență victimele traficului de ființe umane, precum și tipurile și limitele răspunderii pentru traficul de ființe umane.

Regulamentul privind procedura de recunoaștere a statutului de refugiat și acordarea azilului temporar, aprobat prin Regulamentul nr. 157 din 8 mai 2014, definește noțiunea de „refugiat", procedura de recunoaștere a statutului de refugiat în calitate de cetățean străin sau apatrid, precum și procedura de privare a persoanei de statutul de refugiat.

Lipsa reglementării statutului juridic internațional al Transnistriei face imposibilă încheierea unor tratate bilaterale interstatale în domeniul migrației. Definirea legală a statutului migranților originari din Transnistria este posibilă numai în cadrul tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova cu țările care găzduiesc lucrătorii migranți moldoveni și alți migranți. Datorită acestor circumstanțe, un șir de acte normative care reglementează acest domeniu, în prezent, au un caracter declarativ. În legătură cu motivele

menționate mai sus, cadrul normativ în vigoare nu prevede extinderea spațiului juridic al Transnistriei asupra lucrătorilor migranți originari din Transnistria, prin acorduri interstatale. Cadrul normativ transnistrean determină doar statutul persoanelor care intră în scop de muncă, dar și reglementează problemele legate de migrația ilegală nemijlocit pe teritoriul Transnistriei.

Anumite aspecte ale migrației internaționale a locuitorilor Transnistriei sunt reglementate de actul normativ *Cu privire la ocuparea forței de muncă* (modificat la data de 1 ianuarie 2013). Acestea comportă un caracter declarativ, unilateral. De exemplu, în articolul 5, *Politica privind ocuparea forței de muncă*, alin. (1), este indicat: există posibilitatea realizării cooperării internaționale în abordarea problemelor ce țin de ocuparea forței de muncă, inclusiv a activităților profesionale ale locuitorilor originari din Transnistria în străinătate și angajarea cetățenilor străini pe teritoriul Transnistriei. Astfel, articolul 9, *Dreptul locuitorilor originari din Transnistria la muncă în străinătate* înseamnă că ei au dreptul să-și caute de sine stătător un loc de muncă în afara teritoriului Transnistriei, iar protecția drepturilor și intereselor acestor persoane, precum și condițiile de acordare a asistenței de mediere sunt determinate de cadrul normativ.

Diferite aspecte ale migrației internaționale a locuitorilor Transnistriei și a cetățenilor străini, în ceea ce privește Transnistria, sunt reflectate în actul normativ *Cu privire la regulile de intrare pe teritoriul Transnistriei și de ieșire de pe teritoriul Transnistriei* din 19 iunie 2017. Acesta definește pentru locuitorii Transnistriei (statutul juridic este definit în actul normativ *Cu privire la cetățenie* din 19 iunie 2017), cetățenii străini și apatrizi, procedura care se aplică raporturilor juridice apărute la intrare, tranzit sau ieșire, particularitățile înregistrării și documentării acestora. De asemenea, în actul normativ este prevăzută completarea obligatorie, automatizată a cartelei de migrație de către un cetățean străin sau un apatrid, la intrarea în Transnistria.

Unul dintre actele juridice fundamentale în domeniul migrației internaționale este actul normativ *Cu privire la evidența migrațională a cetățenilor străini și apatrizilor* din 19 iunie 2017. acesta definește obiectivele, principiile de bază, mecanismul și cadrul instituțional de ținere a evidenței migrației (inclusiv formarea datelor Băncii centrale de date privind evidența migrațională), reglementează relațiile care apar în la înregistrarea mobilității cetățenilor străini și apatrizilor, legate de intrarea sau tranzitarea și deplasarea pe teritoriul Transnistriei în scopul alegerii și schimbării domiciliului (locului de reședință permanentă) sau reședinței (locului de reședință temporară) pe teritoriul sau la ieșirea din Transnistria. Reieșind din actele normative menționate mai sus, statutul juridic al migranților originari din Transnistria rămâne în faza

„unei declarații de intenție". Prioritățile politicii transnistrene în domeniul migrației identificate în programele strategice sunt:

1. stimularea migrației de revenire/de întoarcere și crearea condițiilor pentru consolidarea aspectelor pozitive ale acestui proces;
2. îmbunătățirea eficienței proceselor de gestionare a migrației la nivelul structurilor oficiale, inclusiv perfecționarea modului de monitorizare a fluxurilor migraționale;
3. asigurarea drepturilor migranților originari din Transnistria în străinătate și ameliorarea statutului lor social.

Astfel, de facto, statutul juridic al lucrătorilor migranți originari din Transnistria care au permis de ședere sau buletin de identitate al Republicii Moldova, este reglementat exclusiv de normele legislative ale Republicii Moldova.

C.2. Cadrul instituțional

Principala autoritate cu competențe în domeniul gestionării mobilității migraționale a populației din Transnistria este Biroul pentru problemele Migrației din cadrul organelor afacerilor interne, care a fost înființat în 2002, prin Decretul nr. 745 din 10.12.2002 *Cu privire la perfecționarea gestionării în domeniul politicii privind migrația*. Printre funcțiile acestei structuri oficiale se declară: „realizarea măsurilor de prevenire și combatere a migrației ilegale, elaborarea prognozelor pe termen scurt și lung ce vizează migrația internă și cea internațională".

Biroul pentru problemele Migrației (BPM) din cadrul organelor afacerilor interne ale Transnistriei îndeplinește următoarele funcții (în conformitate cu *Regulamentul cu privire la organele afacerilor interne*, din 7 februarie 2005): asigură respectarea de către persoanele care dețin documente transnistrene, ce atestă apartenența la spațiul juridic al Transnistriei și funcționari a regulilor sistemului de pașapoarte, respectarea *actelor normative cu privire la cetățenie*, libertatea de circulație și alegerea domiciliului (locului de reședință permanentă) sau reședinței (locul de reședință temporară) pe teritoriul Transnistriei, la ieșirea de pe sau intrarea pe teritoriul său; asigură evidența, înregistrarea și controlul privind ședederea cetățenilor străini și apatrizilor care sosesc pe teritoriul Transnistriei sau tranzitează teritoriul acesteia.

Serviciul relațiilor sociale și de muncă al Instituției responsabile de domeniul protecției sociale și muncii a Transnistriei realizează colaborarea internațională în domeniul relațiilor sociale, de muncă și ocupării populației; cercetează, sistematizează și diseminează experiența internă și internațională

în domeniul ocupării forței de muncă; interacționează în conformitate cu procedura stabilită cu entitățile internaționale în domeniul specific de activitate. Este necesar să se țină cont de faptul că în procesul de angajare în Federația Rusă, migranții originari din Transnistria se bucură de avantaje precum nivelul de calificare suficient de înalt și buna cunoaștere a limbii ruse.

Datele cu privire la procesele demografice, inclusiv migrația, sunt produse și/sau sistematizate și distribuite de ***Serviciul de Statistică al Transnistriei***, în baza actului normativ *Cu privire la statistica Transnistriei* (modificat la data de 1 ianuarie 2015) și actul normativ *Cu privire la informațiile, tehnologiile informaționale și protecția informațiilor*, din 19 aprilie 2010, № 57-3-IV. În scopul ținerii evidenței cetățenilor străini, care se află și locuiesc (atât temporar, cât și permanent), pe teritoriul Transnistriei, Serviciul de Statistică al Transnistriei dezvoltă o bază de date centralizate funcțională – Banca Centrală de Date, care ar trebui să reprezinte un sistem informațional automatizat interinstituțional. Procedura de creare și funcționare a Băncii Centrale de Date și procedura de utilizare a informațiilor de către Banca Centrală de Date sunt reglementate de către autoritățile executive. Banca Centrală de Date și informațiile deținute de aceasta sunt protejate în modul prevăzut de cadrul normativ. Diseminarea informațiilor despre un cetățean străin deținute în Bancă Centrală de Date este autorizată în modul stabilit de autoritatea executivă. Totuși, conform situației la momentul actual, perspectivele de constituire și funcționare a Băncii Centrale de Date a Transnistriei sunt foarte incerte. Prin urmare, bazându-ne pe experiența internațională, mai utilă ar fi crearea unui Registru al Populației Transnistriei (RP). Metadatele Serviciului de Statistică al Transnistriei în domeniul migrației externe sunt perfecționate și actualizate periodic în conformitate cu cerințele statisticii internaționale. Cu toate acestea, indicatorii statistici agregați obținuți de Serviciul de Statistică sunt dați publicității în edițiile periodice oficiale ale Serviciului.

Principalele surse de informații statistice privind migrația internațională a locuitorilor originari din Transnistria sunt datele obținute în rezultatul recensământului și evidenței la zi a populației. Serviciul de Statistică produce date statistice în domeniul migrației internaționale pe baza datelor agregate, obținute de birourile teritoriale de statistică în rezultatul interacțiunii cu autoritățile raionale și orășenești. Aceste tabele sumare conțin informații despre imigranți, emigranți, indicând principalele caracteristici demografice (vârsta, sexul, starea civilă, nivelul de educație, țara de reședință sau destinația anterioară, scopul sosirii, cetățenia sau, simplist vorbind, diferențele dintre locuitorii Transnistriei și străini). Statisticile anuale sunt publicate în Anuarul statistic, în comunicatele de presă semestriale și anuale ale Serviciului de Statistică și pe pagina web oficială al Serviciului. La momentul actual, clasificarea categoriilor de populație

în funcție de caracteristicile specifice ale migrației internaționale (țara natală și țara a cărei cetățenie o deține) în cadrul statisticilor anuale privind populația nu este disponibilă, iar alte statistici sunt disponibile într-un volum limitat.

Datele privind migrația ale Serviciului de Statistică al Transnistriei se obțin prin colectarea și agregarea formularelor statistice completate de birourile de statistică raionale și orășenești. Ulterior, informațiile din aceste formulare contribuie la compilarea tabelelor de evidență migrațională a populației. Aceste tabele de evidență migrațională permit determinarea numărului și componenței de vârstă/sex a migranților (atât a celor sosiți, cât și a celor plecați), dezagregarea pe unități administrativ-teritoriale – orașe și raioane transnistrene, precum și dezagregarea lunară și trimestrială. Datele prezentate în tabelele de evidență migrațională nu permit identificarea categoriei lucrătorilor migranți în numărul total al migranților internaționali.

O funcție specială în reglementarea proceselor migraționale este realizată de ***Consiliul Suprem / Organ legislativ al Transnistriei***. Acesta asigură cadrul normativ pentru reglementarea migrației, precum și colectarea, clasificarea, analiza regimului de acces, furnizarea și schimbul de date statistice și rezultatele analizei lor între structurile oficiale și organizațiile obștești din Transnistria.

Serviciul de Grăniceri al Transnistriei, structură din cadrul organelor de securitate, stabilește faptele și contracarează cazurile de intrare/ieșire ilegală în/din Transnistria. Informațiile agregate de Serviciu nu fac obiectul accesului liber.

Instituția responsabilă de domeniul educației din Transnistria deține informații extrem de valoroase despre migrația educațională. aceasta menține bazele de date ale Direcției principale de știință, inspecție și învățământ profesional, Direcția generală de învățământ general, învățământ suplimentar, educație și politici de tineret, Direcția principală juridică, documentare și statistică a studenților străini care studiază la universitățile din Transnistria și studenții originari din Transnistria care studiază în universitățile din afara Transnistriei.

Deținătorul datelor directe și indirecte privind remitențele lucrătorilor migranți reflectate în Balanța anuală de plăți a Transnistriei (soldul), Comentariile metodice privind balanța de plăți a Transnistriei, Rapoarte, inclusiv indicatori agregați, este ***Banca Transnistreană***.

Informațiile indirecte privind migrația, se conțin în statisticile ***organelor de justiție ale Transnistriei***. Acestea gestionează informațiile privind actele

de stare civilă (căsătoriile și divorțurile) între locuitorii Transnistriei și între persoanele care dețin acte transnistrene, care certifică apartenența acestora la spațiul juridic al Transnistriei și cetățenii străini.

Instituția responsabilă de relații externe a Transnistriei asigură coordonarea, sprijinul consular și juridic în domeniul obținerii documentelor transnistrene și migrației internaționale a forței de muncă.

Colectarea și prelucrarea informațiilor privind situația epidemiologică în Transnistria, inclusiv în rândul migranților, este efectuată de către ***Instituția responsabilă de domeniul ocrotirii sănătății a Transnistriei***.

În baza LCȘ „Sociologia" și „Studii regionale", ***Universitatea transnistreană „T. G. Șevcenko"*** colectează, sistematizează și analizează datele agregate privind migrația internațională a populației din Transnistria.

C.3. Cadrul de politici și programe

În Transnistria nu a fost dezvoltată o politică migrațională ce vizează emigranții, dar funcționează norme juridice care reglementează imigrația. Este declarată necesitatea de armonizare a cadrului de reglementare a migrației din Transnistria cu sistemele juridice normative similare ale țărilor CSI. Reîntoarcerea și reintegrarea migranților originari din Transnistria reprezintă una dintre sarcinile importante ale structurilor instituționale respective ale Transnistriei. De asemenea, o atenție deosebită se acordă cooperării cu diaspora originară din Transnistria care se află în Federația Rusă.

Orientarea fundamentală a politicii migraționiste a Transnistriei constă în facilitarea migrației pe teritoriul Transnistriei. Din ianuarie 2017, în Transnistria, este în vigoare Decretul Nr. 6 din 9 ianuarie 2017 *Cu privire la regulile de intrare pe teritoriul Transnistriei și de ieșire de pe teritoriul Transnistriei, despre regulile de ședere temporară și permanentă, înregistrarea la reședință sau la domiciliu a locuitorilor (rezidenților) Transnistriei, cetățenilor străini și apatrizilor*, care a modificat semnificativ politica migrațională. Au fost simplificate un șir de cerințe pentru locuitorii din Transnistria, străini și apatrizi sosiți în Transnistria și care locuiesc pe teritoriul acesteia.

Întreaga procedură de înregistrare a cetățenilor străini, inclusiv a persoanelor originare din Transnistria, dar care nu dețin documente transnistrene, se efectuează direct la punctul de control pentru intrarea pe teritoriul Transnistriei. Cetățenii străini și apatrizii pot completa cartela migrațională pe un termen de până la 45 de zile. Persoanele care dețin

documente transnistrene, dar au plecat pentru a se stabili cu domiciliul permanent în diferite țări și nu dispun de înregistrare la domiciliu (înregistrare permanentă) sau la reședință (înregistrare temporară) în Transnistria, se pot înregistra, pentru 90 de zile, imediat la intrarea pe teritoriul Transnistriei. Termenele respective pot fi prelungite la oficiile de pașapoarte ori de câte ori este nevoie. Astfel, pentru cetățenii străini, începând cu acest an, limita șederii lor pe teritoriul Transnistriei a fost abolită. Anterior, se prevedeau 135 de zile pentru oaspeții care intră pe teritoriul Transnistriei în baza documentelor emise de Moldova, Ucraina, Rusia, Belarus și Kazahstan. Pentru reprezentanții altor țări – 90 de zile. La finele acestei perioade, cetățenii respectivi erau obligați să părăsească Transnistria. În prezent, pentru oaspeții străini este foarte simplă procedura de prelungire a înregistrării.

Dacă în trecut, la ieșirea de pe teritoriul Transnistriei, cartela migrațională le era luată persoanelor, acum aceasta rămâne în posesia lor, indiferent de câte ori pleacă sau se întorc. Cartela este valabilă până la termenul limită indicat. Acest lucru permite evitarea inconvenienţelor provocate de necesitatea unor documente suplimentare.

În procesul de perfectare a permisului de reședință temporară pentru cetățenii străini, noul Decret anulează obligația de a prezenta un șir de certificate, precum cele de la serviciul fiscal sau cazierul juridic, ceea ce înseamnă o economie considerabilă de timp. Acum sunt necesare doar un document de identitate și pașaportul tehnic al locuinței. Permisul de ședere temporară este eliberat pentru un termen de până la trei ani, cu drept de prelungire repetată. Astfel, au fost anulate condițiile precedente: înregistrarea inițială pentru un an, cu posibilitatea unei prelungiri ulterioare de până la doi ani.

Anterior, pentru a obține un permis de ședere permanentă, cetățenii străini și apatrizii care soseau în Transnistria erau obligați să respecte termenul de ședere temporară pentru o perioadă de trei ani. În prezent, această cerință este anulată, aceștia având dreptul ca, imediat după înregistrarea pe termen scurt, la oficiul teritorial de pașapoarte, acolo unde doresc să-și înregistreze reședința, să depună o cerere de eliberare a permisului de ședere permanentă în Transnistria.

După perfectarea înregistrării la reședință (locul de reședință temporară) sau la domiciliu (locul de reședință permanentă), aceste persoane pot iniția procesul de obținere a actelor transnistrene, care să certifice apartenența la spațiul juridic al Transnistriei. Condiția principală e să locuiască în Transnistria timp de un an. Cu toate acestea, există excepții, când chiar și această condiție poate fi omisă. Spre exemplu, în cazul persoanelor ce s-au născut într-o

localitate din Transnistria, precum și a celor care s-au căsătorit cu un locuitor al Transnistriei.

Schimbările au vizat problema înregistrării la domiciliu (locul de reședință permanentă) și scoaterea de la evidență a cetățenilor străini și a locuitorilor originari din Transnistria, dar care și-au pierdut documentele, care certifică apartenența la spațiul juridic al Transnistriei. Acum, acest lucru necesită un minim de referințe și documente. De exemplu, au fost eliminate barierele birocratice care existau anterior în procesul de reînregistrare la domiciliu pe teritoriul Transnistriei pentru persoanele supuse obligației militare. Scoaterea și luarea în evidența militară vor continua. Oficiul de pașapoarte efectuează procedura de reînregistrare la noul domiciliu și expediază un mesaj în adresa comisariatului militar teritorial.

Organul legislativ, ca reacție la problemele locuitorilor Transnistriei, generate de procesele migraționiste, a pregătit și adoptat, în data de 19 iunie 2017, un pachet de acte normative de urgență care vizează modernizarea politicii migraționiste transnistrene.

Pachetul de acte normative este constituit din patru documente:

- *Cu privire la regulile de intrare pe teritoriul Transnistriei și de ieșire pe teritoriul Transnistriei*;
- *Cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și apatrizilor*;
- *Cu privire la evidența migrațională a cetățenilor străini și apatrizilor*;
- *Cu privire la dreptul locuitorilor Transnistriei la libera circulație, alegerea domiciliului (locul de ședere permanentă) și reședinței (locul de ședere temporară) în Transnistria*.

Drept model pentru aceste acte normative au servit norme analogice rusești, ținând cont de specificul transnistrean. Astfel, actele normative reglementează raporturi juridice în domeniul migrației, care până în prezent erau reglementate diverse acte normative secundare.

În ultimii ani regulile de înregistrare la domiciliu (locul de ședere permanentă) și reședință (locul de ședere temporară) a străinilor, inclusiv persoanelor originare din Transnistria, dar care nu dețin documente transnistrene, s-au înăsprit, fapt ce a condus la situații când rudele nu se puteau reintegra legal în familie, copiii, nu-și puteau lua cu ei părinții care aveau nevoie de îngrijire, trăind în state diferite, iar unele persoane născute pe teritoriul Transnistriei nu-și puteau perfecta actele transnistrene din cauza lipsei înregistrării la domiciliu (locul de ședere permanentă) sau la reședință (locul de

ședere temporară) etc. Diferențele pozitive semnificative dintre aceste inițiative normative curente și cele ce fuseseră în vigoare până în acest moment, în acest domeniu sunt:

- înlocuirea instituției de evidență la domiciliul permanent cu sistemul de înregistrare, adică introducerea caracterului de notificare a înregistrării la domiciliu, în locul celui permisiv;
- stabilirea unei liste minime de documente pentru punerea la evidență;
- acordarea persoanelor originare din Transnistria, care fie dețin, fie nu dețin documente transnistrene, cu reședința permanentă în afara Transnistriei, posibilitatea de a se afla pe teritoriul acesteia timp de până la 90 de zile fără înregistrare;
- anularea, pentru locuitorii Transnistriei, a necesității de a obține fișa de ieșire pentru schimbarea domiciliului pe teritoriul Transnistriei;
- acordarea proprietarilor de locuințe a permisiunii de a-și înregistra rudele apropiate, fără a ține cont de cerințele privind dimensiunile minime ale spațiului locativ pentru un locatar.

Noile acte normative impun restricții mai puțin dure privind modul de intrare și ședere cetățenilor străini pe teritoriul Transnistriei, inclusiv persoanelor originare din Transnistria, dar care nu dețin documente transnistrene, cu privire la perioada de ședere. De asemenea, au fost reconsiderate și modalitățile de înregistrare a acestora la locul de reședință. Actele normative propuse simplifică semnificativ procedura de obținere a permisului de ședere temporară și a permisului de ședere permanentă pentru cetățenii străini și apatrizi. Spre exemplu, este exclusă obligația de a obține un permis de ședere temporară pentru un cetățean străin sau un apatrid, pentru a primi permisul de ședere permanentă. În conformitate cu noul cadru normativ, permisul de ședere permanentă va fi emis în baza cartelei migraționale. La rândul său, simplificarea procedurii de obținere a permisului de ședere permanentă va facilita obținerea documentelor transnistrene pentru persoanele apatride și cetățenii străini.

De asemenea, noile normele prevăzute în actului normativ *Cu privire la cetățenie* se propun un șir de modificări ale procedurii de dobândire a documentelor transnistrene. În special, a fost extinsă lista temeiurilor juridice pentru obținerea documentelor transnistrene într-un mod mai simplificat. Astfel, este posibilă obținerea documentele transnistrene în cazul în care persoana are cel puțin un părinte-deținător de acte transnistrene și care locuiește pe teritoriul Transnistriei, sau este născută pe un teritoriu din componența Transnistriei.

Fără respectarea condiției vizând termenul de ședere, este posibilă obținerea documentelor transnistrene de către persoanele care:

- au deținut cetățenia fostei URSS;
- sunt căsătorite cu un locuitor al Transnistriei, posesor de documente transnistrene;
- sunt inapți pentru muncă și au copii cu capacitate juridică, care au atins vârsta de 18 ani și dețin documente transnistrene;
- au primit educație profesională în instituțiile de învățământ din Transnistria și își desfășoară activitatea de muncă în Transnistria;
- sunt antreprenori individuali și desfășoară activități de antreprenoriat în Transnistria pe parcursul a nu mai puțin de 6 luni;
- sunt investitori, persoane juridice, care își desfășoară activitatea pe teritoriul Transnistriei, și altele.

Reformarea politicii migraționale a Transnistriei va necesita corectarea actelor normative *Cu privire la frontieră* și *Cu privire la miliție*, precum și Codurile de Locuință și Vamal și multe alte documente juridico-normative.

PARTEA D. CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI

D.1. Principalele constatări cu privire la legătura între migrație și dezvoltare

Migrația, în prezent, în Transnistria se caracterizează printr-o valoare negativă înaltă a migrației nete. Valorile sale absolute au scăzut, însă cele relative rămân destul de considerabile, ceea ce are un impact negativ asupra situației demografice și socio-economice. Criza politică și cea socio-economică din Uniunea Europeană și Ucraina, înăsprirea condițiilor de ședere și de muncă a migranților pe teritoriul Federației Ruse și în alte țări din CSI reduce oportunitățile de emigrație a locuitorilor Transnistriei. Potrivit unor analize, factorii principali de impulsionare pentru migranții originari din Transnistria sunt cei economici: lipsa locurilor de muncă și salariile mici pe piața forței de muncă locale.

Instituțiile oficiale ale Transnistriei conștientizează importanța emigrării, inclusiv a forței de muncă, pentru dezvoltarea social-economică. Economia de subzistență și tensiunile politice permanente din regiune au creat un climat psihologic negativ în Transnistria, iar acesta a declanșat procesul de emigrare a populației. În prezent, anumite interese de ordin economic dictează interesul Transnistriei pentru integrarea sa în Uniunea Vamală a statelor din CSI, pentru a reduce pierderile în rezultatul migrației și a atragere migranți, ale căror calificări și experiență profesională corespund necesităților economiei transnistrene

Problemele migrației internaționale fac parte din sfera de interes a următoarelor instituții ale Transnistriei: BPM, SG din cadrul organelor de securitate, Instituția responsabilă de dezvoltarea economică, Instituția responsabilă de domeniul protecției sociale și muncii, din Transnistria, Instituția responsabilă de domeniul educației, Banca Transnistriei. Principala sursă de date migraționale este BPM, iar Serviciul de Statistică colectează statisticile migraționale.

Reîntoarcerea, readmisia și reintegrarea. Despre acest fenomen putem spune că există, dar nu face obiectul nici unei evidențe statistice. Totuși, Serviciul de pașapoarte a constatat o anumită reducere a migrației de reîntoarcere. Conform rezultatelor preliminare ale recensământului populației Transnistriei din anul 2015 se constată o creștere a fenomenului emigrării permanente a persoanelor din categoria „populației temporar absente pe o perioadă de 1 an și

mai mult". Probabilitatea revenirii în Transnistria a acestei categorii de migranți este foarte mică. Problemele de protecție socială și reintegrare ale emigranților care revin în Transnistria țin de competența Instituției responsabile de domeniul protecției sociale și muncii. Evidența statistică a celor care revin este realizată de organizațiile locativ-comunale, oficiile de pașapoarte și BPM.

Reîntoarcerea migranților de muncă de origine din Transnistria este de o importanță deosebită pentru instituțiile oficiale ale Transnistriei. Se dorește ca aceasta să se întâmple în mod voluntar, în realitate însă predomină un proces involuntar/forțat. Spre exemplu, migranții de origine din Transnistria care dețin documente ce atestă cetățenia Moldovei sau a Ucrainei sunt supuși aceleiași proceduri de deportare din Federația Rusă ca și alți lucrători migranți, adică, în funcție de cetățenia deținută (sau locul de înregistrare la domiciliu). Din punct de vedere juridic, readmisia migranților de origine din Transnistria se face în RM, deoarece Transnistria nu este subiect de drept internațional. Astfel, ea este determinată de acorduri bilaterale cu caracter juridic obligatoriu, semnate între RM, pe de o parte și Rusia, Ucraina, Turcia, România și alte țări, pe de altă parte, precum și cu UE[25]. Experiența internațională în domeniul reglementării pieței muncii și a protecției persoanelor angajate în străinătate poate fi utilă și în Transnistria.

Cadrul normativ prevede consimțământul Transnistriei de a primi înapoi pe teritoriul său, în baza înregistrării la domiciliu, a persoanelor care dețin documente transnistrene, atestând identitatea persoanei, și care au fost deportați din diferite state pentru comiterea de încălcări ale legislației muncii și migrației din țara de destinație. Potrivit studiilor sociologice, mai mult de ¾ din migranții reîntorși se adaptează fără dificultăți la viața socială și economică a Transnistriei. Totuși, măsuri specifice de reintegrare nu sunt prevăzute.

Integrarea. Informațiile privind procesele de integrare socială pot fi obținute în principal din rezultatele studiilor sociologice. De exemplu, în ultimii ani s-a constatat o creștere a imigrării locuitorilor din Găgăuzia în Transnistria, pentru stabilirea cu domiciliul permanent, studii și angajare temporară în câmpul muncii. Într-o mare măsură, acest lucru este cauzat de mediul lingvistic comun, de utilizare a limbii ruse, al locuitorilor Transnistriei și comunității găgăuze, facilitând considerabil integrarea și adaptarea găgăuzilor în societatea transnistreană. Astfel, recensământul populației din Transnistria, în 2004, a înregistrat 4096 găgăuzi, adică 0,7% din populația Transnistriei, iar la următorul

[25] Мошняга В. Молдавские трудовые мигранты в Европейском Союзе: Проблемы интеграции, CARIM-East RR 2012/40, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2012; Мошняга В. Реадмиссия, Возвращение и Реинтеграция: Молдова. Социально-политические рамки миграции // CARIM-East. Пояснительная записка 2013/03.

recensământ, cel din 2015, – 4999 de găgăuzi, ponderea acestui grup etnic depășind 1%[26]. Potrivit studiilor realizate de instituțiile Transnistriei cu privire la structura etnică a studenților Universității transnistrene „T. G. Șevcenco". și ai filialelor universităților ruse și ucrainene, proporția găgăuzilor reprezintă între 5–15% din numărul total al studenților, conform listelor (potrivit datelor studiului sociologic, realizat în septembrie 2016). În general, atitudinea locuitorilor Transnistriei față de imigranți este binevoitoare sau neutră.

Procesul de integrare a cetățenilor străini în societatea transnistreană este dirijat de Serviciul de Pașapoarte și BPM, precum și de Instituția responsabilă de domeniul protecției sociale și muncii. În Transnistria nu există un program orientat către atragerea specialiștilor străini de înaltă calificare. Companiile mari atrag specialiști reieșind din rațiuni comerciale, în baza contractelor de muncă. Instituțiile Transnistriei nu participă direct la integrarea străinilor pe teritoriul său. Iar integrarea forței de muncă din Transnistria în străinătate este de competența organului de resort din țara de destinație.

Anumite acorduri bilaterale și protocoale ce vizează problemele angajării locuitorilor Transnistriei au fost încheiate între unele entități teritorial-administrative și unii subiecți ai Federației Ruse. În mod particular, aceste protocoale privind comerțul și cooperarea economică, tehnico-științifică și culturală prevăd armonizarea (sub formă de consiliere) standardelor de activitate, inclusiv în domeniul ocupării reciproce a forței de muncă a migranților, între Transnistria și Osetia de Sud, Abhazia, Nagorno-Karabah, regiunile Vologda și Arhanghelsk din Federația Rusă, regiunile Odesa și Vinița din Ucraina. Respectivele acte internaționale poartă, în general, un caracter declarativ și abordează sfera migrației doar indirect, fiind, mai degrabă, niște declarații de intenție.

D.2. Recomandări cu privire la gestionarea migrației

Nu există sisteme perfecte de evidență a migrației, acestea lipsesc chiar și în țările în care statistica este bine organizată. Toate sursele de date prezintă lacune, acestea fiind caracteristice și pentru evidența curentă a migrației în Transnistria. Însă crearea unor sisteme noi necesită mult timp și o perioadă îndelungată de dezvoltare și ajustare continuă. De aceea este important să fie păstrate în stare bună mecanismele care au funcționat suficient de bine pe parcursul a zeci de ani și o mai pot face încă[27].

[26] Предварительные результаты Переписи населения Приднестровья 2015 г. Тирасполь: Служба статистики Ведомства Экономического Развития, 2016.

[27] Чудиновских О. С. Причины и последствия кризиса российской миграционной статистики // Отечественные записки. Выпуск № 4 (19) 2004.

În prezent, din cauza lipsei resurselor financiare, în Transnistria nu se efectuează o cercetare privind bugetele gospodăriilor casnice. Prin Decretul nr. 106, din 16 februarie 2009, *Cu privire la reglementarea unor acte normative*, efectuarea evidentei statisticii cu privire la bugetele gospodăriilor casnice (familiilor) a fost sistată.

Îmbunătățirea continuă a instrumentarului statistic de estimare a fluxurilor migraționale este o chestiune de perspectivă. Experiența Rusiei și a altor state în ce privește realizarea anchetei forței de muncă ar fi extrem de utilă, însă din cauza deficitului bugetar al Transnistriei, finanțarea lucrărilor de pregătire și desfășurare a cercetării respective, în prezent, nu este posibilă.

În linii generale, volumul de informații colectate de Serviciul de Statistică precum și de alte instituții, prin intermediul procedurilor administrative, este semnificativ. O atenție deosebită s-a acordat estimării volumului migrației internaționale, în paralel cu numărul și caracteristicile persoanelor care au emigrat și care locuiesc în prezent în străinătate. În pofida acestor succese, unele aspecte ale procesului de colectare a datelor necesită îmbunătățiri, acestea fiind realizabile pe termen scurt, mediu sau lung, pentru a corespunde standardelor CSI. Următoarele recomandări sunt formulate, nemijlocit, ținând cont de practicile internaționale. Ele trebuie percepute ca o contribuție constructivă, în vederea îmbunătățirii sistemului de colectare a datelor în domeniul migrației internaționale.

Autoritățile transnistrene acordă o atenție deosebită interacțiunii cu locuitorii originari din Transnistria care locuiesc în Federația Rusă, Ucraina și Belarus. Ele fac eforturi pentru a sprijini expansiunea limbii ruse și educația în limba rusă; pentru a sprijini mass-media de limbă rusă în străinătate; pentru introducerea procedurii simplificate de obținere a cetățeniei pentru copii migranților de origine din Transnistria, deținători ai cetățeniei Federației Ruse, care locuiesc în străinătate; pentru dezvoltarea cooperării în domeniul ocupării forței de muncă în străinătate și în chestiuni privind alocarea cotelor pentru studenții și doctoranzii universităților din Transnistria, precum și privind influența locuitorilor originari din Transnistria asupra procesului electoral din Rusia.

Modificările în politica migrațională ce au intrat în vigoare în 2017 urmăresc simplificarea procedurilor și reducerea termenelor de perfectare a documentelor transnistrene. Trebuie implementat sistemul de „ghișeu unic", care prevede ca odată cu depunerea actelor persoana să fie înregistrată la domiciliu (pentru reședință permanentă) sau reședință (temporară) și actele de identitate relevante. Pe viitor, se planifică depunerea documentelor în regim on-

line. Solicitanții vor primi notificările despre data și ora exactă a întrevederii sau, eventual, despre lipsa unor documente în regim on-line.

D.3. Recomandări cu privire la introducerea migrației în politicile de dezvoltare

Noțiunile și termenii în domeniul migrației internaționale trebuie studiați cu atenție și ajustați în conformitate cu terminologia și definițiile internaționale recomandate sau, mai exact, cu standardele adoptate de Organizația Internațională pentru Migrație, Agenția Organizației Națiunilor Unite pentru Migrație. Cadrul de reglementare în domeniul migrației internaționale trebuie ajustat la realitățile curente ale evidenței și reglementării migrației, iar regulile de aplicare trebuie, în unele cazuri, să fie mai stricte (problema în cauză fiind destul de răspândită în țările UE și CSI).

Securitatea demografică a Transnistriei necesită dezvoltarea unei politici migraționale orientate către sporirea atractivității migraționale și identificarea unor mecanisme social-economice și juridice, în vederea reducerii volumului emigrării și a pierderilor iremediabile generate de migrație. De asemenea, în procesul de elaborare a programelor în domeniul migrației, trebuie luat în considerare efectul migrației de muncă asupra fenomenului negativ privind copiii rămași fără îngrijirea părinților („orfani sociali"), care necesită colectarea permanentă de date cu privire la numărul acestora, numărul căsătoriilor și divorțurilor emigranților, precum și numărul de copii ai migranților născuți în străinătate. Facilitarea regimului migrațional al Transnistriei va permite crearea de condiții mai favorabile pentru activitatea de antreprenoriat pe teritoriul său. Transnistria se confruntă cu o lipsă acută de specialiști de calificare înaltă în diferite sectoare ale economiei, precum și în domeniul social. Este necesară elaborarea de noi mecanisme de reglementare a migrației circulare, pentru a asigura revenirea lucrătorilor migranți și a celor plecați în scop de studii; intensificarea cercetării problemelor legate de procesul de reintegrare socială, psihologică și economică ulterioară. a acestora. Problema mobilității transfrontaliere a persoanelor, în vederea dezvoltării social-economice a localităților situate în zona de frontieră rămâne, de asemenea, a fi una de actualitate.

D.4. Recomandări vizând îmbunătățirea statisticilor migraționale

Categoriile de migranți, ce urmează să fie luați la evidență, procedurile de colectare a datelor primare, acumularea, prelucrarea și distribuirea lor trebuie

să fie definite prin reglementări speciale în actele normative. Sarcina principală este de a ajusta cadrul normativ privind înregistrarea migranților. Este necesară nu doar revizuirea actele existente, ci și să fie elaborate altele noi, care să permită crearea unui sistem mai eficient de colectare a datelor statistice.

Sistemul funcțional timp de câteva decenii, care a utilizat fișele de evidență statistică a migranților permitea obținerea unor informații suficient de diverse, utile nu doar pentru descrierea, ci și pentru analiza proceselor migraționale ale Transnistria. În prezent, acest sistem este transpus în format electronic.

Datele statistice trebuie să fie distribuite împreună cu metadatele detaliate, inclusiv informația privind sursa datelor primare, definițiile utilizate, gradul de acoperire, periodicitatea și evaluarea fiabilității. Metadatele sunt necesare, în special, atunci când procesarea datelor statistice se bazează pe informații primare.

Pentru a sprijini dezvoltarea strategiei pentru elaborarea Profilului Migrațional al Transnistriei și compilarea acestui raport analitic, este necesar să se asigure nu numai publicarea regulată și accesul complet la datele relevante, ci și să se urmărească creșterea fiabilității și respectarea standardelor internaționale. Acest lucru va permite îmbunătățirea semnificativă a comparabilității datelor statistice.

Funcțiile Serviciului de Statistică și ale altor instituții oficiale în procesul de elaborare a datelor privind migrația internațională trebuie să fie extinse. Este necesar să se consolideze coordonarea acțiunilor între principalii producători de date, în primul rând cu BM și Fondului Unic de Asigurări Sociale din Transnistria. Aceste instituții au cel mai mare potențial și cele mai bune metode de lucru cu bazele de date în domeniul migrației internaționale. Cu toate acestea, cerințele internaționale în domeniul statisticilor privind migrația nu sunt întotdeauna respectate, în mod sistemic.

Recensămintele populației din Transnistria din anii 2004 și 2015. Adesea, recensămintele și anchetele în rândul populației sunt considerate ca fiind surse de un singur tip – probabil din cauza metodei de colectare a datelor cel mai des folosite, prin intervievarea respondenților. Deși unele țări, cu registre ale populației dezvoltate, au trecut deja la realizarea recensămintelor în bază de registre. Acestea nu necesită participarea personală a populației în sondaj. Informația, inclusiv cea privind migrația, este colectată în mod automatizat, prin integrarea datelor despre o persoană din diferite registre, în care fiecare individ este reprezentat de codul său numeric personal. Adică, recensămintele se bazează pe sursele administrative. În majoritatea covârșitoare a țărilor,

recensămintele au loc în mod tradițional, prin vizite la domiciliu și intervievarea populației în baza unui chestionarului special. În ceea ce privește modalitățile de colectare a datelor statistice privind migrația, recensămintele și anchetele își au specificul lor

Migrația este unul dintre cei mai „sensibili" indicatorii demografici, iar recensământul populației este tradițional considerat drept cea mai importantă sursă de date privind numărul total (stocul) migranților internaționali și interni în Transnistria. Combinația dintre diferite caracteristici legate nemijlocit de migrație, împreună cu alte variabile, oferă informații foarte bogate despre migranți și posibilitatea de a compara populația locală cu cea venită.

Recensământul populației are loc în baza cadrului normativ, reflectă schimbările social-economice și politice importante, în rezultatul cărora fluxurile migraționale pot suporta anumite metamorfoze, în ceea ce privește direcțiile, volumul și compoziția acestora. Prin urmare, programul de recensământ al populației, lista întrebărilor și formularea acestora trebuie să fie determinate de interesele Transnistriei și de necesitatea de a obține anumite informații.

Pentru a asigura comparabilitatea și reprezentativitatea datelor statistice, recensământul populației din Transnistria ar trebui efectuat o dată la fiecare zece ani. Ultimul recensământ a fost realizat încă în URSS, în 1989, dar rezultatele sale reflectau statisticile privind migrația în limitele administrativ-teritoriale ale RSS Moldovenești, care sunt semnificativ diferite de realitățile contemporane ce țin de administrarea separată a teritoriilor de pe cele două maluri ale Nistrului. Astfel, primul recensământ al populației din Transnistria a fost realizat în anul 2004, la o distanță de 15 ani. Următorul recensământ al populației din Transnistria a fost realizat în 2015. Realizat chiar și cu o frecvență atât de redusă, recensământul este cea mai importantă sursă de date statistice privind populația în general și migrația, în particular. În condițiile unei capacități limitate de colectare a datelor privind fluxurile migraționale internaționale, recensământul rămâne o sursă importantă de date privind populația care face obiectul migrației internaționale, deoarece poate identifica caracteristicile specifice ale acestui subgrup în componența generală a populației.

La momentul actual, în Transnistria, recensământul este unica sursă de date privind numărul, dinamica și structura populației stabile, în funcție de caracteristicile demografice generale, precum și caracteristicile concrete legate de migrația internațională, cum ar fi cetățenia și țara de naștere. În plus, recensământul este punctul de reper pentru estimările anuale ale stocului populației și are o influență nemijlocită asupra producției de date statistice anuale, nu numai despre situația demografică, dar și privind forța de muncă,

precum și alte domenii social-economice. Prin urmare, datele recensământului prezintă o mare importanță pentru profilul migrațional, chiar dacă ele nu pot fi actualizate sistematic și anual.

Potrivit actului normativ al Transnistriei din 9 februarie 2004, nr. 391-Z-III, *Cu privire la recensământul populației în Transnistria*, sunt supuși recensământului toți locuitorii originari din Transnistria, străinii și apatrizii cu reședință permanentă în Transnistria, indiferent dacă sunt în perioada efectuării recensământului în Transnistria sau sunt temporar plecați în străinătate, precum și cetățenii străini cu reședință temporară în Transnistria.

În 2004, în procesul desfășurării recensământului, a fost făcut calculul numărului total (stocului) al populației care locuiește permanent în Transnistria și a numărului persoanelor temporar prezente, dar care-și au domiciliul permanent peste hotare. Persoanele care locuiesc de mai mulți ani în străinătate, dar până în prezent sunt considerați membri ai gospodăriilor casnice și-și păstrează domiciliul permanent în Transnistria, au fost incluși în componența populației stabile. Dimpotrivă, cei mai mulți dintre străinii care-și au domiciliul în străinătate, dar care au ședere temporară pe teritoriul Transnistriei, chiar și pe o perioadă mai mare de un an, au fost excluși din componența populației stabile.

În consecință, datele recensământului din 2004 se referă la populația stabilă, care include populația care-și are domiciliul permanent pe teritoriul Transnistriei, indiferent dacă persoana locuiește sau nu, de facto, pe teritoriul Transnistriei în momentul desfășurării recensământului. Populația care include persoanele cu ședere temporară pe teritoriul Transnistriei, dar care își au domiciliul permanent într-o altă țară, cu excepția locuitorilor permanenți ai Transnistriei, temporar absenți peste hotare în momentul desfășurării recensământului, de asemenea a fost identificată.

Recensământul populației Transnistriei din 2015 a avut, de asemenea, misiunea de a calcula populația disponibilă pe teritoriul Transnistriei, adică toată populația care se afla pe teritoriul investigat, în momentul desfășurării recensământului, inclusiv populația cu ședere temporară; populația stabilă, populația care locuiește permanent pe teritoriul investigat (pentru o perioadă mai mare de 6 luni sau 1 an) și populația legală, adică populația înregistrată în mod legal la domiciu. (anexele 1, 2, 3).

A fost necesar ca recensământul, în măsura posibilităților, să ia în calcul atât populația stabilă, cât și cea aflată temporar pe teritoriul Transnistriei. Toți locuitorii Transnistriei, cetățenii străini și apatrizii care locuiau permanent în Transnistria au fost supuși recensământului, indiferent dacă erau absenți

temporar de pe teritoriul Transnistriei. De asemenea, au fost luate în calcul toate categoriile de cetățeni străini cu ședere temporară în Transnistria.

Un număr mare de tabele statistice, cu date ale recensământului, se distribuie pe suport electronic sau sunt accesibile publicului pe pagina web a Serviciului de Statistică, iar la cerere pot fi oferite tabele suplimentare, cu mai multe coordonate, pentru profilul migrațional. Cu toate acestea, un volum considerabil de date provenite din recensământ și care au tangențe cu chestiunile migraționale ale locuitorilor Transnistriei vor fi disponibile numai după o anumită perioadă de timp, fapt, ceea ce necesită o anumită ajustare a concluziilor și recomandărilor practice.

În faza de pregătire pentru recensământ, este nevoie de o campanie largă de informare a publicului cu privire la importanța acestui exercițiu, scopul și sarcinile sale, metodele de desfășurare și rezultatele social-economice pe care autoritățile și societatea le vor obține ca urmare a recensământului. Aceste activități sunt menite pentru a evita distorsiunile, omisiunile și tăinuirea deliberată a informației, ce prezintă o importanță foarte mare în procesul de cercetare a migrației internaționale a forței de muncă a populației.

Experiența internațională în domeniul recensămintelor populației privind migrația internațională este foarte contradictorie. Majoritatea țărilor includ în programul de recensământ întrebarea despre țara (locul) de naștere și de cetățenie, dar nu și alte întrebări privind caracteristicile-cheie. De regulă, în țările din Europa de Est și CSI, migrația temporară, în scop de muncă, în special cea pe termen scurt, are o importanță capitală. Un număr semnificativ de cetățeni din aceste țări fac călătorii pendulatorii (de tip navetă), călătorii în scop de studii, călătorii sezoniere în afara statelor lor, pentru perioade de la 1 până la 3–6 luni. Pentru a estima numărul acestor migranți, care se află în țara de destinație, unele state (Rusia și Kazahstan) utilizează în timpul recensământului un chestionar succint, special.

Țările exportatoare de forță de muncă folosesc, de obicei, recensământul pentru a evalua emigrarea de lungă durată și de scurtă durată, dacă alte sisteme de colectare a datelor privind emigrarea nu reflectă imaginea reală a emigrărilor. În cursul recensământului, aceste state încearcă să colecteze informații despre populația absentă cu ajutorul mai multor întrebări din așa-numitul „modul de emigrare”.

Printre deficiențele statistice majore ale recensământului, care cuprinde nemijlocit populația Transnistriei, sunt neregularitatea efectuării acestora (1989, 2004 și 2015), divergențele ce țin de hotarele unităților administrativ-teritoriale,

acoperirea incompletă a anumitor contingente de populație, precum și lipsa de comparabilitate a datelor primite. În consecință, datele colectate în timpul recensământului se pot repede învechi. Recensământul, de asemenea, nu permite observarea schimbărilor continue a situației migraționale. De asemenea, în timpul recensământului, practic niciodată nu se colectează informații cu privire la cauzele și efectele migrației. Aceste deficiențe sunt compensate parțial de cercetările sociologice specializate.

Recomandări cu privire la recensământul populației Transnistriei. Este necesară prelucrarea detaliată a datelor recensământului populației privind caracteristicile social-economice și demografice ale migranților; în procesul de pregătire pentru recensămintele viitoare, va fi nevoie de o revizuire serioasă a Programului recensământului – să se introducă mai multe întrebări, și reformulări, pentru a obține informații mai diverse și mai reale cu privire la domiciliu (adresa exactă a locului de reședință (reședinței secundare, locul de muncă, de studii), numărul, originea, componența migranților și geografia mobilității migraționale, precum și mobilitatea locală a populației; este necesar să fie ameliorat sistemul de stocare și prelucrare a rezultatelor recensământului, să fie realizată o anchetă post-recenzare pe un eșantion de 1% din populația recenzată, precum și de a distribui rezultatele recensământului cu publicul larg.

Recensământul poate reprezenta o oportunitate unică de a evalua gradul de acoperire și completitudinea datelor din Registrul Populației (RP), prin compararea datelor din registru cu cele ale persoanelor care participă la recensământ. Iar acest fapt va facilita introducerea conceptului de populație stabilă în statistica demografică anuală, recomandată, în conformitate cu practicile internaționale, după desfășurarea recensământului populației în Transnistria. Mai mult ca atât, cumularea datelor din RP și a datelor recensământului poate servi drept punct de reper în crearea registrului statistic al populației, care va satisface mai bine necesarul de date statistice anuale, servind în continuare drept bază pentru recensămintele viitoare, bazate pe registru. În acest scop, în chestionar trebuie să fie introduse informații concrete, în care codul personal de identitate va avea o importanță crucială.

Recomandări cu privire la cercetări. Trebuie de introdus practica de realizare a Cercetării bugetelor gospodăriilor casnice (CBGC), odată în unul dintre cele patru trimestre, precum și anual, un program suplimentar care să includă întrebări menite să identifice migranții, iar eșantionarea să fie majorată, pentru a forma o imagine reprezentativă a migranților din Transnistria sau din regiunile sale mai mari. Rezultatele CBGC trebuie să fie accesibile pentru un cerc larg de cercetători, inclusiv sub formă de micro-date.

În programul de cercetare a ocupării forței de muncă trebuie incluse o serie de întrebări pentru a identifica migranții, în special despre durata șederii lor la noul loc de reședință locul de reședință anterioară, motivele schimbării locului de reședință.

Programul suplimentar ar trebui să includă întrebări privind cetățenia, anul de când respondentul locuiește în afara Transnistriei, durata șederii la noul loc de reședință, locul de reședință pe parcursul unui an (sau cinci ani) înainte de desfășurarea cercetării, motivele schimbării locului de reședință, intențiile de migrație și mobilitatea migrațională locală.

Recomandări privind evidența curentă a migrației în baza înregistrării la locul de reședință. Este necesară introducerea procedurii de extindere a perioadei de înregistrare pentru a evita înregistrarea repetată a aceloraşi persoane, pentru agregarea datelor despre numărul total al migranților de lungă durată, de actualizat formele de raportare statistică privind înregistrarea persoanelor la locul domiciliu sau la locul de reședință (temporară).

Trebuie lărgită lista informațiilor colectate în cartelele migraționale și completată cu întrebarea privind succesivitatea călătoriilor pe parcursul anului calendaristic, precum și extinderea setului de indicatori formați în baza rapoartelor angajatorilor, introducând variabila termenului de muncă și a șederii în afara Transnistriei.

Orice date statistice, elaborate în conformitate cu bazele de date administrative, trebuie ajustate conform unor norme mai stricte de prelucrare a datelor statistice, inclusiv verificarea validității acestora. În astfel de statistici, ar trebui acordată mai multă atenție descrierii diferitor aspecte ale procesului migrațional în sine și mai puțină monitorizării acțiunilor întreprinse de instituțiile de resort.

Stocarea și schimbul de date privind migrația. Sistemul informațional automatizat al RP al Transnistriei ar putea stoca datele privind migrația, care ar putea deveni o bază de date foarte importantă în furnizarea de datelor statistice în domeniul migrației internaționale, atât în ceea ce privește fluxul migrațional, cât și stocul populației, inclusiv informații despre emigrare și imigrare.

Pe lângă desfășurarea recensământului populației o dată la fiecare 10 ani, se recomandă ca Serviciul de Statistică, să efectueze alte două analize importante, care includ informații referitoare la migrația internațională: AFM și CBGC. Emigrarea este o problemă deosebit de gravă în Transnistria, iată de ce Serviciul de Statistică ar putea, să includă, sistematic, o dată pe an, un

modul important, pe probleme de emigrare, în cercetările statistice (AFM și CBGC). De asemenea, prin intermediul acestor cercetări, pot fi colectate, în mod permanent, date mai concrete despre copiii rămași fără îngrijirea părinților („orfanii sociali") precum și despre volumul remitențelor.

Instituțiile de resort trebuie să expedieze anumite date compilate Serviciului de Statistică, în vederea creării și diseminării tabelelor statistice. Furnizarea acestor date trebuie sprijinită pentru a extinde numărul tabelelor statistice deja disponibile experților și publicului larg, dar și pentru a include alte subiecte relevante.

Lipsa unei metodologii comune pentru estimarea și evaluarea procesului migrațional se poate compensa prin reglementări și decrete specifice, emise de către organele executive sau instituțiile de resort.

Angajații din sectorul public din Transnistria și experții implicați în elaborarea și analiza statisticilor privind migrația internațională trebuie să-și perfecționeze abilitățile profesionale.

Trebuie dezvoltată coordonarea activităților Serviciului de Statistică al Transnistriei și a serviciilor statistice din diferite țări care primesc lucrători, migranții plecați la studii și alți migranți de origine din Transnistria.

Structura raportului analitic al PME al Transnistriei trebuie îmbunătățită, trebuie înlăturate lacunele statistice relevante și elaborată o strategie cu privire la actualizarea și îmbunătățirea continuă a raportului.

ANEXE

Anexa 1. Chestionar L 1
Recensământul populației din Transnistria, anul 2015

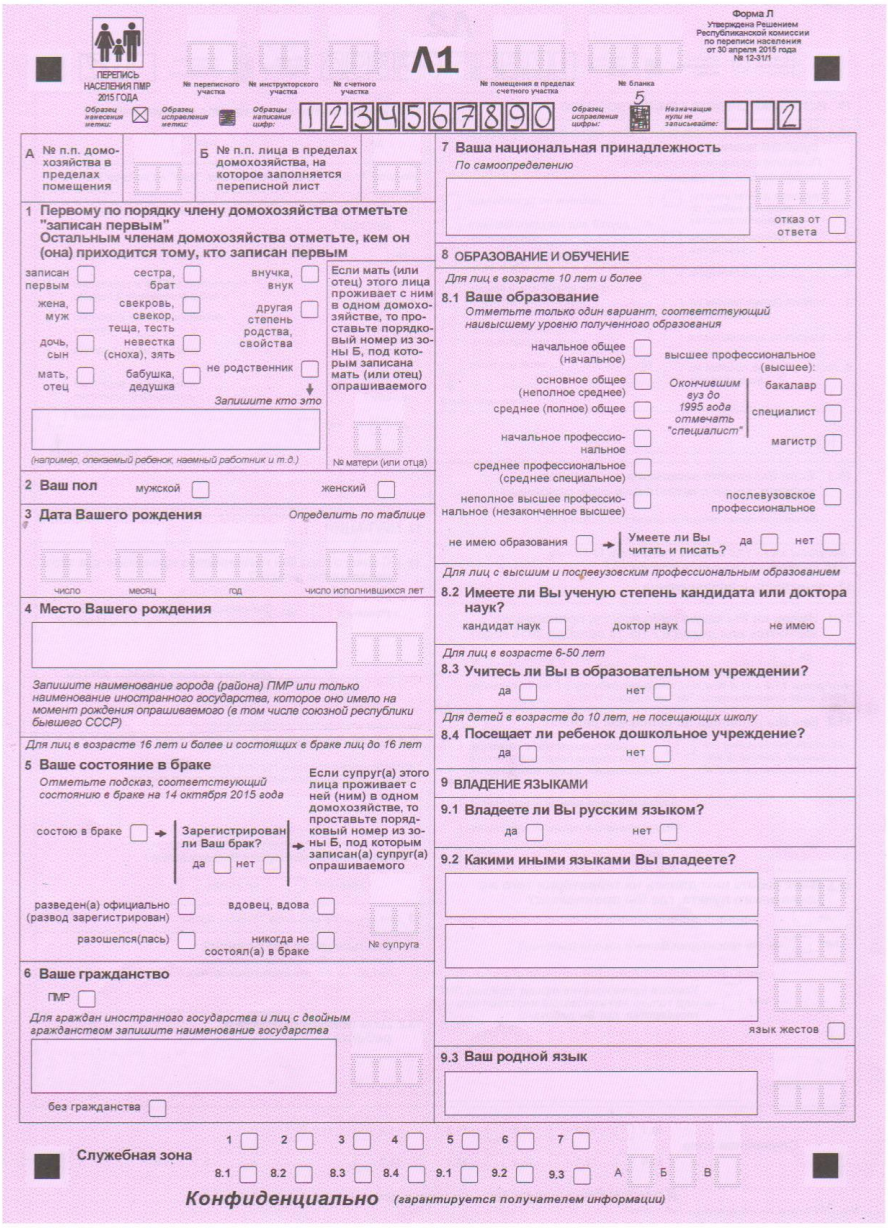

Форма Л
Утверждена Решением Республиканской комиссии по переписи населения от 30 апреля 2015 года № 12-31/1

ПЕРЕПИСЬ НАСЕЛЕНИЯ ПМР 2015 ГОДА

Л1

№ переписного участка | № инструкторского участка | № счетного участка | № помещения в пределах счетного участка | № бланка 5

Образцы нанесения метки: ☒ | Образец исправления метки: | Образцы написания цифр: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 | Образец исправления цифры: | Незначащие нули не записывайте: 2

А № п.п. домохозяйства в пределах помещения

Б № п.п. лица в пределах домохозяйства, на которое заполняется переписной лист

1 Первому по порядку члену домохозяйства отметьте "записан первым"
Остальным членам домохозяйства отметьте, кем он (она) приходится тому, кто записан первым

записан первым ☐ | сестра, брат ☐ | внучка, внук ☐
жена, муж ☐ | свекровь, свекор, теща, тесть ☐ | другая степень родства, свойства ☐
дочь, сын ☐ | невестка (сноха), зять ☐ | не родственник ☐
мать, отец ☐ | бабушка, дедушка ☐

Если мать (или отец) этого лица проживает с ним в одном домохозяйстве, то проставьте порядковый номер из зоны Б, под которым записана мать (или отец) опрашиваемого

Запишите кто это
(например, опекаемый ребенок, наемный работник и т.д.)

№ матери (или отца)

2 Ваш пол мужской ☐ женский ☐

3 Дата Вашего рождения *Определить по таблице*

число | месяц | год | число исполнившихся лет

4 Место Вашего рождения

Запишите наименование города (района) ПМР или только наименование иностранного государства, которое оно имело на момент рождения опрашиваемого (в том числе союзной республики бывшего СССР)

Для лиц в возрасте 16 лет и более и состоящих в браке лиц до 16 лет

5 Ваше состояние в браке
Отметьте подсказ, соответствующий состоянию в браке на 14 октября 2015 года

состою в браке ☐ → Зарегистрирован ли Ваш брак? да ☐ нет ☐ → Если супруг(а) этого лица проживает с ней (ним) в одном домохозяйстве, то проставьте порядковый номер из зоны Б, под которым записан(а) супруг(а) опрашиваемого

разведен(а) официально (развод зарегистрирован) ☐ | вдовец, вдова ☐
разошелся(лась) ☐ | никогда не состоял(а) в браке ☐

№ супруга

6 Ваше гражданство

ПМР ☐

Для граждан иностранного государства и лиц с двойным гражданством запишите наименование государства

без гражданства ☐

7 Ваша национальная принадлежность
По самоопределению

отказ от ответа ☐

8 ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Для лиц в возрасте 10 лет и более

8.1 Ваше образование
Отметьте только один вариант, соответствующий наивысшему уровню полученного образования

начальное общее (начальное) ☐
основное общее (неполное среднее) ☐
среднее (полное) общее ☐
начальное профессиональное ☐
среднее профессиональное (среднее специальное) ☐
неполное высшее профессиональное (незаконченное высшее) ☐
высшее профессиональное (высшее):
Окончившим вуз до 1995 года отмечать "специалист"
бакалавр ☐
специалист ☐
магистр ☐
послевузовское профессиональное ☐

не имею образования ☐ → Умеете ли Вы читать и писать? да ☐ нет ☐

Для лиц с высшим и послевузовским профессиональным образованием

8.2 Имеете ли Вы ученую степень кандидата или доктора наук?
кандидат наук ☐ | доктор наук ☐ | не имею ☐

Для лиц в возрасте 6-50 лет

8.3 Учитесь ли Вы в образовательном учреждении?
да ☐ нет ☐

Для детей в возрасте до 10 лет, не посещающих школу

8.4 Посещает ли ребенок дошкольное учреждение?
да ☐ нет ☐

9 ВЛАДЕНИЕ ЯЗЫКАМИ

9.1 Владеете ли Вы русским языком?
да ☐ нет ☐

9.2 Какими иными языками Вы владеете?

язык жестов ☐

9.3 Ваш родной язык

Служебная зона
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐
8.1 ☐ 8.2 ☐ 8.3 ☐ 8.4 ☐ 9.1 ☐ 9.2 ☐ 9.3 ☐ А ☐ Б ☐ В ☐

Конфиденциально *(гарантируется получателем информации)*

Anexa 2. Chestionar L 2
Recensământul populației din Transnistria, anul 2015

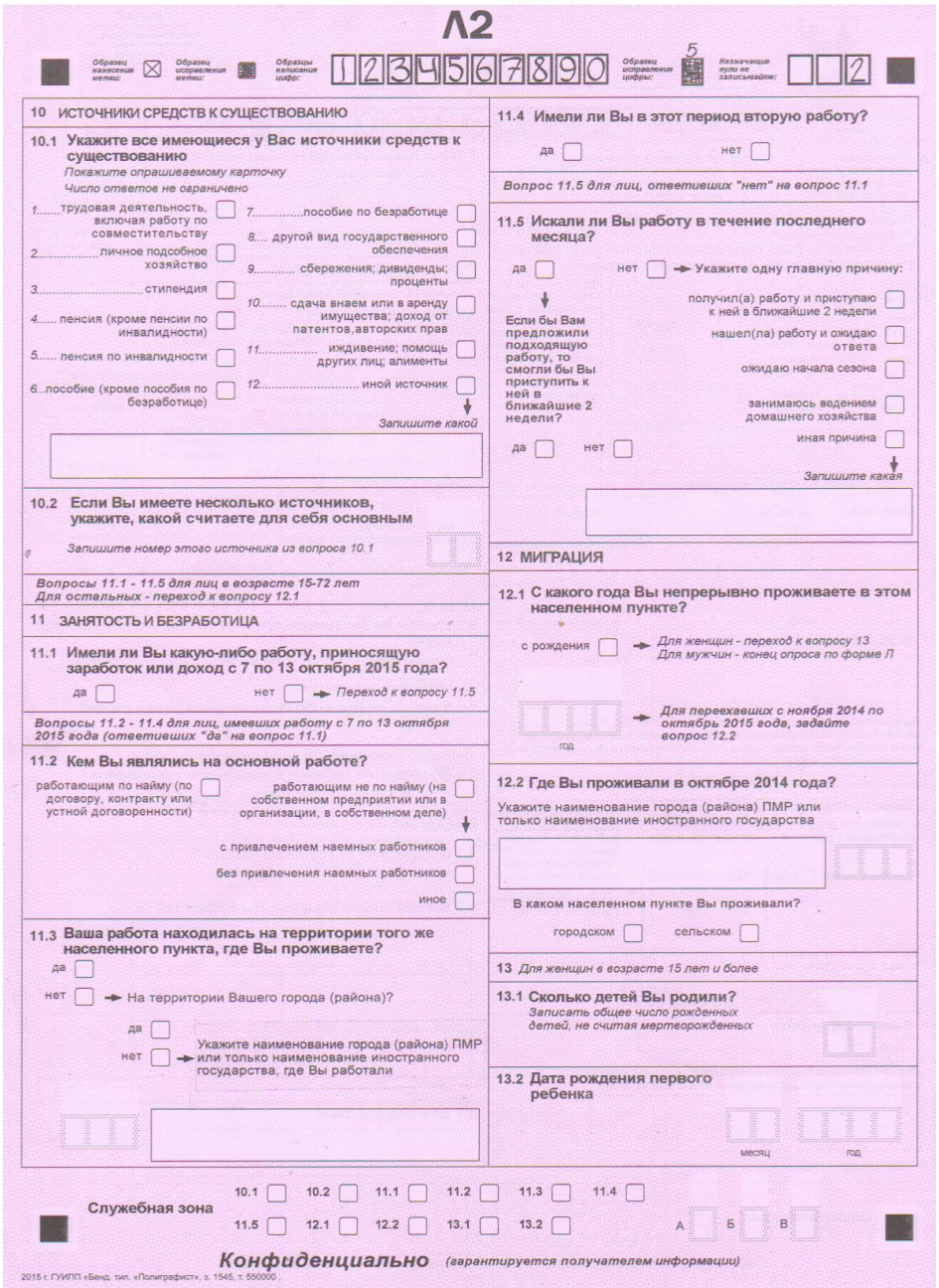

Л2

Образец нанесения метки: ☒ Образец исправления метки: Образцы написания цифр: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Образец исправления цифры: 5 Незначащие нули не записывайте: 0 0 2

10 ИСТОЧНИКИ СРЕДСТВ К СУЩЕСТВОВАНИЮ

10.1 Укажите все имеющиеся у Вас источники средств к существованию

Покажите опрашиваемому карточку

Число ответов не ограничено

1. трудовая деятельность, включая работу по совместительству
2. личное подсобное хозяйство
3. стипендия
4. пенсия (кроме пенсии по инвалидности)
5. пенсия по инвалидности
6. пособие (кроме пособия по безработице)
7. пособие по безработице
8. другой вид государственного обеспечения
9. сбережения; дивиденды; проценты
10. сдача внаем или в аренду имущества; доход от патентов,авторских прав
11. иждивение; помощь других лиц; алименты
12. иной источник

Запишите какой

10.2 Если Вы имеете несколько источников, укажите, какой считаете для себя основным

Запишите номер этого источника из вопроса 10.1

Вопросы 11.1 - 11.5 для лиц в возрасте 15-72 лет
Для остальных - переход к вопросу 12.1

11 ЗАНЯТОСТЬ И БЕЗРАБОТИЦА

11.1 Имели ли Вы какую-либо работу, приносящую заработок или доход с 7 по 13 октября 2015 года?

да ☐ нет ☐ → *Переход к вопросу 11.5*

Вопросы 11.2 - 11.4 для лиц, имевших работу с 7 по 13 октября 2015 года (ответивших "да" на вопрос 11.1)

11.2 Кем Вы являлись на основной работе?

- работающим по найму (по договору, контракту или устной договоренности) ☐
- работающим не по найму (на собственном предприятии или в организации, в собственном деле) ☐
  - с привлечением наемных работников ☐
  - без привлечения наемных работников ☐
  - иное ☐

11.3 Ваша работа находилась на территории того же населенного пункта, где Вы проживаете?

да ☐

нет ☐ → На территории Вашего города (района)?

да ☐

нет ☐ → Укажите наименование города (района) ПМР или только наименование иностранного государства, где Вы работали

11.4 Имели ли Вы в этот период вторую работу?

да ☐ нет ☐

Вопрос 11.5 для лиц, ответивших "нет" на вопрос 11.1

11.5 Искали ли Вы работу в течение последнего месяца?

да ☐ нет ☐ → Укажите одну главную причину:

Если бы Вам предложили подходящую работу, то смогли бы Вы приступить к ней в ближайшие 2 недели?

да ☐ нет ☐

- получил(а) работу и приступаю к ней в ближайшие 2 недели ☐
- нашел(ла) работу и ожидаю ответа ☐
- ожидаю начала сезона ☐
- занимаюсь ведением домашнего хозяйства ☐
- иная причина ☐

Запишите какая

12 МИГРАЦИЯ

12.1 С какого года Вы непрерывно проживаете в этом населенном пункте?

с рождения ☐ → *Для женщин - переход к вопросу 13*
Для мужчин - конец опроса по форме Л

год → *Для переехавших с ноября 2014 по октябрь 2015 года, задайте вопрос 12.2*

12.2 Где Вы проживали в октябре 2014 года?

Укажите наименование города (района) ПМР или только наименование иностранного государства

В каком населенном пункте Вы проживали?

городском ☐ сельском ☐

13 *Для женщин в возрасте 15 лет и более*

13.1 Сколько детей Вы родили?

Записать общее число рожденных детей, не считая мертворожденных

13.2 Дата рождения первого ребенка

месяц год

Служебная зона

10.1 ☐ 10.2 ☐ 11.1 ☐ 11.2 ☐ 11.3 ☐ 11.4 ☐
11.5 ☐ 12.1 ☐ 12.2 ☐ 13.1 ☐ 13.2 ☐
А ☐ Б ☐ В ☐

Конфиденциально *(гарантируется получателем информации)*

2015 г. ГУИПП «Бенд. тип. «Полиграфист», з. 1545, т. 550000

Anexa 3. Chestionar B 1
Recensământul populației din Transnistria, anul 2015

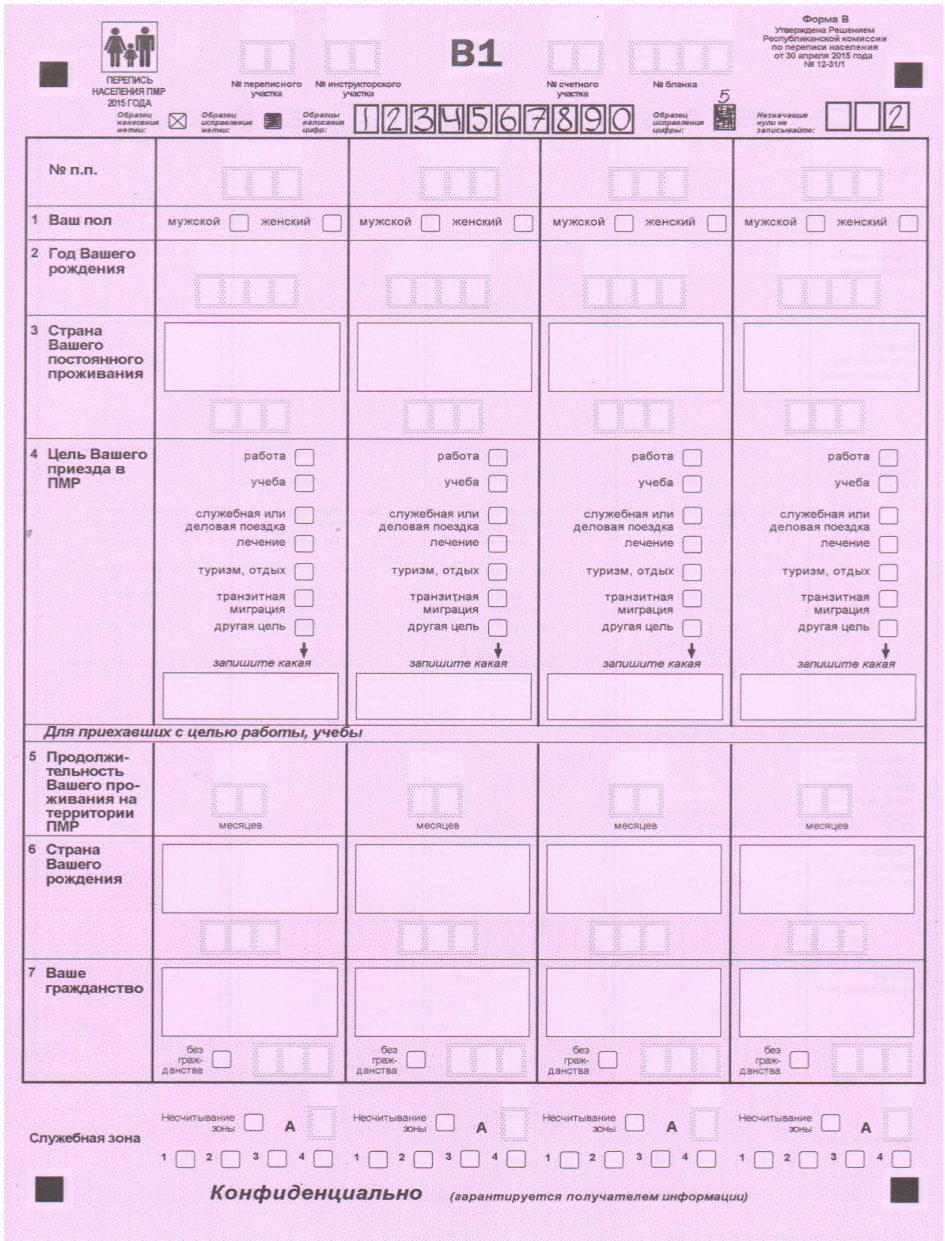

ПЕРЕПИСЬ НАСЕЛЕНИЯ ПМР 2015 ГОДА

B1

Форма В
Утверждена Решением Республиканской комиссии по переписи населения от 30 апреля 2015 года № 12-31/1

№ переписного участка | № инструкторского участка | № счетного участка | № бланка

Образец нанесения метки: | Образец исправления метки: | Образцы написания цифр: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 | Образец исправления цифры: 5 | Незначащие нули не записывайте: 2

№ п.п.				
1 Ваш пол	мужской ☐ женский ☐	мужской ☐ женский ☐	мужской ☐ женский ☐	мужской ☐ женский ☐
2 Год Вашего рождения				
3 Страна Вашего постоянного проживания				
4 Цель Вашего приезда в ПМР	работа ☐ учеба ☐ служебная или деловая поездка ☐ лечение ☐ туризм, отдых ☐ транзитная миграция ☐ другая цель ☐ *запишите какая*	работа ☐ учеба ☐ служебная или деловая поездка ☐ лечение ☐ туризм, отдых ☐ транзитная миграция ☐ другая цель ☐ *запишите какая*	работа ☐ учеба ☐ служебная или деловая поездка ☐ лечение ☐ туризм, отдых ☐ транзитная миграция ☐ другая цель ☐ *запишите какая*	работа ☐ учеба ☐ служебная или деловая поездка ☐ лечение ☐ туризм, отдых ☐ транзитная миграция ☐ другая цель ☐ *запишите какая*
Для приехавших с целью работы, учебы				
5 Продолжительность Вашего проживания на территории ПМР	месяцев	месяцев	месяцев	месяцев
6 Страна Вашего рождения				
7 Ваше гражданство	без гражданства ☐	без гражданства ☐	без гражданства ☐	без гражданства ☐

Служебная зона

Несчитывание зоны ☐ А
1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐

Конфиденциально *(гарантируется получателем информации)*

BIBLIOGRAFIE

1. Аналитические материалы ЕГЭ. Аналитический отчет ЕГЭ-2016 // ГУ «Центр экспертизы качества образования» Ведомство просвещения. Disponibil pe: http://ceko-pmr.org/uploads/sitemenu/82-2016.pdf
2. Бурла М. П., Кривенко А. В., Фоменко В. Г. Миграции населения: социально-экономическое и территориальное измерение // Вестник Приднестровского университета. № 3, 2014, с. 136–144.
3. Бурла М. П., Гушан В. А., Казмалы И. М. Экономика Приднестровья на переходном этапе. – Тирасполь: «Шериф», 2000, с. 45.
4. Влэдическу Н., Времиш М. Социальные последствия эмиграции и сельско-городской миграции в Центральной и Восточной Европе. Final Country Report. Moldova. VT/2010/001.
5. Волкова О. А., Оставная А. Н. Приднестровская трудовая миграция: штрихи к потенциальной социальной политике // Актуальные проблемы экономики и менеджмента. 2014. – № 1 (1), с. 96–103.
6. Волкова О. А., Оставная А. Н. Характеристика и назначение денежных переводов Приднестровских трудовых мигрантов // Каспийский страна: политика, экономика, культура. – 2015. – № 1 (42), с. 242–252.
7. Служба статистики // Сайт Ведомства экономического развития. 2013. Disponibil pe: http://www.mepmr.org/gosudarstvennaya-statistika
8. Статистический ежегодник Приднестровья – 2016: Статистический сборник (за 2011–2015 гг.) / Служба статистики Министерства экономического развития Приднестровья – Тирасполь, 2016, с. 185
9. Денежные доходы и расходы населения в 2014 г. Вестник Приднестровского банка. 2015. № 4, с. 25–32.
10. Динамика денежных переводов в/из Приднестровья за 2017 год. Disponibil pe: cbpmr.net/data/ddp_12_02_18.pdf, din 25 februarie 2018.
11. Карамышева К. Трудовая миграция: правовые основы для создания общего рынка труда в Евразийском Союзе. Disponibil pe: http://smdip.mid.gospmr.org/index.php?newsid=97. 2016.
12. Квоты-2016 // Официальный сайт Ведомства просвещения. Disponibil pe: http://minpros.info/index.php?option=com_content&task=blogsection&id=25&Itemid=72

13. Кивачук А. А. Демографическая картина Приднестровья // Демоскоп Weekly. № 591–592, 24 марта – 6 апреля 2014 г.
14. Кривенко А. В., Оставная А. Н. Проблемы учета миграционного движения в Приднестровье // Материалы научно-практической конференции «Управление и маркетинг: тенденции и перспективы развития в условиях экономики Приднестровья». Приднестровский университет им. Т. Г. Шевченко. Тирасполь, 2013. – с. 39–48.
15. Миграция населения и миграционная политика России // Демографические перспективы России = Demographic perspectives Russia: [сб. ст.] / Фонд ООН в обл. народонаселения [и др.]; под ред. Осипова Г. В., Рязанцева С. В. – М.: Экон-Информ, 2008, с. 545–766.
16. Мошняга В. Молдавские трудовые мигранты в Европейском Союзе: Проблемы интеграции, CARIM-East RR 2012/40, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute, 2012.
17. Мошняга В. Реадмиссия, Возвращение и Реинтеграция: Молдова. Социально-политические рамки миграции // CARIM-East. Пояснительная записка 2013/03.
18. Оставная А. Н., Волкова О. А., Замалетдинова Л. Р. Трудовые мигранты из Приднестровья на территории страны-реципиента: качество жизни и особенности занятости // Вестник экономики, права и социологии. – 2015. – № 3, с. 251–255.
19. Оставная А. Н. Модели занятости трудовых мигрантов из Приднестровья // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право. Выпуск № 3 (224) / том 35 / 2016, с. 48–59.
20. Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап I. Миграционное движение населения Приднестровья (промежуточный). Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2013.
21. Отчет о научно-исследовательской работе НИЛ «Региональные исследования». Тема: Комплексная экономико-географическая характеристика населения Приднестровья. Этап V. Численность и размещение населения Приднестровья. Перспективная демографическая политика. Тирасполь: Кафедра социально-экономической географии и регионоведения Приднестровского университета, 2016.

22. Предварительные результаты Переписи населения Приднестровья 2015 г. Тирасполь: Служба статистики Ведомства Экономического Развития, 2016.
23. Рынок денежных переводов: тенденции, потенциал и вклад в экономическое развитие Приднестровья // Вестник Приднестровского Банка. – 2013. – № 3. – Disponibil pe: http://www.cbpmr.net/resource/prbvd166-3.pdf
24. Социально-экономическое развитие Приднестровья (окончательные данные), 2015 г. Тирасполь, 2016, с. 43. Disponibil pe: http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskom-polozhenii-pmr/socialno-ekonomicheskoe-razvitie-pmr-za-2015-god-okonchatelnye-dannye.html (22.12.2016).
25. Фоменко В. Г. Миграционная ситуация в Приднестровье: факторы, механизм, проблемы анализа и тренды // Сборник «Миграционные мосты в Евразии»: материалы VII международной научно-практической конференции «Роль трудовой миграции в социально-экономическом и демографическом развитии посылающих и принимающих стран». Москва-Ставрополь. 13–18 октября 2015 г. М.: Изд-во «Экон-Информ», 2015, с. 488–493.
26. Фоменко В. Г. Трудовая эмиграция как фактор депопуляции сельской местности Приднестровья // Современные миграционные процессы: состояние и основные формы: Материалы Международного научно-исследовательского семинара. Тирасполь. 17 декабря 2015 г. Кишинев: МОМ, 2016, с. 139–145.
27. Чеснокова Н. Улучшение качества и полноты сбора информации о миграции, проведение миграционного мониторинга и межгосударственного обмена информацией. Опыт Республики Молдова. Материал тематич. семинара, Москва, 3–4.06.2010 г. Disponibil pe: http://mirpal.org/material/conference/day3/7_1.ppt
28. Чеснокова Н. Совершенствование существующих методов сбора данных о миграции в рамках реализации расширенного миграционного профиля. Гендерные перспективы. Записка Нац. бюро статистики Республики Молдова // Economic Commission for Europe. The Conference of European Statisticians. December 21, 2011.
29. Чудиновских О. С. Причины и последствия кризиса российской миграционной статистики // Отечественные записки. Выпуск № 4 (19) 2004.
30. Чудиновских О. С. Статистика трудовой миграции в странах сети МИРПАЛ. Report for Migration and Remittance Peer-Assisted

Learning network. Секция «Республика Молдова» 2011, с. 65–73.
Национальное Бюро Статистики РМ.

Organizația Internațională pentru Migrație
Republica Moldova, Chișinău MD-2001, str. Ciuflea 36/1
Tel: + 373 22 23-29-40; + 373 22 23-29-41; • Fax: + 373 22 23-28-62
E-mail: iomchisinau@iom.int • Internet: http://www.iom.md